

Załącznik nr 1 do Zarządzenia nr 180
Burmistrza Miasta i Gminy Września
z dnia 14 grudnia 2020 r.

STRATEGIA ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH GMINY WRZEŚNIA NA LATA 2021-2025

(PROJEKT)

WRZEŚNIA

2020

Spis treści

WPROWADZENIE.....	3
I. UWARUNKOWANIA TWORZENIA STRATEGII.....	5
1. PODSTAWY PRAWNE.....	5
2. UWARUNKOWANIA STRATEGICZNE I PROGRAMOWE.....	6
II. DIAGNOZA SYTUACJI SPOŁECZNEJ W GMINIE.....	13
1. DANE PODSTAWOWE O GMINIE.....	13
2. TRANSPORT I KOMUNIKACJA.....	16
3. SYTUACJA DEMOGRAFICZNA I PROBLEM STARZENIA SIĘ.....	17
4. ZASOBY MIESZKANIOWE.....	21
5. GOSPODARKA I SYTUACJA NA RYNKU PRACY.....	23
6. EDUKACJA I WYCHOWANIE.....	29
7. KULTURA, SPORT I REKREACJA.....	32
8. ZDROWIE I PROBLEM NIEPEŁNOSPRAWNOŚCI.....	37
9. UZALEŻNIENIA I PRZEMOC W RODZINIE.....	45
10. PROBLEM BEZDOMNOŚCI.....	51
11. BEZPIECZEŃSTWO PUBLICZNE.....	52
12. POMOC SPOŁECZNA I WSPARCIE RODZINY.....	54
13. AKTYWNOŚĆ OBYWATELSKA.....	67
14. WYNIKI BADAŃ ANKIETOWYCH „PROBLEMY SPOŁECZNE W ŚRODOWISKU LOKALNYM”.....	78
15. ANALIZA SWOT.....	98
16. WNIOSKI Z DIAGNOZY.....	103
III. MISJA, CELE I KIERUNKI DZIAŁAŃ.....	105
IV. PROGRAMY I PROJEKTY.....	116
V. WDROŻENIE, MONITOROWANIE I EWALUACJA STRATEGII	117
SPIS TABEL I WYKRESÓW.....	122

WPROWADZENIE

Obowiązek opracowania Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych wynika z art. 17 ust 1 pkt. 1 ustawy o pomocy społecznej z dnia 12 marca 2004r. (t.j. Dz.U. z 2020 r. poz. 1876) w brzmieniu: do zadań własnych gminy o charakterze obowiązkowym należy: „opracowanie i realizacja gminnej strategii rozwiązywania problemów społecznych ze szczególnym uwzględnieniem programów pomocy społecznej, profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych i innych, których celem jest integracja osób i rodzin z grup szczególnego ryzyka”.

Ustawa o pomocy społecznej wskazuje także, jakie elementy powinny znaleźć się w tym dokumencie. Zgodnie z art. 16 b ustawy są to w szczególności:

1. Diagnoza sytuacji społecznej,
2. Prognoza zmian w zakresie objętym strategią,
3. Określenie:
  - a) celów strategicznych projektowanych zmian,
  - b) kierunków niezbędnych działań,
  - c) sposobu realizacji strategii oraz jej ram finansowych,
  - d) wskaźników realizacji działań.

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych zorientowana jest na rozszerzenie i pogłębienie form pracy socjalnej, współpracę z różnymi instytucjami i organizacjami pozarządowymi zajmującymi się pomocą społeczną w gminie oraz instytucjami działającymi w obszarze polityki społecznej. Stanowi podstawę do podjęcia działań mogących wpłynąć na poprawę warunków życia mieszkańców gminy w szczególności osób zagrożonych wykluczeniem społecznym i marginalizacją. Ma na celu doprowadzić do wyeliminowania lub zminimalizowania negatywnych zjawisk, takich jak: dysfunkcyjność rodzin, osamotnienie osób starszych i niepełnosprawnych, bezrobocie czy bezdomność.

Niniejsza strategia została opracowana w Ośrodku Pomocy Społecznej we Wrześni. Powstała w procesie partycypacyjnym z uwzględnieniem interesów różnych grup społecznych i przy konsultacjach społecznych. W pracach nad dokumentem uczestniczyli przedstawiciele samorządu lokalnego, w tym sektora pomocy społecznej, oświaty, kultury, sportu i rekreacji, rynku pracy, ochrony zdrowia, kuratorów sądowych a także Policji, Straży Miejskiej, organizacji pozarządowych oraz mieszkańcy gminy. Strategia została przygotowana na lata 2021-2025.

Ma umocowanie w dokumentach strategicznych z zakresu polityki społecznej przygotowanych na poziomie globalnym, europejskim, ogólnopolskim i samorządowym skąd, stosownie do potrzeb mieszkańców, przenosi priorytetowe cele i kierunki działań na poziom lokalny.

Strategia składa się z pięciu części.

W pierwszej z nich zostały przedstawione podstawy prawne tworzenia dokumentu oraz jego uwarunkowania strategiczne i programowe.

Druga część strategii obejmuje podstawowe informacje na temat gminy oraz diagnozę sytuacji społecznej w gminie, która została przygotowana w oparciu o dane pozyskane z instytucji i organizacji działających w gminie bądź obejmujących zasięgiem działania jej mieszkańców, identyfikację mocnych i słabych stron oraz szans i zagrożeń lokalnego systemu polityki społecznej (analiza SWOT), a także analizę ankiet skierowanych do mieszkańców gminy, w tym przedstawicieli samorządu lokalnego.

W trzeciej części strategii, na podstawie wniosków płynących z przeprowadzonej diagnozy oraz przy uwzględnieniu kompetencji samorządu gminnego, zostały sformułowane: misja, cele strategiczne i operacyjne oraz kierunki działań niezbędnych do podjęcia w okresie programowania dokumentu. Zostali również wskazani realizatorzy strategii, przedstawione źródła finansowania dokumentu i czas realizacji wyznaczonych w nim kierunków działań, ramy finansowe strategii oraz prognoza zmian.

W czwartej części dokumentu wskazane są programy oraz przedstawiona jest informacja na temat projektów mogących służyć realizacji strategii.

Piąta część strategii zawiera informacje na temat sposobu realizacji dokumentu oraz prowadzenia jego monitoringu i ewaluacji przy wykorzystaniu przygotowanego zestawu wskaźników monitoringowych.

Przy istniejącym obecnie ogromnym zapotrzebowaniu na myślenie i działanie strategiczne należy pamiętać, że sam fakt przygotowania strategii to dopiero część teoretyczna procesu, którą należy uzupełnić praktyką i działaniem, czyli wdrożeniem dokumentu. Tutaj, odpowiedzialność spada na przedstawicieli różnych instytucji, lokalną władzę, działaczy zarówno administracji samorządowej, jak i organizacji pozarządowych. I tylko ich skoordynowana współpraca, wola

i determinacja w przeznaczaniu i pozyskiwaniu środków finansowych przełoży się na skuteczność realizacji strategii.

I. UWARUNKOWANIA TWORZENIA STRATEGII

1. PODSTAWY PRAWNE

Obowiązek opracowania Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Września na lata 2021-2025 wynika z art. 17 ust. 1 pkt 1 ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej, który w ramach zadań własnych gminy przewiduje „opracowanie i realizację gminnej strategii rozwiązywania problemów społecznych ze szczególnym uwzględnieniem programów pomocy społecznej, profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych i innych, których celem jest integracja osób i rodzin z grup szczególnego ryzyka”.

Do aktów prawnych regulujących treść strategii oraz wpływających na jej realizację należą również m.in.:

- ustawa z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym,
- ustawa z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi,
- ustawa z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej,
- ustawa z 28 listopada 2003 r. o świadczeniach rodzinnych,
- ustawa z dnia 7 września 2007 r. o pomocy osobom uprawnionym do alimentów,
- ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie,
- ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii,
- ustawa z dnia 20 kwietnia 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy,
- ustawa z dnia 13 czerwca 2003 r. o zatrudnieniu socjalnym,
- ustawa z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych,
- ustawa z dnia 11 lutego 2016 r. o pomocy państwa w wychowywaniu dzieci,
- ustawa z dnia 27 sierpnia 2004 r. o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych,
- ustawa z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych,
- ustawa z dnia 15 kwietnia 2011 r. o działalności leczniczej,
- ustawa z dnia 19 sierpnia 1994 r. o ochronie zdrowia psychicznego,

- ustawa z dnia 8 grudnia 2006 r. o finansowym wsparciu tworzenia lokali socjalnych, mieszkań chronionych, noclegowni i domów dla bezdomnych,
- ustawa z dnia 21 czerwca 2001 r. o ochronie praw lokatorów, mieszkaniowym zasobie gminy i o zmianie Kodeksu cywilnego,
- ustawa z dnia 21 czerwca 2001 r. o dodatkach mieszkaniowych,
- ustawa z dnia 5 grudnia 2014 r. o Karcie Dużej Rodziny,
- ustawa z dnia 4 listopada 2016 r. o wsparciu kobiet w ciąży i rodzin „Za życiem”,
- ustawa z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie,
- ustawa z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty,
- ustawa z dnia 14 grudnia 2016 r. – Prawo oświatowe.

2. UWARUNKOWANIA STRATEGICZNE I PROGRAMOWE

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Września na lata 2021-2025 pozostaje w zgodności z dokumentami strategicznymi i programowymi, które opracowano na szczeblu globalnym, europejskim, krajowym i samorządowym. Należą do nich:

- Przekształcamy nasz świat: Agenda na rzecz zrównoważonego rozwoju 2030,
- Strategia na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju,
- Długookresowa Strategia Rozwoju Kraju – Polska 2030. Trzecia fala nowoczesności,
- Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2030,
- Założenia do Umowy Partnerstwa na lata 2021-2025,
- Strategia Polityki Społecznej dla Wielkopolski do 2030 roku,

Przekształcamy nasz świat: Agenda 2030 na rzecz zrównoważonego rozwoju jest przyjętym przez Organizację Narodów Zjednoczonych programem działań, definiującym model zrównoważonego rozwoju na poziomie globalnym. Zgodnie z Agendą 2030 współczesny wysiłek modernizacyjny powinien koncentrować się na wyeliminowaniu ubóstwa we wszystkich jego przejawach przy równoczesnej realizacji szeregu celów gospodarczych, społecznych i środowiskowych.

Dokument obejmuje 17 celów zrównoważonego rozwoju oraz powiązanych z nimi 169 zadań. Cele te są następujące: 1. Wyeliminować ubóstwo we wszystkich

jego formach na całym świecie, 2. Wyeliminować głód, osiągnąć bezpieczeństwo żywnościowe i lepsze odżywianie oraz promować zrównoważone rolnictwo, 3. Zapewnić wszystkim ludziom w każdym wieku zdrowe życie oraz promować dobrobyt, 4. Zapewnić wszystkim edukację wysokiej jakości oraz promować uczenie się przez całe życie, 5. Osiągnąć równość płci oraz wzmocnić pozycję kobiet i dziewcząt, 6. Zapewnić wszystkim ludziom dostęp do wody i warunków sanitarnych poprzez zrównoważoną gospodarkę zasobami wodnymi, 7. Zapewnić wszystkim dostęp do stabilnej, zrównoważonej i nowoczesnej energii po przystępnej cenie, 8. Promować stabilny, zrównoważony i inkluzywny wzrost gospodarczy, pełne i produktywne zatrudnienie oraz godną pracę dla wszystkich ludzi, 9. Budować stabilną infrastrukturę, promować zrównoważone uprzemysłowienie oraz wspierać innowacyjność, 10. Zmniejszyć nierówności w krajach i między krajami, 11. Uczynić miasta i osiedla ludzkie bezpiecznymi, stabilnymi, zrównoważonymi oraz sprzyjającymi włączeniu społecznemu, 12. Zapewnić wzorce zrównoważonej konsumpcji i produkcji, 13. Podjąć pilne działania w celu przeciwdziałania zmianom klimatu i ich skutkom, 14. Chronić oceany, morza i zasoby morskie oraz wykorzystywać je w sposób zrównoważony, 15. Chronić, przywrócić oraz promować zrównoważone użytkowanie ekosystemów lądowych, zrównoważone gospodarowanie lasami, zwalczać pustynnienie, powstrzymać i odwracać proces degradacji gleby oraz powstrzymać utratę różnorodności biologicznej, 16. Promować pokojowe i inkluzywne społeczeństwa, zapewnić wszystkim ludziom dostęp do wymiaru sprawiedliwości oraz budować na wszystkich szczeblach skuteczne i odpowiedzialne instytucje, sprzyjające włączeniu społecznemu, 17. Wzmocnić środki wdrażania i ożywić globalne partnerstwo na rzecz zrównoważonego rozwoju.

Polska perspektywa działań na rzecz Agendy 2030 została sformułowana w **Strategii na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju**, która stanowi instrument elastycznego zarządzania głównymi procesami rozwojowymi kraju, wskazując cele i niezbędne działania, instrumenty realizacyjne i kluczowe projekty zapewniające jej wdrożenie. Dokument ustala także system koordynacji, wyznaczając role poszczególnym podmiotom publicznym oraz sposoby współpracy ze światem biznesu, nauki i społeczeństwem.

Strategia przedstawia nowy model rozwoju, tj. rozwój odpowiedzialny, czyli taki, który budując siłę konkurencyjną z wykorzystaniem nowych czynników wzrostu,

zapewnia udział i korzyści wszystkim grupom społecznym zamieszkującym różne miejsca naszego kraju. Jednocześnie w nowym modelu potrzeby obecnego pokolenia będą realizowane bez umniejszania szans przyszłych pokoleń.

Głównym celem wszystkich działań i przedsięwzięć przewidzianych w dokumencie jest tworzenie warunków dla wzrostu dochodów mieszkańców Polski przy jednoczesnym wzroście spójności w wymiarze społecznym, ekonomicznym, środowiskowym i terytorialnym. Oczekiwany efektem realizacji strategii będzie zwiększenie zamożności Polaków oraz zmniejszenie liczby osób zagrożonych ubóstwem i wykluczeniem społecznym.

Długookresowa Strategia Rozwoju Kraju – Polska 2030. Trzecia fala nowoczesności jest dokumentem określającym główne trendy, wyzwania i scenariusze rozwoju społeczno-gospodarczego kraju oraz kierunki przestrzennego zagospodarowania kraju, z uwzględnieniem zasady zrównoważonego rozwoju, obejmującym okres co najmniej 15 lat.

Celem głównym dokumentu Długookresowa Strategia Rozwoju Kraju – Polska 2030. Trzecia fala nowoczesności jest poprawa jakości życia Polaków. Osiągnięcie tego celu uzależniono od podjęcia działań w trzech obszarach strategicznych: konkurencyjności i innowacyjności (modernizacji), równoważenia potencjału rozwojowego regionów Polski (dyfuzji) oraz efektywności i sprawności państwa. W każdym z tych obszarów strategicznych zostały określone strategiczne cele rozwojowe, które uzupełniono sprecyzowanymi kierunkami interwencji.

Do celów rozwojowych zaliczono następujące cele: 1. Wspieranie prorozwojowej alokacji zasobów w gospodarce, stworzenie warunków dla wzrostu oszczędności oraz podaży pracy i innowacji, 2. Zmniejszenie długu publicznego i kontrola deficytu w cyklu koniunkturalnym, 3. Poprawa dostępności i jakości edukacji na wszystkich etapach oraz podniesienie konkurencyjności nauki, 4. Wzrost wydajności i konkurencyjności gospodarki, 5. Stworzenie Polski Cyfrowej, 6. Rozwój kapitału ludzkiego poprzez wzrost zatrudnienia i stworzenie „workfare state”, 7. Zapewnienie bezpieczeństwa energetycznego oraz ochrona i poprawa stanu środowiska, 8. Wzmocnienie mechanizmów terytorialnego równoważenia rozwoju dla rozwijania i pełnego wykorzystania potencjałów regionalnych, 9. Zwiększenie dostępności terytorialnej Polski poprzez utworzenie zrównoważonego, spójnego i przyjaznego

użytkownikom systemu transportowego, 10. Stworzenie sprawnego państwa jako modelu działania administracji publicznej, 11. Wzrost społecznego kapitału rozwoju.

Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2030 jest podstawowym dokumentem strategicznym polityki regionalnej państwa w perspektywie do 2030 roku, w którym odzwierciedlenie znajdują określone w filarze „rozwój społecznie i terytorialnie zrównoważony” postanowienia Strategii na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju.

Strategia jest punktem odniesienia dla Umowy Partnerstwa na lata 2021-2025, będąc zbiorem wspólnych wartości, zasad współpracy rządu i samorządów oraz partnerów społeczno-gospodarczych na rzecz rozwoju kraju i województw. Dokument określa systemowe ramy prowadzenia polityki regionalnej, zarówno przez rząd wobec regionów, jak i wewnątrz regionalne. Kładzie nacisk na zrównoważony rozwój całego kraju, czyli zmniejszanie dysproporcji w poziomie rozwoju społeczno-gospodarczego różnych obszarów, głównie miejskich i wiejskich. W strategii przewidziano skuteczniejszą identyfikację potrzeb rozwojowych wszystkich obszarów kraju, a także efektywniejsze rozpoznanie zasobów jakimi dysponują, wskazanie wyzwań i barier rozwojowych. Takie podejście ma się przełożyć na lepsze dopasowanie narzędzi interwencji (np. programów) do możliwości i potencjałów rozwojowych poszczególnych obszarów kraju.

Jednym z celów dokumentu jest zapewnienie większej spójności rozwojowej Polski przez wsparcie obszarów słabszych gospodarczo; wskazano w nim obszary strategicznej interwencji, które otrzymają szczególne wsparcie (tj. obszary zagrożone trwałą marginalizacją, miasta średnie tracące funkcje społeczno-gospodarcze).

Strategia wspiera konkurencyjność regionów i zakłada kontynuację działań zmierzających do podniesienia jakości kapitału ludzkiego i społecznego oraz rozwoju przedsiębiorczości i innowacyjności. Istotny nacisk położono w niej również na rozwijanie kompetencji administracji publicznej w zakresie prowadzenia skutecznej polityki rozwoju, w szczególności na terenach o niskim potencjale rozwojowym, a zwłaszcza wspierania powiązań pomiędzy lokalnym i regionalnym sektorem publicznym a światem biznesu i nauki. W tym kontekście zakładając zwiększenie roli i odpowiedzialności samorządów lokalnych jako podmiotów decydujących o polityce rozwoju w skali lokalnej, stworzono w dokumencie warunki do większego angażowania

się samorządów gminnych i powiatowych w realizację wspólnych projektów i we współpracę ponad granicami administracyjnymi.

Założenia do Umowy Partnerstwa na lata 2021-2025 są elementem prac nad Umową Partnerstwa oraz krajowych i regionalnych programów operacyjnych dla interwencji finansowanych przez Europejskie Fundusze Inwestycyjne i Strukturalne w latach 2021-2025.

Dokument zawiera m.in. wyzwania i cele rozwojowe kraju, w tym diagnozę sytuacji społeczno-gospodarczej Polski, cele rozwojowe kraju w perspektywie do roku 2030, opis podejścia terytorialnego oraz matrycę potrzeb na lata 2021-2025 oraz uzasadnienie wyboru realizacji 5 celów Polityki Spójności na lata 2021-2025: 1. Bardziej inteligentna Europa, 2. Bardziej przyjazna dla środowiska niskoemisyjna Europa, 3. Lepiej połączona Europa, 4. Europa o silniejszym wymiarze społecznym, 5. Europa bliżej obywateli. Dokument obejmuje również opis warunków podstawowych, których spełnienie determinuje możliwość uruchomienia środków w poszczególnych celach polityki w kolejnej perspektywie, opis mechanizmów koordynacji i komplementarności polityki spójności z innymi politykami Unii Europejskiej, tj. Wspólną Polityką Rolną i Wspólną Polityką Rybołówstwa oraz instrumentami finansowanymi z Unii Europejskiej, tj. programami zarządzanymi centralnie przez Komisję Europejską, zarys finansowania programów operacyjnych w ramach Umowy Partnerstwa na lata 2021-2025, katalog programów operacyjnych w Polsce w latach 2021-2025 oraz opis systemu instytucjonalnego służącego realizacji Umowy Partnerstwa.

W latach 2021-2025 w ramach Polityki Spójności możliwe będzie finansowanie przedsięwzięć ze środków Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego + i Funduszu Spójności. Proponowane **programy operacyjne** obejmują: program operacyjny w zakresie infrastruktury transportu, energetyki i środowiska, zdrowia, kultury, nauki i edukacji oraz spraw społecznych, program(-y) operacyjny(-ne) w zakresie badań, rozwoju oraz innowacyjności oraz rozwoju cyfrowego, program operacyjny w zakresie rozwoju kapitału ludzkiego, program operacyjny w zakresie województw wschodniej Polski, program operacyjny w zakresie wspierania regionów z deficytem/obszarów słabszych gospodarczo, program operacyjny Pomoc Techniczna oraz 16 regionalnych programów operacyjnych.

W okresie programowania 2021-2025 zaproponowano również nowe rozwiązanie w postaci Funduszu Sprawiedliwej Transformacji, którego zadaniem ma być wspieranie działań na rzecz ograniczenia negatywnych skutków społecznych, gospodarczych i środowiskowych związanych z odejściem od węgla i zaadoptowanie się do nowych warunków.

Strategia Polityki Społecznej dla Wielkopolski do 2030 roku jest dokumentem, który stanowi podstawę polityki społecznej województwa. Na podstawie diagnozy społecznej, sformułowano misję i cele polityki oraz strategiczne kierunki działania regionu.

Strategiczne kierunki działania w odniesieniu do kluczowych obszarów polityki społecznej (Usługi społeczne, Infrastruktura społeczna, Aktywność społeczna i obywatelska, Włączenie społeczne, Koordynacja polityki społecznej) przewidują: rozwój i podniesienie jakości usług społecznych świadczonych na terenie regionu, wspieranie programów i działań mających na celu dostosowanie usług społecznych do potrzeb ich odbiorców (w tym o cechach innowacji i eksperymentu), wyrównywanie różnic w rozwoju usług społecznych w regionie, promowanie i wspieranie współpracy sektorowej i międzysektorowej na rzecz rozwoju usług, koordynację działań publicznych i niepublicznych na rzecz rozwoju usług społecznych, zwiększanie zaangażowania mieszkańców regionu w wypracowywaniu dedykowanych dla nich rozwiązań (empowerment), wyrównywanie różnic w dostępie do infrastruktury społecznej w regionie, dostosowanie infrastruktury społecznej do potrzeb jej odbiorców, wspieranie budowy infrastruktury społecznej w regionie, wspieranie procesu deinstytucjonalizacji (przechodzenia do wspierania w mniejszych placówkach, mieszkaniach chronionych, mieszkaniach wspieranych), wspieranie aktywności lokalnej mieszkańców (w tym grup formalnych, nieformalnych, liderów lokalnych), wspieranie jednostek samorządu terytorialnego w partycypacyjnej realizacji zadań publicznych, wspieranie organizacji pozarządowych i podmiotów ekonomii społecznej w przygotowaniu do roli realizatora zadań publicznych, zwiększanie roli pracy socjalnej w rozwiązywaniu problemów społecznych, wspieranie i tworzenie programów i inicjatyw przeciwdziałających wykluczeniu społecznemu i marginalizacji społecznej oraz przeciwdziałanie ubóstwu, zwiększanie wrażliwości społecznej na problemy społeczne i przeciwdziałanie stereotypowemu postrzeganiu grup marginalizowanych,

poszerzanie i dostarczanie wiedzy na temat problemów społecznych i sposobów ich rozwiązywania oraz wzmocnienie koordynacji systemu polityki społecznej.

II. DIAGNOZA SYTUACJI SPOŁECZNEJ W GMINIE

1. DANE PODSTAWOWE O GMINIE

Gmina Września jest gminą miejsko-wiejską położoną w województwie wielkopolskim, w północnej części powiatu wrzesińskiego. Od północy sąsiaduje z gminą Czarniejewo (z powiatu gnieźnieńskiego), od zachodu z gminami Nekla (z powiatu wrzesińskiego) i Dominowo (z powiatu średzkiego), od południa z gminami Kołaczkowo i Miłosław (obie z powiatu wrzesińskiego), a od wschodu z gminami Witkowo (z powiatu gnieźnieńskiego) i Strzałkowo (z powiatu słupeckiego).

Gmina obejmuje obszar 221,84 km² (na miasto przypada 12,73 km², a na obszar wiejski 209,11 km²) i zajmuje ponad 31% powierzchni powiatu. W jej skład wchodzi miasto Września, stanowiące centrum administracyjne gminy i powiatu wrzesińskiego (znajdują się tu m.in.: Urząd Miasta i Gminy, Starostwo Powiatowe, Sąd Rejonowy i Prokuratura Rejonowa, Komenda Powiatowa Policji i Komenda Powiatowa Państwowej Straży Pożarnej) oraz 33 sołectwa: Bardo, Bierzplin, Bierzplinek, Chociczka, Chocicza Wielka, Chocicza Mała, Chwalibogowo, Gonice, Goniczki, Gozdowo, Gulczewko, Gutowo Wielkie, Gutowo Małe, Grzybowo, Kaczanowo, Kleparz, Marzenin, Noskowo, Nowa Wieś Królewska, Obłaczkowo, Otoczna, Osowo, Psary Polskie, Psary Wielkie, Psary Małe, Sędziwojewo, Słomowo, Sobiesiernie, Sokołowo, Sołeczno, Stanisławowo, Węgierki i Wódki.

Września i jej okolice położone są na obszarze Równiny Wrzesińskiej należącej do makroregionu Pojezierza Wielkopolskiego. Rzeźba terenu ma charakter nizinny (ok. 100 m n.p.m.) i jest urozmaicona szerokimi dolinami rzek, strug i kanałów. Główną rzeką gminy jest Wrześnica, która stanowi prawobrzeżny dopływ Warty. Obszar gminy jest raczej płaski, różnica wysokości pomiędzy najwyższym a najniższym punktem terenu wynosi 20 m. Na terenie gminy nie występują duże, naturalne zbiorniki wodne. Mieszkańcy gminy mają możliwość skorzystania z terenu rekreacyjno-sportowego usytuowanego nad Zalewem Lipówka we Wrześni. Ponadto niewielkie stawy i oczka wodne zlokalizowane są na obszarze parków miejskich: Park „Dzieci Wrzesińskich”, Park Piłsudskiego, „Glinki” oraz na obszarze gruntów rolnych w miejscowościach: Gutowo Małe, Węgierki, Kleparz, Ostrowo Szlacheckie, Obłaczkowo, Kaczanowo, Marzenin, Sobiesiernie i Goniczki.

Okolice Wrześni otaczają kompleksy leśne należące administracyjnie do Nadleśnictwa Czarniejewo. Na terenie gminy znajduje się obszar prawnie chroniony Natura 2000 Grądy Czarniejewskie oraz pięć pomników przyrody. Należą do nich cztery drzewa oraz granitowy głaz narzutowy. Dwa drzewa oraz głaz znajdują się we Wrześni; dąb szypułkowy „Stefan” przy ul. 3 Maja, platan wschodni w Parku Miejskim im. Dzieci Wrzesińskich, a głaz narzutowy z granitu w Parku im. Marszałka Józefa Piłsudskiego. W miejscowościach Stanisławowo i Kawęczyn rosną natomiast lipy drobnolistne. Tereny zielone zlokalizowane są również w mieście. Są to głównie ogródki działkowe i parki: Park im. Dzieci Wrzesińskich o powierzchni 19,84 ha i Park miejski im. Marszałka Józefa Piłsudskiego o powierzchni 6,69 ha.

Pierwsza wzmianka o Wrześni znajduje się w dokumencie wydanym w Poznaniu w 1256 roku, natomiast Września jako miasto – civitas – po raz pierwszy została wymieniona w liście biskupa krakowskiego Bodzanty w 1357 roku. Początkowo było to miasto prywatne, należące do rodu książąt czeskich Porajów, którzy byli właścicielami Wrześni do połowy XVI wieku. Następnie miasto było w posiadaniu rodów: Doliwa-Wrzesińskich, Szaszorów-Bardzkich, Ogończyk-Działyńskich, Grzymała-Niegolewskich, Niemira-Gniazdowskich i Łozia-Ponińskich. W średniowieczu Września rozwijała się jako ośrodek rzemiosła i handlu dzięki usytuowaniu przy trakcie handlowym z Kalisza do Gniezna. Posiadała prawo odbywania targów i jarmarków, na jej terenie znajdował się również jeden z punktów królewskiej komory celnej.

W czasach najazdu szwedzkiego (lata 1655-1660) miasto zostało spalone, a później kilkakrotnie dotknięte epidemiami zarazy. Od połowy XVII wieku do Wrześni zaczęła napływać ludność niemiecka. W 1750 roku powstała odrębna ewangelicka gmina kościelna z własnym kościołem i cmentarzem. Kilkadziesiąt lat później powołano gminę żydowską, która w centrum miasta posiadała synagogę i cmentarz, a od 1834 roku także powszechną szkołę żydowską.

Wskutek drugiego rozbioru Polski, w 1793 roku Września znalazła się w granicach zaboru pruskiego, w latach 1807-1815 wchodziła w skład Księstwa Warszawskiego, a po Kongresie Wiedeńskim ponownie dostała się pod panowanie pruskie. W 1818 roku utworzono nowy powiat wrzesiński w ramach Wielkiego Księstwa Poznańskiego. Przełomowe znaczenie dla rozwoju miasta miały reformy przeprowadzone w latach 30-tych XIX wieku, m.in. dekret o wyjęciu miast spod wpływów szlachty, wskutek czego w 1841 roku Września stała się miastem

samodzielnym. W 1848 roku, podczas Wiosny Ludów w okolicy miejscowości Sokołowo, oddział powstańczy pod dowództwem Ludwika Mierosławskiego stoczył zwycięską bitwę z Prusakami. Szczególną kartę w historii walki z germanizacją zapisały dzieci wrzesińskie, które w maju 1901 roku odmówiły uczestniczenia w lekcji religii prowadzonej w języku niemieckim. Po raz kolejny dzieci wrzesińskie przystąpiły do powszechnego strajku szkolnego w latach 1906-1907. W tym czasie dużą rolę w przeciwstawianiu się fali germanizacji odegrały polskie organizacje: Towarzystwo Czytelni Ludowych, Stowarzyszenie Śpiewacze „Lutnia”, Towarzystwo Gimnastyczne „Sokół”, Bractwo Strzeleckie, a strajkujące dzieci wspierali także Henryk Sienkiewicz i Maria Konopnicka.

Na przełomie XIX i XX wieku nastąpił szybki rozwój gospodarczy Wrześni. W 1875 roku zbudowano linię kolejową z Gniezna przez Wrześnię do Wrocławia, a w 1882 roku linię kolejową z Poznania przez Wrześnię do nadgranicznego Strzałkowa. Powstała również linia kolejki wąskotorowej z Wrześni do Borzykowa i później do Pызdr. Otwarto fabrykę maszyn rolniczych, powstały Polski Bank Pożyczkowy, cukrownia, elektrownia, rzeźnia. Wybudowano okazały ratusz, budynek starostwa i gimnazjum, gmach sądu, koszary dla wojska. W 1912 roku zbudowano wodociągi i kanalizację. Po odzyskaniu niepodległości, w grudniu 1918 roku kontynuowano dynamiczną rozbudowę miasta: powstawały nowe domy i obiekty użyteczności publicznej, m.in. przytułek dla starców, park miejski, wybudowano stadion, rozwijała się kultura polska, m.in. ukazywał się miesięcznik „Wici Wielkopolskie”.

Druga wojna światowa przyniosła masową eksterminację ludności żydowskiej i wysiedlenia ludności polskiej. Na terenie powiatu wrzesińskiego utworzono trzy obozy pracy dla Żydów, w których większość z nich została zamordowana. W okresie okupacji we Wrześni działał zorganizowany ruch oporu. Miasto zostało wyzwolone 22 stycznia 1945 roku przez żołnierzy radzieckich 1 Frontu Białoruskiego. Po wojnie odbudowano je ze zniszczeń, powstały nowe zakłady pracy. W 1985 roku Września została odznaczona Krzyżem Grunwaldu III klasy za wkład jej mieszkańców w walkę z naporem niemczyzny na przestrzeni wieków. Obecnie miasto jest silnym ośrodkiem przemysłowo-usługowym oraz ważnym węzłem komunikacyjnym.

Długą, bogatą i piękną historię Wrześni dokumentują liczne zabytkowe obiekty. Wśród ważniejszych warto wymienić ratusz neogotycki z 1910 roku, w którym obecnie

mieści się Urząd Miasta i Gminy, dawną pruską szkołę elementarną, we wnętrzach której znajduje się Muzeum im. Dzieci Wrzesińskich oraz Zespół Pałacowy zbudowany w drugiej połowie XIX wieku, który znajduje się w rękach prywatnych, został odrestaurowany i mieści się w nim restauracja wraz z hotelem. Ważnymi zabytkami miasta są także: kościół farny pw. Wniebowzięcia Najświętszej Maryi Panny i Św. Stanisława Biskupa i Męczennika z połowy XV wieku oraz kościół św. Krzyża we Wrześni – Lipówce z połowy XVII wieku. Wartościowe, ciekawe i warte zobaczenie obiekty znajdują się również na obszarze wiejskim gminy. Należą do nich m.in.: drewniany kościół pw. Św. Michała Archanioła z 1757 roku w Grzybowie; kościół drewniany pw. Św. Andrzeja Apostoła z II połowy XVI wieku w Nowej Wsi Królewskiej oraz zespoły dworskie i pałacowe w miejscowościach Bardo, Białężyce, Chwalibogowo, Grzybowo, Gulczewo, Gutowo Małe, Ostrowo Szlacheckie, Radomice, Sołeczno, Węgierki i Wódki. Na terenie całej gminy dość licznie występują również pamiątkowe mogiły, obeliski i kapliczki upamiętniające ofiary wojen i walk, jakie przetoczyły się przez ziemię wrzesińską.

2. TRANSPORT I KOMUNIKACJA

Gmina Września posiada korzystny zewnętrzny układ komunikacyjny; położona jest na skrzyżowaniu ważnych szlaków drogowych i kolejowych. Znajduje się przy autostradzie A2 łączącej Warszawę z Berlinem, a przez jej teren przebiegają drogi krajowe: nr 15 Trzebnica – Ostróda, nr 92 Rzepin – Warszawa oraz drogi wojewódzkie: nr 432 Września – Środa Wielkopolska oraz nr 442 Września – Kalisz. Sieć komunikacyjną gminy uzupełniają drogi powiatowe (o łącznej długości 110,8 km) oraz drogi gminne (o łącznej długości 217,4 km, z czego 184,2 km utwardzone).

Przez gminę prowadzi także międzynarodowa linia kolejowa E 20 Berlin – Kunowice – Poznań – Kutno – Warszawa – Terespol – Moskwa oraz linia kolejowa nr 281 Oleśnica – Chojnice.

Września położona jest w odległości ok. 25 km od Gniezna, 50 km od Konina i Poznania oraz 270 km od Warszawy.

Od stycznia 2018 roku została uruchomiona we Wrześni darmowa komunikacja miejska w ramach dwóch zaplanowanych tras tzw. "małej i dużej pętli". Trasy te obsługuje niskoemisyjny autobus elektryczny zakupiony w ramach projektu pn. "Centra przesiadkowe wraz z niezbędną infrastrukturą". Gmina w 2020 roku nawiązała współpracę z firmą Euro-Travel Klaudia Pomogier, która obsługuje w/w trasy.

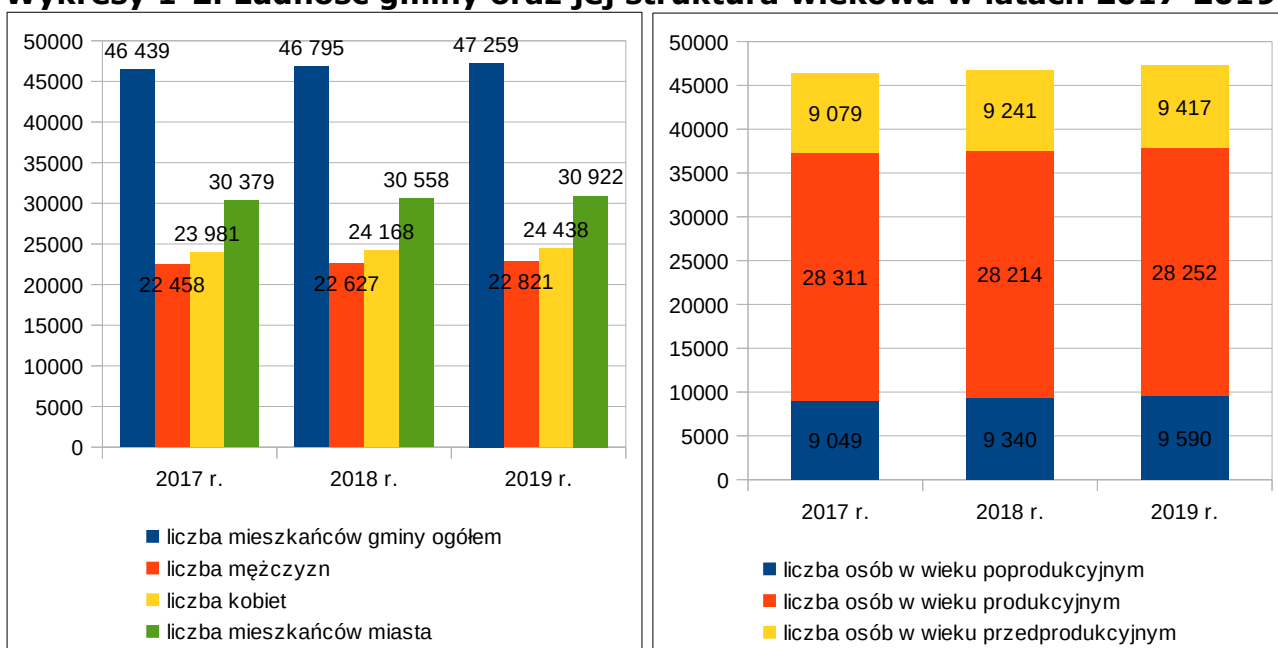
Ponadto komunikację publiczną w gminie zapewniają m.in.: WA-MA Usługi Transportowe, Przewozy pasażerskie Marco-Polo SC. Września posiada dobrze rozwiniętą sieć połączeń kolejowych.

3. SYTUACJA DEMOGRAFICZNA I PROBLEM STARZENIA SIĘ

Według danych Głównego Urzędu Statystycznego, w latach 2017-2019 liczba ludności gminy systematycznie zwiększała się (z 46.439 w 2017 r. do 47.259 w 2019 r.). Na koniec kolejnych lat większość wśród mieszkańców stanowiły kobiety. W 2019 roku 34,5% osób zamieszkiwało tereny wiejskie gminy.

W analizowanym okresie liczba dzieci i młodzieży oraz osób starszych systematycznie rosła, natomiast liczba osób w wieku produkcyjnym ulegała wahaniom. Dane szczegółowe w tym zakresie przedstawiają poniższe wykresy.

Wykresy 1-2. Ludność gminy oraz jej struktura wiekowa w latach 2017-2019

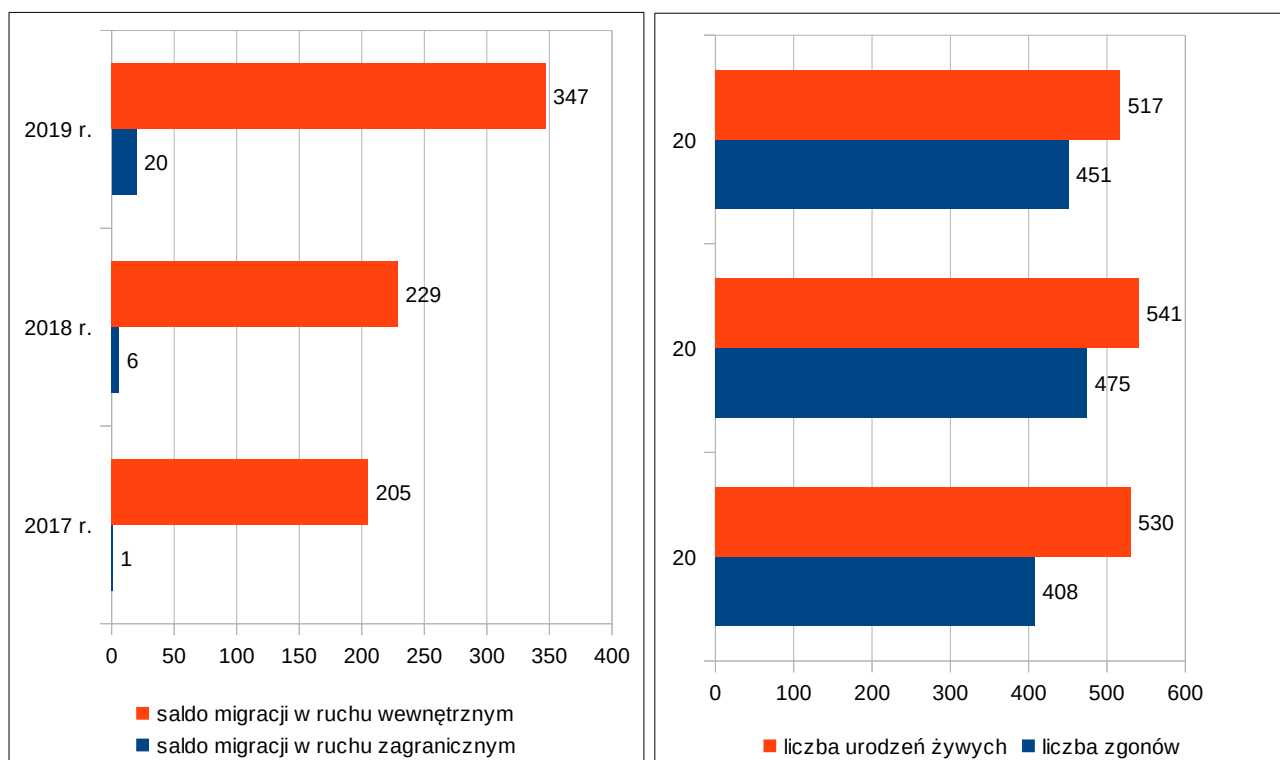

Źródło danych: Główny Urząd Statystyczny

Według danych Głównego Urzędu Statystycznego, w latach 2017-2019 przyrost naturalny w gminie był dodatni (122 w 2017 r., 66 w 2018 r. i w 2019 r.), podobnie jak saldo migracji, odbywającej się głównie w ruchu wewnętrznym (205 w 2017 r., 229 w 2018 r., 347 w 2019 r.).

Dane szczegółowe na temat ruchu naturalnego i salda migracji mieszkańców gminy przedstawiają poniższe wykresy.

Wykresy 3-4. Ruch naturalny i saldo migracji ludności gminy w latach 2017-2019

Źródło danych: Główny Urząd Statystyczny

W analizowanym okresie odsetek osób w wieku 65 lat i więcej w populacji ogółem wzrósł z 15,8% w 2017 roku do 16,6% w 2019 roku. Współczynnik obciążenia demograficznego osobami starszymi w 2019 roku wyniósł 25 i był wyższy niż w latach 2017 i 2018 (odpowiednio 23,3 i 24,2). Na tej podstawie przypuszczać należy, że w gminie postępuje proces starzenia się społeczności lokalnej.

Mający obecnie miejsce dynamiczny proces starzenia się społeczeństw postępuje wskutek nakładania się spadku liczby urodzeń przy jednoczesnym wydłużaniu średniej długości życia. Według prognoz Głównego Urzędu Statystycznego do 2025 roku będzie wzrastał udział „młodszej” subpopulacji, tj. osób w wieku 65-79 lat, bowiem tę grupę będą sukcesywnie zasilaly osoby urodzone w latach 1949-1965, a jednocześnie będzie ubywało osób w wieku 80 lat i więcej urodzonych w latach 1934-1945. Po 2025 roku znacząco wzrośnie odsetek osiemdziesięciolatek i osób starszych z uwagi na fakt, że ten wiek – w kolejnych latach – osiągną osoby urodzone w czasie powojennego boomu urodzeń. Szacuje się, że w 2040 roku osoby w zaawansowanej starości (ponad osiemdziesięcioletnie) będą stanowiły aż 36% zbiorowości osób starszych.

Systematyczne postępowanie zjawiska starzenia się wymaga podjęcia z wyprzedzeniem, działań zmierzających do stworzenia nowoczesnego systemu polityki społecznej ukierunkowanej na zaspokajanie specyficznych potrzeb osób starszych. Starzenie się i starość jawią się jednym z kluczowych problemów społecznych, zarówno w aspekcie ekonomicznym i medycznym, jak i etycznym.

Problem starzenia się lokalnej społeczności staje się nowym wyzwaniem dla pomocy społecznej. Należy przy tym pamiętać, że w najbliższej perspektywie 2020-2025 będziemy mieć do czynienia z dwiema grupami seniorów – młodszą (do 79 lat) i starszą (80 lat i więcej). Istnieje więc potrzeba podjęcia działań adresowanych do obu grup – prewencyjnych, zapobiegających chorobom i niepełnosprawności, umożliwiających podnoszenie jakości życia i wykorzystanie potencjału młodszych oraz opiekuńczych wobec starszych.

W gminie Września do najistotniejszych problemów dotyczących seniorów zalicza się: ograniczenie samodzielności, osamotnienie i wykluczenie, deprywacja potrzeb, ubóstwo senioralne. Ośrodek Pomocy Społecznej we Wrześni wspiera seniorów poprzez m.in. usługi opiekuńcze (553 osoby w 2017 r., 432 w 2018 r. i 467 w 2019 r.), pomoc finansową, a także poprzez realizację programów osłonowych. Do seniorów adresowane są również liczne przedsięwzięcia kulturalne i sportowo-rekreacyjne; m.in. Wrzesiński Tydzień Seniora, X Wrzesiński Bieg Rodzinny, Festyn sportowo-rekreacyjny słuchaczy Wrzesińskiego Uniwersytetu III Wieku.

Od 2015 roku na terenie gminy realizowany jest program osłony pn. „Aktywizowanie i wyrównywanie szans seniorów w Gminie Września”. Projekt jest przeznaczony dla osób w wieku 65+, zamieszkałych na terenie gminy. Polega m.in. na koordynowaniu działań różnych instytucji i organizacji świadczących usługi i pomoc na rzecz osób starszych, inicjowaniu działań samopomocowych, rozwoju poradnictwa i stałym wzroście jakości usług socjalnych. W ramach programu, w 2019 roku Ośrodek Pomocy Społecznej we Wrześni współpracował z organizacjami pozarządowymi m.in. przy dystrybucji żywności i organizowaniu zbiórek żywności; ułatwieniu dostępu do poradnictwa psychologicznego i prawnego; zajmował się również rozwijaniem i wspieraniem grup samopomocowych – chór „Wrzosy”, grupa usprawnienia ruchowego, grupa „Wrześnianie rozWagi” oraz organizowaniem i współorganizowaniem spotkań integracyjnych i wycieczek krajoznawczych.

Seniorzy gminy mogą też stać się posiadaczami Wrzesińskiej Karty Społecznej „Senior”, która pozwala skorzystać z szeregu ulg i zniżek przygotowanych przez przedsiębiorców. W poszczególnych latach liczba osób ubiegających się o przyznanie Wrzesińskiej Karty Społecznej „Senior” kształtowała się następująco: 91 w 2017 r., 82 w 2018 r. i 156 w 2019 roku. Obecnie do programu przystąpiło 69 przedsiębiorców oferujących zniżki posiadaczom „Karty Senior”.

W gminie Września realizowany jest również Program „Opieka 75+” mający na celu poprawę dostępności usług opiekuńczych, w tym specjalistycznych usług opiekuńczych, dla osób w wieku 75 lat i więcej. Do zadań realizowanych w programie należy: zapewnienie osobom w wieku 75 lat i więcej wsparcia i pomocy adekwatnej do potrzeb i możliwości wynikających z wieku i stanu zdrowia, w ramach usług opiekuńczych, poprawa jakości życia i umożliwienie gminom poszerzenia oferty usług opiekuńczych dla osób w wieku 75 lat i więcej. W 2019 roku, w ramach tego programu, udzielono wsparcia w formie usług opiekuńczych 33 osobom.

Poza Ośrodkiem Pomocy Społecznej, na terenie gminy Września działają inne podmioty świadczące i mogące, w razie potrzeby, świadczyć wsparcie seniorom. Są to:

- Uniwersytet III Wieku (ul. Wojska Polskiego 2a, 62-300 Września; stowarzyszenie edukacyjno – integracyjne dla Seniorów, prowadzenie zajęć wg zainteresowań, mających na celu pogłębianie wiedzy i dalszy rozwój intelektualny, psychiczny i fizyczny),
- Stowarzyszenie „Krag” (ul. F. Chopina 9, 62-300 Września; projekty społeczne na rzecz mieszkańców gminy ze szczególnym uwzględnieniem seniorów, prowadzenie m.in. zajęć usprawnienia ruchowego, organizacja spotkań integracyjnych, wycieczek; realizacja Programu Operacyjnego Pomoc Żywnościowa),
- Polski Związek Emerytów, Rencistów i Inwalidów koło we Wrześni (ul. Ogrodowa 6, 62-300 Września; wsparcie i aktywizacja osób w wieku senioralnym, organizowanie imprez integracyjnych),
- Koło Emerytów i Rencistów Solidarność Tonsil S.A. (ul. 3 Maja 12/1, 62-300 Września; pomoc i opieka, wsparcie osób starszych, samotnych, niesamodzielnych z niepełnosprawnościami),
- Koło Polskiego Związku Niewidomych we Wrześni (ul. Kosynierów 1, 62-300 Września; działalność informacyjna, edukacyjna, wsparcie osób niewidomych i ich rodzin, prezentowanie nowinek technologicznych ułatwiających funkcjonowanie osób

niewidzących),

- Stowarzyszenie Osób Niepełnosprawnych i Narządu Ruchu Ziemi Wrzesińskiej „Radość” (ul. Chopina 9, 62-300 Września; aktywizacja i organizowanie życia społecznego i kulturalnego osób z niepełnosprawnościami; integracja),
- Oddział Wielkopolskiego Związku Narządu Ruchu we Wrześni (ul. Chopina 9, 62-300 Września; aktywizacja społeczna i zawodowa osób z niepełnosprawnościami, rehabilitacja, kształtowanie partnerskich postaw między społecznością ludzi pełnosprawnych i z niepełnosprawnościami)
- Wrzesińskie Stowarzyszenie Niesłyszących (ul. Chopina 9, 62-300 Września; działalność informacyjna i edukacyjna).

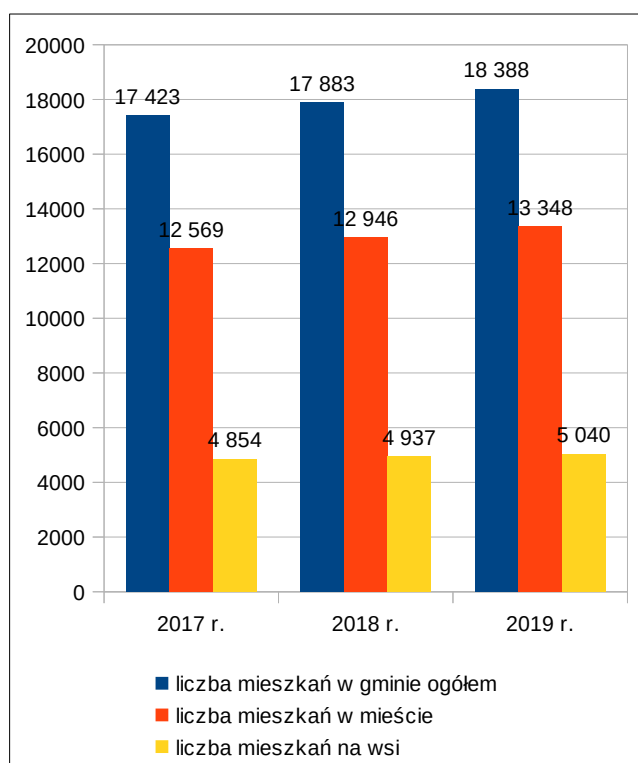
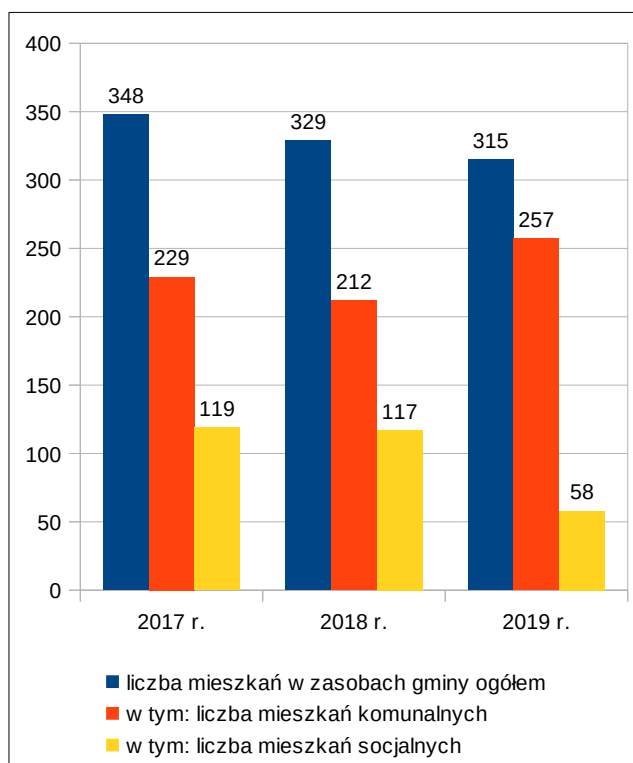
4. ZASOBY MIESZKANIOWE

Sytuacja demograficzna w gminie jest jednym z uwarunkowań lokalnej polityki mieszkaniowej. Według danych Głównego Urzędu Statystycznego, w latach 2017-2018 liczba mieszkań w gminie stale zwiększała się (z 17.423 w 2017 r. do 17.883 w 2018 r.). Z danych Urzędu Miasta i Gminy we Wrześni wynika, że w latach 2017-2019 liczba mieszkań komunalnych pozostających w zasobach gminy zmniejszyła się (z 348 w 2017 r. do 315 w 2019 r.), fakt ten wynika ze sprzedaży lokali na rzecz ich najemców z zastosowaniem wysokich bonifikat.

W 2019 roku, w stosunku do lat poprzednich, liczba wniosków złożonych przez osoby ubiegające się o zawarcie umowy najmu, przedstawiała się następująco: 65 w 2017 r., 59 w 2018 r., 75 w 2019 r.

W latach 2017-2019 stale zmniejszała się liczba osób oczekujących na zawarcie umowy najmu socjalnego lokalu, co może wskazywać na poprawę sytuacji materialnej wnioskodawców (32 w 2017 r., 28 w 2018 r., 24 w 2019 r.). Zwiększyła się natomiast liczba orzeczonych wyroków eksmisyjnych bez prawa do najmu socjalnego (z 2 w 2017 r. do 6 w 2019 r.).

Dane szczegółowe na temat zasobów mieszkaniowych w gminie przedstawiają poniższe wykresy.

Wykres 5. Mieszkania w gminie w latach 2017-2019**Wykres 6. Mieszkania pozostające w zasobach gminy w latach 2017-2019**

Źródło danych: Główny Urząd Statystyczny oraz Urząd Miasta i Gminy we Wrześni.

Według danych Głównego Urzędu Statystycznego, na koniec 2018 roku większość mieszkań w gminie była wyposażona w instalacje techniczno-sanitarne w postaci wodociągu, łazienki i centralnego ogrzewania. Do sieci wodociągowej podłączonych było 99,9% mieszkań w mieście i 98,1% na obszarze wiejskim gminy. Łazienkę posiadało 98,2% mieszkań w mieście i 92,1% na wsiach, zaś centralne ogrzewanie 90% w mieście i 78% na wsiach. Procentowy udział budynków mieszkalnych podłączonych do kanalizacji w mieście i na terenach wiejskich wynosił odpowiednio: 78,1% i 14,8%. W gminie dostępna jest także sieć gazowa. Na koniec 2018 roku funkcjonowało 3.375 czynnych przyłączy gazowych do budynków mieszkalnych.

Mieszkańcy gminy, którzy z uwagi na trudną sytuację materialną nie byli w stanie pokryć kosztów związanych z utrzymaniem mieszkania, otrzymywali, po spełnieniu określonych warunków, dodatki mieszkaniowe oraz dodatki energetyczne. Są to świadczenia pieniężne udzielane w ramach zadań własnych gminy. Dane szczegółowe w tym zakresie przedstawia poniższa tabela.

Tabela 1. Dodatki mieszkaniowe i energetyczne przyznane w gminie w latach 2017-2019

	2017 r.	2018 r.	2019 r.
liczba gospodarstw, którym przyznano dodatki mieszkaniowe	1020	878	785
wartość przyznanych dodatków mieszkaniowych (w zł)	1 379 248,40 zł	1 175 212,00 zł	1 085 563,89 zł
liczba gospodarstw, którym przyznano dodatki energetyczne	280	210	169
wartość przyznanych dodatków energetycznych (w zł)	24 990,05 zł	18 385,77 zł	13 960,30 zł

Źródło danych: Urząd Miasta i Gminy we Wrześni.

5. GOSPODARKA I SYTUACJA NA RYNKU PRACY

Gmina Września jest gminą o charakterze rolniczo-przemysłowym, na co wskazuje zarówno znaczny areał użytków rolnych, jak i obecność dużych zakładów przemysłowych. Dobrej jakości gleby i położenie gminy w układzie komunikacyjnym kraju pozwala łączyć funkcje rolnicze z przemysłowymi, usługowymi i handlowymi. Rolę rolnictwa w gospodarce gminy obrazuje sposób wykorzystania gruntów – użytki rolne zajmują 82,3% jej powierzchni, w tym 75,4% grunty orne, 2,8% sady, grunty rolne zabudowane oraz pod rowami a 4,1% łąki i pastwiska. Lasy oraz grunty zadrzewione i zakrzewione zajmują 8,1% powierzchni gminy.

Z uwagi na korzystne położenie Września rozwija się dynamicznie pod względem gospodarczym. Obok małych i średnich firm na terenie gminy lokują swoje przedsiębiorstwa światowe firmy zatrudniające ponad 3.000 pracowników. Wśród największych pracodawców w gminie wymienić można m.in.: Volkswagen Poznań Samochody Użytkowe; Inalfa Roof Systems – produkujący m.in. szyberdachy; Gestamp Polska Sp. z o. o. – producent części samochodowych; Mikroma Polska S.A. – zajmujący się obróbką metali; Aquilla Sp. z o. o. – producent tektury; Krispol Sp. z o. o. – wytwórca bram i stolarki otworowej; Allflex Polska Sp. z o. o. – producent systemów do identyfikacji zwierząt; Flex Films Europa Sp. z o. o.– zajmujący się wytwarzaniem folii poliestrowej; Techpak Sp z o. o. – wytwórca opakowań z tektury; Cenos Sp. z o. o. – zajmujący się produkcją i sprzedażą artykułów spożywczych.

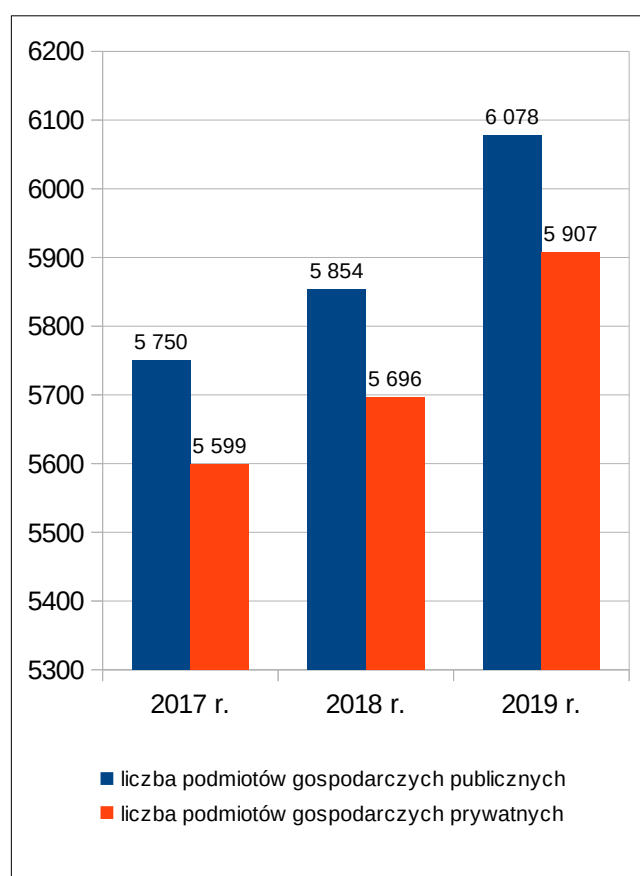
W latach 2017-2019 liczba podmiotów gospodarczych funkcjonujących w gminie zwiększała się z roku na rok (z 5.750 w 2017 r. do 6.078 w 2019 r.). Zdecydowana większość z nich znajdowała się w rękach prywatnych (5.599 w 2017 r., 5.696 w 2018

r., 5.907 w 2019 r.). W 2019 roku dominującymi rodzajami działalności gospodarczej prowadzonej w gminie były: handel i usługi w zakresie napraw (1.503 podmioty), budownictwo (961), przetwórstwo przemysłowe (628) oraz działalność profesjonalna, naukowa i techniczna (529).

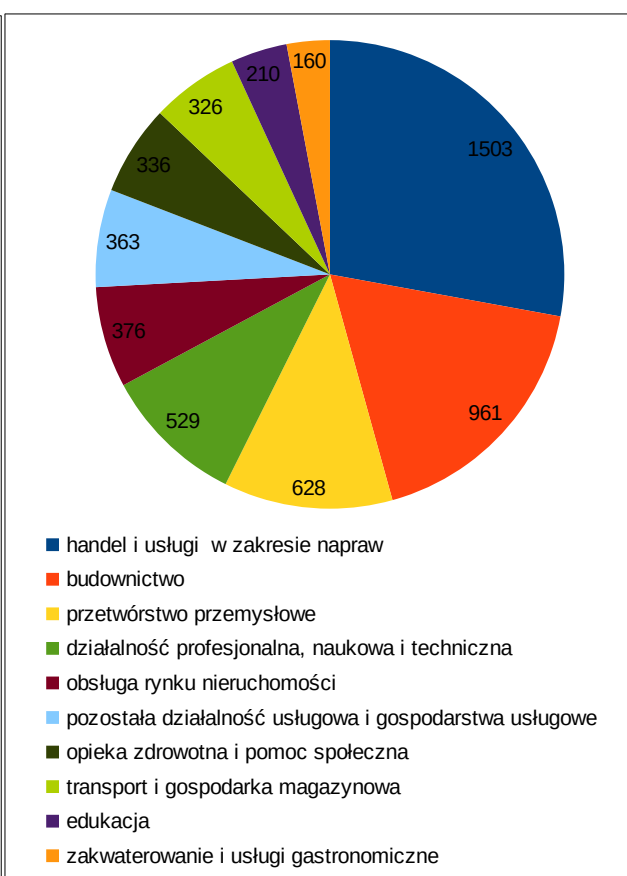
W 2019 roku większość wśród podmiotów gospodarczych w gminie stanowiły osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą (4.656). Wśród podmiotów posiadających osobowość prawną, najwięcej było spółek cywilnych (408). Analizując liczbę zatrudnionych pracowników, należy stwierdzić, że najwięcej podmiotów gospodarczych w gminie stanowiły mikroprzedsiębiorstwa (5.835) zatrudniające do 9 pracowników.

Poniższe wykresy przedstawiają dane szczegółowe na temat podmiotów gospodarczych funkcjonujących w gminie.

Wykres 7. Podmioty gospodarcze w gminie w latach 2017-2019

Wykres 8. Podmioty gospodarcze w gminie w poszczególnych sekcjach Polskiej Klasyfikacji Działalności (PKD) w 2019 roku (z uwzględnieniem 10 najliczniejszych)

Źródło danych: Główny Urząd Statystyczny.

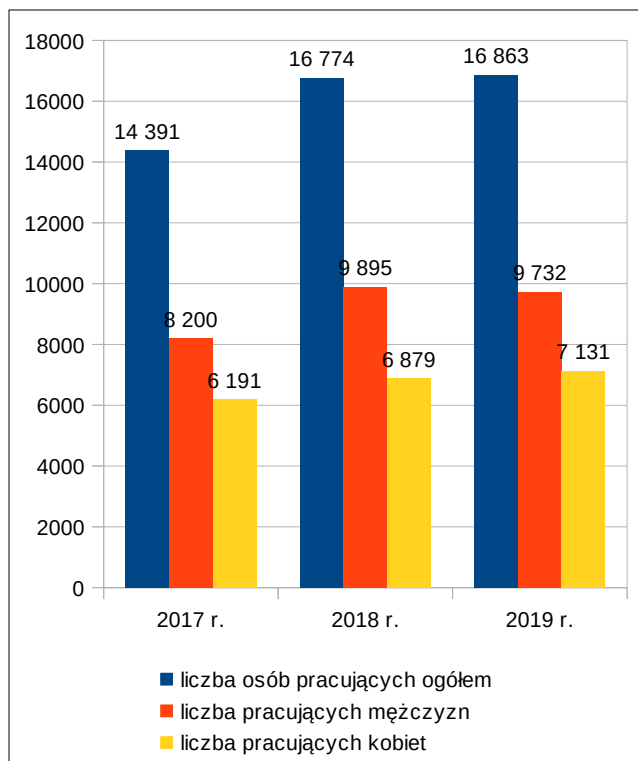

Od 2014 roku w gminie działa Wrzesińska Strefa Aktywności Gospodarczej powołana na mocy porozumienia, którego stronami byli: Gmina Września, Wałbrzyska Specjalna Strefa Ekonomiczna, Województwo Wielkopolskie, Powiat Wrzesiński, Minister Gospodarki oraz Polska Agencja Informacji i Inwestycji Zagranicznych. Celem utworzenia Wrzesińskiej Strefy Aktywności Gospodarczej była aktywizacja w zakresie zrównoważonego rozwoju społeczno-gospodarczego, przyciągnięcie nowych inwestorów, podniesienie poziomu inwestycji, zwiększenie atrakcyjności inwestycyjnej, rozwój przedsiębiorczości, a w konsekwencji utworzenie nowych miejsc pracy.

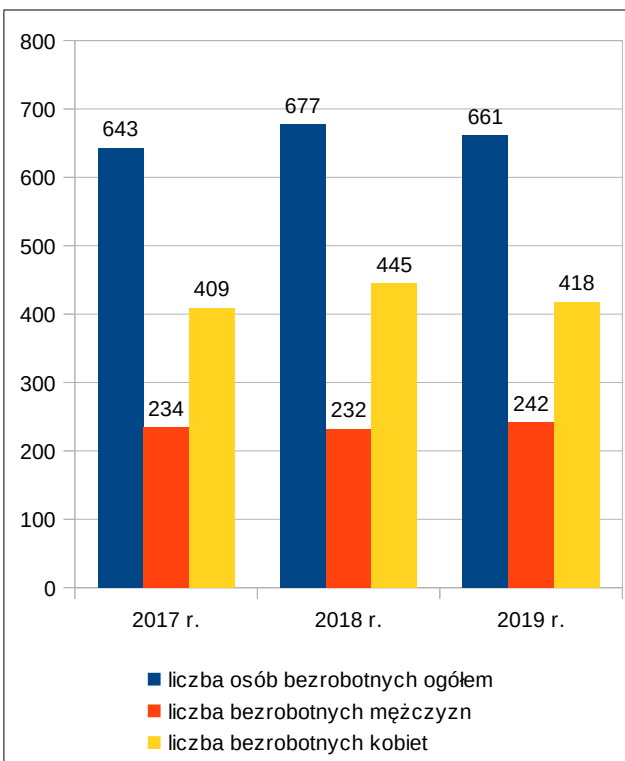
Według danych Głównego Urzędu Statystycznego, w latach 2018-2019 liczba posiadających zatrudnienie mieszkańców gminy Września była wyższa niż w 2017 roku (14.391 w 2017 r., 16.774 w 2018 r., 16.863 w 2019 r.), co daje liczbę odpowiednio 310, 358 i 357 pracujących na 1.000 mieszkańców. Z kolei liczba osób bezrobotnych w gminie utrzymywała się na zbliżonym poziomie (643 w 2017 r., 677 w 2018 r., 661 w 2019 r.). Wśród nich dominującą większość stanowiły kobiety (409 w 2017 r., 445 w 2018 r., 418 w 2019 r.).

W latach 2017-2019 udział osób bezrobotnych w ogóle mieszkańców gminy będących w wieku produkcyjnym był niewielki i wyniósł 2,4% w 2018 roku oraz 2,3% w 2017 i 2019 roku. Dane szczegółowe na temat pracujących i bezrobotnych mieszkańców gminy przedstawiają poniższe wykresy.

Wykres 9. Mieszkańcy gminy posiadający zatrudnienie w latach 2017-2019*

Wykres 10. Bezrobotni w gminie według płci w latach 2017-2019

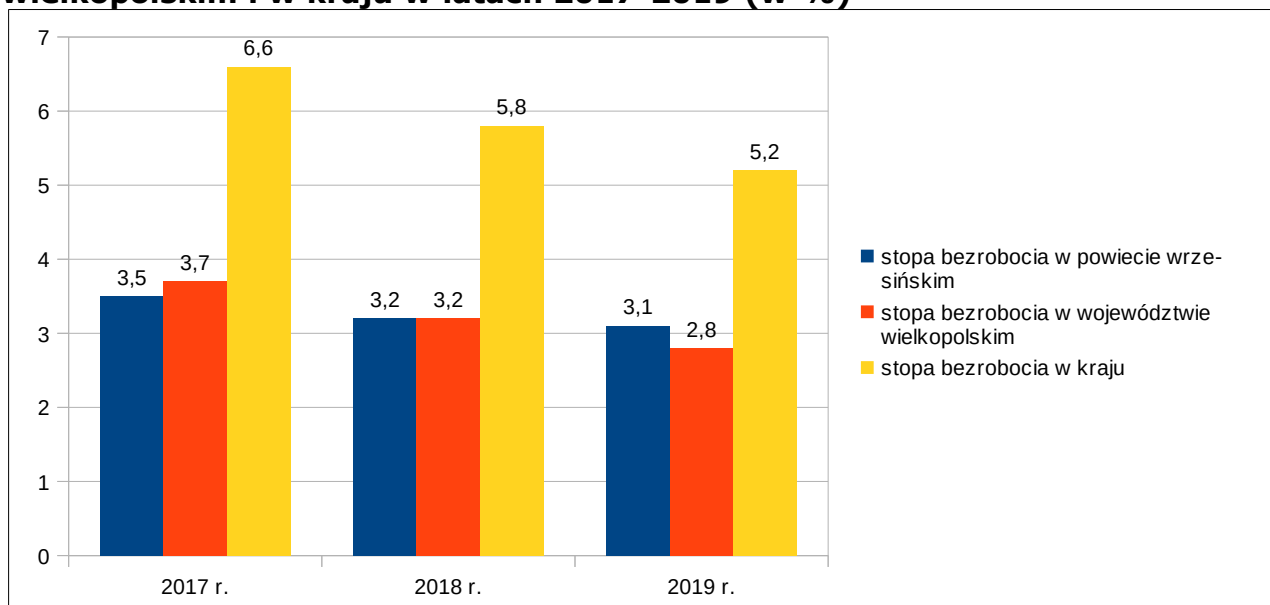

Źródło danych: Główny Urząd Statystyczny.

*bez pracujących w jednostkach budżetowych działających w zakresie obrony narodowej i bezpieczeństwa publicznego, osób pracujących w gospodarstwach indywidualnych w rolnictwie, duchownych oraz pracujących w organizacjach, fundacjach i związkach, bez podmiotów gospodarczych o liczbie pracujących do 9 osób.

W latach 2017-2019 stopa bezrobocia w powiecie wrzesińskim systematycznie spadała, ale mniej dynamicznie niż w województwie wielkopolskim. W 2019 roku była niższa niż w kraju, lecz wyższa niż w województwie. Dane szczegółowe w tym zakresie przedstawia poniższy wykres.

Wykres 11. Stopa bezrobocia w powiecie wrzesińskim, w województwie wielkopolskim i w kraju w latach 2017-2019 (w %)

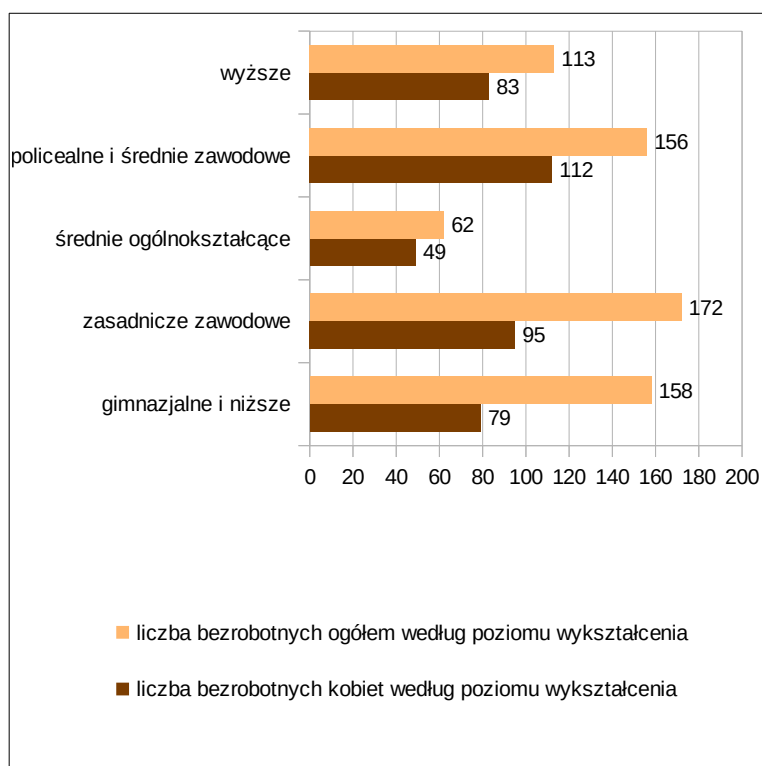
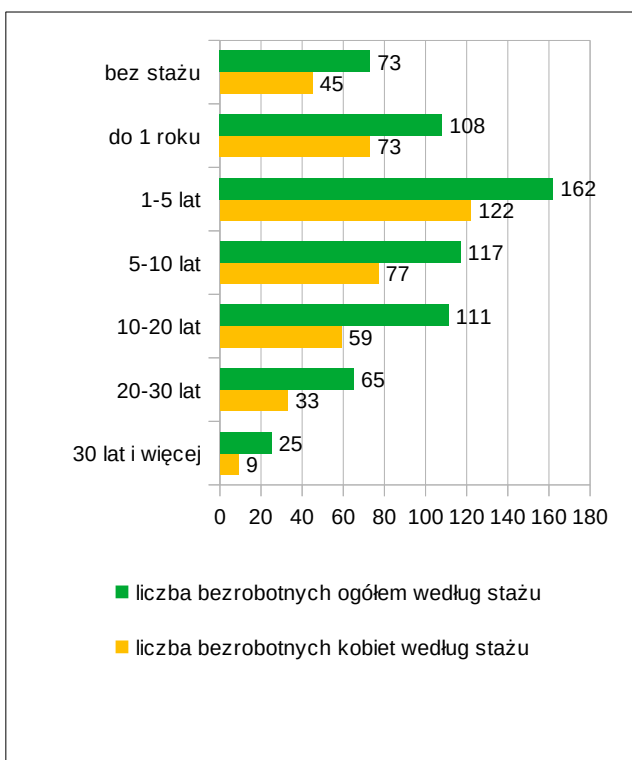
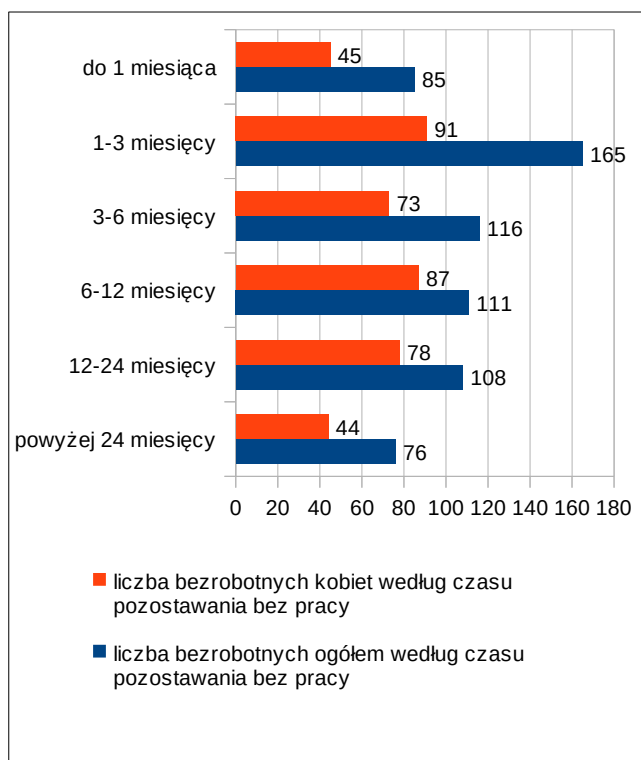

Źródło danych: Główny Urząd Statystyczny.

Na koniec 2019 roku wśród bezrobotnych w gminie największe grupy stanowiły osoby w wieku 25-34 lata (190 osób, w tym 148 kobiet), pozostające bez zatrudnienia długotrwale, tj. 12 miesięcy i więcej (łącznie 184 osoby, w tym 122 kobiety), a także osoby ze stażem pracy od 1 roku do 5 lat (162 osoby, w tym 122 kobiety) oraz z wykształceniem zasadniczym zawodowym (172 osoby, w tym 95 kobiet).

Dane szczegółowe uwzględniające podział bezrobotnych w gminie według stażu, wieku, czasu pozostawania bez pracy i poziomu wykształcenia przedstawiają poniższe wykresy.

Wykresy 12-14. Bezrobotni w gminie na koniec 2019 roku według czasu pozostawania bez pracy, stażu pracy oraz poziomu wykształcenia

Źródło danych: Powiatowy Urząd Pracy we Wrześni.

Według danych Powiatowego Urzędu Pracy we Wrześni, w 2019 roku w bazie CBOP (PUP+OHP+Eures) w powiecie wrzesińskim złożonych zostało 1.907 ofert pracy. Ponadto w Internecie dostępnych było 1.066 ofert pracy, co razem daje 2.973 oferty pracy. Największa liczba ofert pracy, uwzględniając oba źródła ofert, kierowana była do przedstawicieli takich grup zawodowych, jak: operatorzy maszyn i urządzeń (599 ofert), pracownicy wykonujący prace proste (475), pracownicy usług i sprzedawcy (434), robotnicy przemysłowi i rzemieślnicy (409).

6. EDUKACJA I WYCHOWANIE

W roku szkolnym 2019/2020 w gminie Września funkcjonowało 11 szkół podstawowych (w tym 2 szkoły niepubliczne) oraz 17 przedszkoli (w tym 16 przedszkoli niepublicznych). Młodzież mogła kontynuować naukę w 4 szkołach ponadpodstawowych. Najmłodsze dzieci znalazły opiekę w 6 żłobkach. W gminie funkcjonuje także Zespół Szkół Specjalnych zapewniający kształcenie na poziomie podstawowym i ponadpodstawowym oraz Niepubliczny Ośrodek Rewalidacyjno-Edukacyjno-Wychowawczy „Arka”.

Dane szczegółowe na temat placówek oświatowych działających w gminie przedstawia poniższa tabela.

Tabela 2. Placówki oświatowe oraz opieki nad dziećmi do lat 3 w gminie

lp.	nazwa placówki	adres placówki
1.	Samorządowa Szkoła Podstawowa nr 1 im. 68 Wrzesińskiego Pułku Piechoty	ul. Szkolna 1, 62-300 Września
2.	Samorządowa Szkoła Podstawowa nr 2 im. Dzieci Wrzesińskich	ul. T. Kościuszki 24, 62-300 Września
3.	Samorządowa Szkoła Podstawowa nr 3 im. Mikołaja Kopernika	ul. Kosynierów 32, 62-300 Września
4.	Samorządowa Szkoła Podstawowa nr 6 im. Jana Pawła II	ul. J. Słowackiego 41, 62-300 Września
5.	Samorządowa Szkoła Podstawowa w Chwalibogowie	Chwalibogowo 38, 62-300 Września
6.	Samorządowa Szkoła Podstawowa w Kaczanowie	ul. Kaliska 1a, 62-303 Kaczanowo
7.	Samorządowa Szkoła Podstawowa im. Marii Konopnickiej w Marzeninie	ul. Księdza Twardego 22, 62-301 Marzenin
8.	Samorządowa Szkoła Podstawowa im. Polskich Noblistów w Nowym Folwarku	ul. Nowa 5, 62-300 Nowy Folwark
9.	Samorządowa Szkoła Podstawowa im. gen. Tadeusza Kutrzeby	Otoczna 22, 62-302 Otoczna
10.	Społeczna Szkoła Podstawowa im. Olgerda Brzeskiego	Grzybowo 32, 62-300 Września
11.	Szkoła Podstawowa Collegium Artes	ul. Wojska Polskiego 62,

		62-300 Września
12.	Liceum Ogólnokształcące im. Henryka Sienkiewicza we Wrześni	ul. Witkowska 1, 62-300 Września
13.	Zespół Szkół Politechnicznych im. Bohaterów Monte Cassino	ul. Wojska Polskiego 1, 62-300 Września
14.	Zespół Szkół Technicznych i Ogólnokształcących im. gen. dr. Romana Abrahama we Wrześni	ul. Kaliska 2A, 62-300 Września
15.	Zespół Szkół Zawodowych nr 2 im. Powstańców Wielkopolskich we Wrześni	ul. Koszarowa 12, 62-300 Września
16.	Przedszkole nr 6 „Pszczółka Maja”	ul. Zielonogórska 17, 62-300 Września
17.	Przedszkole Niepubliczne „Miś Uszatek”	ul. J. Kilińskiego 9, 62-300 Września
18.	Niepubliczne Przedszkole „Słoneczko” z oddziałami integracyjnymi	ul. 3 Maja 4, 62-300 Września
19.	Przedszkole Niepubliczne „Mali Przyrodnicy”	ul. J. Słowackiego 54, 62-300 Września
20.	Przedszkole Niepubliczne „Tęczowa Chatka”	ul. gen. T. Kutrzeby 1, 62-300 Września
21.	Niepubliczne Przedszkole „Bajka”	ul. I. Daszyńskiego 2a, 62-300 Września
22.	Prywatne Rodzinkowe Przedszkole „Troskliwe Misie”	ul. W. Sikorskiego 38, 62-300 Września
23.	Niepubliczne Przedszkole Specjalne „Magiczny Zakątek” z punktem wczesnego wspomaganie	ul. Owocowa 2, 62-300 Września
24.	Przedszkole Niepubliczne „Chatka Misia Uszatka”	ul. Witkowska 6, 62-300 Września
25.	Niepubliczne Polsko-Angielskie Przedszkole Montessori „Nasz Świat”	ul. Fromborska 18a, 62-300 Września
26.	Niepubliczne Przedszkole Językowe „English House Junior”	ul. Kosynierów 64a, 62-300 Września
27.	Niepubliczne Przedszkole „Leśny Dzwoneczek”	Psary Polskie 126
28.	Niepubliczne Przedszkole Językowo-Ekologiczne „Mali Odkrywcy”	ul. Kaliska 90, Kaczanowo
29.	Niepubliczne Przedszkole „Kubuś”	ul. Działkowa 9, Kaczanowo
30.	Przedszkole Niepubliczne „Polne Kwiatki	ul. Centralna 20, Gutowo Małe
31.	Przedszkole Niepubliczne „Grzybek”	Kleparz 30,
32.	Przedszkole Niepubliczne „Smerfy”	Osowo 19,
33.	Prywatny Żłobek „Troskliwe Misie”	ul. W. Sikorskiego 38, 62-300 Września
34.	Prywatny Żłobek „Bajka”	ul. Daszyńskiego 2a, 62-300 Września
35.	Klub dziecięcy „Maluszek”	ul. J. Słowackiego 54, 62-300 Września
36.	Prywatny Żłobek „Akademia Smerfa”	ul. Gnieźnieńska 23b,

	62-300 Września
37. Prywatny Żłobek „Akademia Smerfa”	ul. Zielonogórska 5, 62-300 Września
38. Żłobek „Magiczny Zakątek”	ul. Kosynierów 3, 62-300 Września
39. Zespół Szkół Specjalnych im. Janusza Korczaka	ul. Leśna 10, 62-300 Września
40. Niepubliczny Ośrodek Rewalidacyjno-Edukacyjno -Wychowawczy „Arka”	ul. Piastów 15, 62-300 Września

Źródło danych: Urząd Miasta i Gminy we Wrześni.

W roku szkolnym 2019/2020 do wszystkich szkół podstawowych w gminie uczęszczało 4.359 uczniów. W gminnych szkołach miejskich w 128 oddziałach uczyło się 2.939 uczniów, a w 67 oddziałach na wsi – 1.286 uczniów. Średnia liczba uczniów w oddziale wynosiła 22 (w mieście 23, na wsi 19). Do Społecznej Szkoły Podstawowej w Grzybowie uczęszczało 119 uczniów do 11 oddziałów, natomiast do Szkoły Podstawowej Collegium Artes we Wrześni – 15 uczniów do 3 oddziałów.

We wszystkich gminnych placówkach było łącznie 438,70 etatów nauczycielskich, w tym 33,03 etatów nauczycieli stażystów, 66,03 etatów nauczycieli kontraktowych, 98,42 etatów nauczycieli mianowanych i 241,22 etatów nauczycieli dyplomowanych.

W roku szkolnym 2019/2020 łącznie do wszystkich przedszkoli w gminie uczęszczało 1.698 dzieci, w tym do przedszkola gminnego „Pszczółka Maja” – 167 dzieci do 8 oddziałów oraz do 16 przedszkoli niepublicznych – 1.531 dzieci do 85 oddziałów.

Gmina organizuje dowóz uczniów do szkoły; w 2019 roku dowozy realizowane były przez 15 autokarów (w tym 1 gminny) oraz 5 busów. Busami dowożono także dzieci niepełnosprawne do Ośrodka Rewalidacyjno-Edukacyjno-Wychowawczego „Arka” we Wrześni oraz do Specjalnego Ośrodka Szkolno-Wychowawczego dla Dzieci Niewidomych w Owińskach. Dziennie dowożono do szkół na zajęcia lekcyjne i pozalekcyjne 976 uczniów.

W 2019 roku działały 2 stołówki szkolne (SSP Nr 6 i SSP Nr 1), skąd rozwożone były obiady na zasadzie cateringu do wszystkich szkół gminnych.

Placówki oświatowe w gminie są wyposażone w sprzęt audiowizualny, zapewniają dostęp do sali gimnastycznej, boiska szkolnego, świetlicy, biblioteki i sprzętu komputerowego; w szkołach prowadzone jest dożywianie. Uczniowie objęci

są opieką pedagoga szkolnego, psychologa i pielęgniarki, mogą również korzystać z pomocy logopedy i doradcy zawodowego.

Szkoły organizują zajęcia pozalekcyjne, w tym koła zainteresowań – tematyczne, artystyczne, sportowe i turystyczno-krajoznawcze; uczestniczą w projektach i programach służących rozwijaniu umiejętności uczniów i wyrównywaniu ich szans edukacyjnych oraz doskonaleniu nauczycieli, a także realizują programy profilaktyczne i wychowawcze.

Placówki oświatowe w gminie wykonują zadania profilaktyczne zawarte w programach wychowawczych i szkolnym programie wychowawczo-profilaktycznym. Prowadzą także lekcje i warsztaty na temat uzależnień i działania w kierunku pedagogizacji rodziców. Uczniowie ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi mogą korzystać z zajęć dydaktyczno-wyrównawczych, terapeutycznych i socjoterapeutycznych, korekcyjno-kompensacyjnych i logopedycznych. Jednocześnie dla rozwoju placówek oświatowych w gminie istnieje potrzeba zapewnienia zestawów do przeprowadzania eksperymentów chemicznych i doświadczeń fizycznych, sprzętu do robotyki, nowoczesnego sprzętu komputerowego, drukarki 3D, a także innych urządzeń wielofunkcyjnych.

7. KULTURA, SPORT I REKREACJA

Na terenie gminy Września działalność kulturalną prowadzą: Wrzesiński Ośrodek Kultury, Biblioteka Publiczna Miasta i Gminy we Wrześni oraz Muzeum Regionalne im. Dzieci Wrzesińskich.

Zadaniem WOK-u jest przygotowywanie mieszkańców gminy do aktywnego uczestnictwa w kulturze, współtworzenie jej wartości oraz edukowanie i upowszechnianie kultury zgodnie z zapotrzebowaniem społeczności lokalnej. Placówka zajmuje się również organizowaniem imprez plenerowych, rozrywkowych, przeglądów amatorskiego ruchu artystycznego i warsztatów muzycznych. Prowadząc działalność współpracuje z organizacjami pozarządowymi oraz z innymi instytucjami w regionie, kraju i za granicą. Ośrodek dysponuje nową salą widowiskową na 359 miejsc (z możliwością zwiększenia liczby miejsc siedzących do 386), salą taneczną z lustrami, pokojem muzycznym, salami prób i zebrań, modelarnią, pracownią plastyczną, salą kameralną, studiem nagrań oraz ciemnią fotograficzną.

Biblioteka Publiczna Miasta i Gminy we Wrześni zajmuje się z kolei zaspokajaniem potrzeb czytelniczych i informacyjnych mieszkańców gminy

oraz gromadzeniem materiałów na temat regionu. Biblioteka Publiczna Miasta i Gminy we Wrześni obejmuje swoją działalnością obszar Miasta i Gminy Września. Sieć biblioteczną na terenie miasta i gminy Września tworzą: Biblioteka Główna i 6 filii bibliotecznych: na terenie miasta: Biblioteka Główna, Oddział Dziecięcy, Filia nr 1; na terenie gminy: Filia w Grzybowie, Filia w Kaczanowie, Filia w Otocznej, Filia w Nowym Folwarku.

Placówka dysponuje zróżnicowanym, regularnie uzupełnianym księgozbiorem, poza książkami obejmującym różnorodne czasopisma (21 tytułów), zbiory specjalne i audiowizualne. Według danych Głównego Urzędu Statystycznego w 2019 roku księgozbiór biblioteki liczył 66.659 woluminów oraz 821 egzemplarzy zbiorów specjalnych. W 2019 roku Biblioteka Główna i jej filie zatrudniały 18 pracowników merytorycznych i objęły swą ofertą łącznie 5.126 czytelników. Wypożyczenia księgozbioru na zewnątrz zamknęły się liczbą 71.599 woluminów. Obok działalności podstawowej placówka podejmuje inicjatywy promujące czytelnictwo i kulturę, np. organizując spotkania z ciekawymi ludźmi w ramach Wrzesińskiego Kalejdoskopu Literackiego, prowadząc lekcje biblioteczne (bajkoterapia i biblioterapia), konkursy i warsztaty: literackie, dziennikarskie. Placówka bierze również udział w:

- projekcie pt. „Dyskusyjne Kluby Książki”, będącym elementem wieloletniego ogólnopolskiego programu promocji czytelnictwa, objętego patronatem Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego,
- Ogólnopolskim Tygodniu Bibliotek,
- Światowym Dniu Książki Dziecięcej,
- „Narodowym czytaniu”,
- „Marzycielskiej Poczcie” (pisanie listów do chorych dzieci)
- akcji „Cała Polska czyta dzieciom”.

Warto dodać, że we Wrześni działa także filia Publicznej Biblioteki Pedagogicznej w Poznaniu.

Szczególną placówką kulturalną w gminie jest Muzeum Regionalne im. Dzieci Wrzesińskich we Wrześni. W jego zbiorach znajdują się pamiątki przeszłości począwszy od epoki brązu aż po wiek XX. Muzeum organizuje wystawy, posiada również bogaty księgozbiór, a także prowadzi działalność wydawniczą.

Poniższa tabela zawiera wykaz placówek kulturalnych funkcjonujących w gminie.

Tabela 3. Placówki kulturalne w gminie

lp.	nazwa placówki	adres placówki
1.	Wrzesiński Ośrodek Kultury we Wrześni	ul. T. Kościuszki 21, 62-300 Września
2.	Biblioteka Publiczna Miasta i Gminy we Wrześni	ul. Dzieci Wrzesińskich 13, 62-300 Września
3.	Oddział Dziecięcy Biblioteki Publicznej we Wrześni	ul. Dzieci Wrzesińskich 13, 62-300 Września
4.	Biblioteka Publiczna, Filia Nr 1 we Wrześni	ul. J. Słowackiego 41, 62-300 Września
5.	Biblioteka Publiczna, Filia w Grzybowie	Grzybowo 37, 62-309 Grzybowo
6.	Biblioteka Publiczna, Filia w Kaczanowie	ul. Kaliska 1a, 62-303 Kaczanowo
7.	Biblioteka Publiczna, Filia w Nowym Folwarku	ul. Nowa 5, Nowy Folwark, 62-300 Września
8.	Biblioteka Publiczna, Filia w Otocznej	Otoczna 12, 62-302 Węgierki
9.	Muzeum Regionalne im. Dzieci Wrzesińskich	ul. Dzieci Wrzesińskich 13, 62-300 Września

Źródło danych: Urząd Miasta i Gminy we Wrześni.

Ofertę kulturalną na terenie gminy uzupełnia repertuar kina „Trójka”. Kino, oprócz prezentacji krajowych i światowych produkcji filmowych, wpisuje się również w lokalne życie kulturalne, współorganizując i wspierając wiele ciekawych inicjatyw.

Gmina Września posiada różnorodny kalendarz imprez – kulturalnych, rozrywkowych i sportowo-rekreacyjnych. Do ważniejszych imprez organizowanych w gminie należą: Wrzesiński Festiwal Orkiestr Dętych, Piątki z Jazzem, Prowincjonalia – czyli Ogólnopolski Festiwal Sztuki Filmowej, Śląskie szlagiery, Wrzesiński Weekend Muzyczny, Rodzinny Rajd Rowerowy, Rodzinne Niedziele dla Milusińskich; a także Wrzesiński Bieg Rodzinny, Bieg Kosynierów, Tropem Wilczym – Bieg pamięci Żołnierzy Wyklętych, Ogólnopolski Turniej Siatkówki Plażowej „Plaża Wrze”, Wielkopolski Festiwal Odkrywców Historii (gra uliczna) oraz Grzybowski Turniej Wojów.

Niezwykle ciekawym wydarzeniem artystycznym w gminie jest wieloletni projekt fotograficzny pn. Kolekcja Wrzesińska – będący artystycznym archiwum fotograficznym Miasta i Gminy Września. W czerwcu 2017 r., w przestrzeniach Urzędu Stanu Cywilnego we Wrześni otwarta została Galeria Kolekcji Wrzesińskiej – prezentująca przekrojową wystawę wszystkich dotychczasowych edycji projektu.

Działalnością w zakresie sportu, rekreacji, turystyki i wypoczynku na terenie gminy Września zawiadują Wrzesińskie Obiekty Sportowo-Rekreacyjne. Podmiot

zajmuje się m.in. prowadzeniem i organizowaniem usług o charakterze sportowo-rekreacyjnym i hotelowym, administrowaniem obiektami i urządzeniami sportowymi i rekreacyjnymi, upowszechnianiem kultury fizycznej i sportu, a także udostępnianiem bazy sportowej i rekreacyjnej. WOSR zarządza stadionem miejskim, halą sportową, basenem wraz z lodowiskiem i boiskami do siatkówki plażowej, campingiem wraz z kortami tenisowymi, torem rowerowym i skate parkiem oraz boiskiem w Psarach Polskich.

Upowszechnianiu kultury fizycznej, sportu i rekreacji w gminie służy dostępna na jej terenie infrastruktura sportowo-rekreacyjna. Dane szczegółowe w tym zakresie przedstawia poniższa tabela.

Tabela 4. Obiekty sportowo-rekreacyjne w gminie

lp.	nazwa obiektu	adres obiektu
1.	Stadion Miejski (wraz z halą sportową) we Wrześni	ul. Kosynierów 1, 62-300 Września
2.	Basen Miejski „Łazienki” we Wrześni	ul. Gnieźnieńska 32a, 62-300 Września
3.	Boiska do piłki plażowej	ul. Gnieźnieńska 32a, 62-300 Września
4.	Lodowisko sztuczne	ul. Gnieźnieńska 32a, 62-300 Września
5.	Korty tenisowe we Wrześni	ul. Świętokrzyska 14/16, 62-300 Września
6.	Hala widowiskowo-sportowa	ul. Wojska Polskiego 1, 62-300 Września
7.	Tor rowerowy „Małpi Gaj „ we Wrześni	ul. Działkowców, 62-300 Września
8.	Skate Park (w Parku im. Józefa Piłsudskiego) we Wrześni	ul. I. Daszyńskiego, 62-300 Września
9.	Hala widowiskowo-sportowa	ul. J. Słowackiego 41, 62-300 Września
10.	Boisko do koszykówki	ul. Fromborska, 62-300 Września
11.	Boisko do mini koszykówki	ul. Culica, 62-300 Września
12.	Hala widowiskowo- sportowa	ul. Kosynierów 1, 62-300 Września
13.	Boisko wielofunkcyjne w Kaczanowie	62-300 Kaczanowo
14.	Boisko wielofunkcyjne w Grzybowie	62-300 Grzybowo
15.	Boisko wielofunkcyjne w Marzeninie	62-301 Marzenin
16.	Boisko wielofunkcyjne w Otocznej	Otoczna, 62-302 Węgierki
17.	Boisko wielofunkcyjne w Obłaczkowie	62-300 Obłaczkowo
18.	Boisko do mini koszykówki w Chocicz Małej	62-300 Chocicza Mała
19.	Boisko wielofunkcyjne w Chwalibogowie	62-323 Chwalibogowo

20. Stadion lekkoatletyczny	ul. Kaliska 2a, 62-300 Września
21. Boiska wielofunkcyjne „Orlik 2012”	ul. Szkolna 1, 62-300 Września
22. Boiska wielofunkcyjne „Orlik 2012”	ul. T. Kościuszki 24, 62-300 Września
23. Boiska wielofunkcyjne „Orlik 2012”	ul. Kosynierów 32, 62-300 Września
24. Boiska wielofunkcyjne „Orlik 2012”	ul. J. Słowackiego 41, 62-300 Września
25. Boiska wielofunkcyjne „Orlik 2012”	ul. Nowa 5, Nowy Folwark
26. Boisko sportowe	Psary Polskie 2, 62-300 Września
27. Boisko sportowe	Sokołowo. ul. Sportowa 4a, 62-300 Września
28. Siłownie zewnętrzne we Wrześni	ul. Miłosławska, ul. Chełmońskiego, ul. Kutrzeby, ul. Piastów, ul. Suwalska, ul. Fromborska, ul. Słowackiego, nad Zalewem Wrzesińskim
29. Siłownie zewnętrzne poza miastem	Psary Małe, Grzybowo, Gutowo Małe (2), Sokołowo, Bierzglin, Gozdowo, Gonice, Wódki, Sołeczno, Kaczanowo, Bierzglinek, Chwalibogowo, Chocicza Wielka, Białężyce, Otoczna, Gulczewo, Węgierki, Kleparz, Nowy Folwark
30. Ośrodek „Lipówka” we Wrześni	ul. Świętokrzyska 14/16, 62-300 Września

Źródło danych: Urząd Miasta i Gminy we Wrześni.

We Wrześni znajdują się także liczne place zabaw. Gmina Września posiada zasoby przyrodnicze i kulturowe pozwalające na rozwój na jej terenie różnych form wypoczynku i rekreacji skierowanych do wszystkich grup wiekowych. Niewątpliwą atrakcją jest ciesząca się dużym zainteresowaniem tężnia solankowa wraz z otaczającym ją skwerem, strefa dla Seniorów nad Zalewem Wrzesińskim oraz w parku im. Dzieci Wrzesińskich, liczne tereny zielone i skwerki. O jej atrakcyjności turystycznej decydują przede wszystkim zasoby kultury materialnej – w szczególności kościół farny pw. Wniebowzięcia Najświętszej Maryi Panny i Św. Stanisława Biskupa i Męczennika oraz budynek dawnej szkoły pruskiej we Wrześni, a także liczne obiekty sportowo-rekreacyjne oraz malownicze tereny otaczające miasto. Wśród tych ostatnich na uwagę zasługuje Zalew Lipówka z otaczającymi go ścieżkami pieszymi i rowerowymi. Warty podkreślenia jest także fakt, iż przez gminę Września przebiega Szlak Piastowski łączący grody bogate w pamiątki historyczne z okresu wczesnopiastowskiego. W okolicy Wrześni znajduje się nadto kilka ciekawych szlaków rowerowych.

8. ZDROWIE I PROBLEM NIEPEŁNOSPRAWNOŚCI

W gminie Września funkcjonują: 1 szpital, 1 oddział szpitalny, 21 zakładów opieki zdrowotnej, w tym 18 niepublicznych, prowadzonych jest 107 prywatnych praktyk lekarskich oraz działa 13 aptek. Dane szczegółowe na temat zakładów opieki zdrowotnej w gminie przedstawia poniższa tabela.

Tabela 5. Opieka zdrowotna w gminie

lp.	nazwa jednostki	adres jednostki
Szpitale		
1.	Szpital Powiatowy we Wrześni sp. z o.o.	ul. Słowackiego 2, 62-300 Września
2.	Oddział szpitalny Amika Konsorcjum Medyczne sp. z o.o.	ul. Piastów 16, 62-300 Września
Przychodnie i praktyki lekarskie, które mają podpisaną umowę na świadczenie usług z NFZ		
1.	Pielęgniarski Ośrodek Medycyny Środowiskowo-Rodzinnej „Nowum”	ul. Słowackiego 2, 62-300 Września
2.	Przychodnia Lekarza Rodzinnego Lek-Med Kasprzyk, Mikołajczak, Paciorkowski sp.j.	ul. Fromborska 24, 62-300 Września
3.	Przychodnia Lekarza Rodzinnego Medinet sp.j. Jesiołowski, Górniak, Adamczak	ul. Legii Wrzesińskiej 23, 62-300 Września
4.	Amika Konsorcjum Medyczne sp. z o.o.	ul. Piastów 16, 62-300 Września
5.	Przychodnia Zespołu Lekarza Rodzinnego „Duo-Med”	ul. Słowackiego 2, 62-300 Września
6.	Przychodnia Zespołu Lekarza Rodzinnego „Med-Con”	ul. Słowian 23, 62-300 Września
7.	Położniczy Ośrodek Medycyny Środowiskowo-Rodzinnej „Neovita”	ul. Słowackiego 2, 62-300 Września
8.	Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej Przychodnia Alergologiczna	ul. Sądowa 6, 62-300 Września
9.	Niepubliczny Specjalistyczny Zespół Opieki Zdrowotnej „Specimed”	ul. Opieszyn 10, 62-300 Września
10.	Med+reh Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej, Zespół Lekarzy Specjalistów, Rehabilitacja Fizykoterapia	ul. Słowackiego 42, 62-300 Września
11.	Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej „Laryngolog”	ul. Zamysłowskiego 25, 62-300 Września
12.	Przychodnia Lekarsko-Stomatologiczna „Primadent”	ul. Sądowa 6, 62-300 Września
13.	Centrum Ginekologiczno-Położnicze „Auxilium”	ul. Legii Wrzesińskiej 19a, 62-300 Września
14.	Przychodnia Specjalistyczna „Nowamed”	ul. Sienkiewicza 12, 62-300 Września

15.	Niepubliczny Specjalistyczny Zakład Opieki Zdrowotnej „Cedromed”	ul. Opieszyn 10, 62-300 Września
-----	--	----------------------------------

16.	Amika Konsorcjum Medyczne sp. z o. o.	Chwalibogowo 38, 62-323 Chwalibogowo
-----	---------------------------------------	---

Gabinety stomatologiczne, które mają podpisaną umowę na świadczenie usług z NFZ

1.	Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej Stomatologia J&W sp. z o.o.	ul. Fabryczna 44, 62-300 Września
----	---	-----------------------------------

2.	Indywidualna Specjalistyczna Praktyka Lekarska Arkadiusz Jastrzębski	ul. Kilińskiego 3, 62-300 Września
----	--	------------------------------------

3.	Przychodnia Stomatologiczna Aldent	ul. Kościelna 13, 62-300 Września
----	------------------------------------	-----------------------------------

4.	Indywidualna Specjalistyczna Praktyka Lekarska Bożena Ławniczak	ul. Kościuszki 40, 62-300 Września
----	---	------------------------------------

5.	Indywidualna Praktyka Stomatologiczna Agnieszka Urbaniak	ul. Opieszyn 10, 62-300 Września
----	--	----------------------------------

6.	Gabinet Stomatologiczny Danuta Wajnert-Pernak	ul. Opolska 10, 62-300 Września
----	---	---------------------------------

7.	Indywidualna Praktyka Lekarska Faustyna Pernak-Nowicka	ul. Opolska 10, 62-300 Września
----	--	---------------------------------

8.	Amika Konsorcjum Medyczne sp. z o.o.	ul. Piastów 16, 62-300 Września
----	--------------------------------------	---------------------------------

9.	Prywatny Gabinet Stomatologiczny Irena Panieńska-Tupaj	ul. Prusa 5, 62-300 Września
----	--	------------------------------

10.	Przychodnia Lekarsko-Stomatologiczna „Primadent”	ul. Sądowa 6, 62-300 Września
-----	--	-------------------------------

11.	Specjalistyczny Gabinet Stomatologiczny Joanna Białek-Skowrońska	ul. Sienkiewicza 12, 62-300 Września
-----	--	---

Apteki

1.	Apteka „Moja”	ul. Piastów 16, 62-300 Września
----	---------------	---------------------------------

2.	Apteka „Moja”	ul. Chrobrego 17, 62-300 Września
----	---------------	-----------------------------------

3.	Apteka „Aspirynka”	ul. Sienkiewicza 20, 62-300 Września
----	--------------------	---

4.	Apteka „Dr. Max”	ul. Miłosławska 10, 62-300 Września
----	------------------	-------------------------------------

5.	Apteka „Dr. Max”	ul. Kolejowa 15, 62-300 Września
----	------------------	----------------------------------

6.	Apteka „Gemini”	ul. Warszawska 22, 62-300 Września
----	-----------------	---------------------------------------

7.	Apteka „Na Sławnie”	ul. Fromborska 46a, 62-300 Września
----	---------------------	--

8.	Apteka „Prima”	ul. Paderewskiego 52, 62-300 Września
----	----------------	--

9.	Apteka „Prima”	ul. Armii Poznań 6, 62-300 Września
----	----------------	-------------------------------------

10.	Apteka „Prima”	ul. Chrobrego 10, 62-300 Września
-----	----------------	-----------------------------------

11.	Apteka „Stylowa”	ul. Sienkiewicza 7, 62-300 Września
-----	------------------	-------------------------------------

12.	Apteka „Mega-Pharm”	ul. Piastów 16/F, 62-300 Września
-----	---------------------	-----------------------------------

13 Apteka „Witaminka”

ul. Legii Wrzesińskiej 11,
62-300 Września

Źródło danych: Urząd Miasta i Gminy we Wrześni.

W ramach Szpitala Powiatowego we Wrześni funkcjonują: Szpitalny Oddział Ratunkowy, Oddział anestezjologii i intensywnej terapii, Oddział chorób wewnętrznych z intensywnym nadzorem kardiologicznym, Oddział neurologiczny, Oddział pediatryczny, Oddział rehabilitacji ogólnoustrojowej, Oddział rehabilitacji neurologicznej, Oddział rehabilitacji dziennej, Oddział chirurgii ogólnej, Oddział ortopedii i traumatologii narządu ruchu, Oddział położniczo-ginekologiczny z blokiem porodowym, Oddział hospicyjno-paliatywny, Oddział neonatologiczny z pododdziałem patologii noworodka, Blok operacyjny, Zakład Opiekuńczo-Leczniczy, Zakład Opiekuńczo-Leczniczy (dla wentylowanych mechanicznie), Chemioterapia w warunkach ambulatoryjnych i Chemioterapia w trybie jednodniowym. W związku z trwającą epidemią działalność oddziałów: rehabilitacji ogólnoustrojowej oraz rehabilitacji dziennej zostały zawieszona w celu utworzenia oddziału dla osób zarażonych wirusem Covid-19.

Przy szpitalu działają następujące poradnie: poradnia kardiologiczna, poradnia ortopedii i traumatologii ruchu, poradnia chirurgii ogólnej dla dzieci, poradnia chirurgii ogólnej, poradnia onkologiczna, poradnia logopedyczna, poradnia rehabilitacyjna, poradnia leczenia wad postawy u dzieci i młodzieży, poradnia neonatologiczna, poradnia neurologii dziecięcej. Placówka oferuje także szkołę rodzenia oraz pielęgniarską opiekę długoterminową. Szpital wyposażony jest w następujące pracownie: pracownia diagnostyki laboratoryjnej i serologii, pracownia diagnostyki kardiologicznej, pracownia USG, pracownia fizjoterapii, pracownia tomografii komputerowej, pracownia endoskopii, pracownia RTG i pracownia rezonansu magnetycznego. W ramach szpitala funkcjonuje przychodnia lekarza rodzinnego, która zapewnia kompleksową opiekę lekarską i pielęgniarską nad osobami dorosłymi i dziećmi.

Pomimo funkcjonowania na terenie gminy licznych zakładów opieki zdrowotnej, największym problemem, z którym borykają się nadal jej mieszkańcy, jest utrudniony, ze względu na bardzo długi czas oczekiwania, dostęp do lekarzy specjalistów, przez co kolejnym problemem jest konieczność ponoszenia wysokich kosztów związanych z korzystaniem z usług lekarzy specjalistów prywatnie, co ogranicza możliwość

podejmowania lub kontynuowania leczenia, w związku z wysokimi kosztami zakupu leków bądź niewielkim dofinansowaniem z Narodowego Funduszu Zdrowia.

Według danych Głównego Urzędu Statystycznego, w latach 2017-2019 liczba porad udzielonych w gminie w ramach podstawowej opieki zdrowotnej zmniejszała się z roku na rok (386.276 w 2017 r., 380.339 w 2018 r., 385.943 w 2019 r.). Jednocześnie wahaniom ulegała liczba porad udzielonych w gminie w ramach ambulatoryjnej opieki zdrowotnej (386.276 w 2017 r., 380.339 w 2018 r., 385.943 w 2019 r.).

Informacji na temat stanu zdrowia mieszkańców gminy dostarczają dane przekazane przez Przychodnię Lekarza Rodzinnego Med-Con we Wrześni. Wynika z nich, że w 2019 roku z powodu chorób przewlekłych pod opieką czynną lekarzy podstawowej opieki zdrowotnej pozostawało 786 dzieci i młodzieży oraz 6.930 osoby dorosłe. Najczęściej stwierdzanymi u osób w wieku przedprodukcyjnym schorzeniami były: dychawica (astma) oskrzelowa (560), zniekształcenia kręgosłupa (76), choroby tarczycy i otyłość (po 52), nowotwory (48), wady rozwojowe układu krążenia (39), niedokrwistość (38), choroby układu moczowego (22), padaczka i zaburzenia rozwoju (po 17) i upośledzenie umysłowe (11).

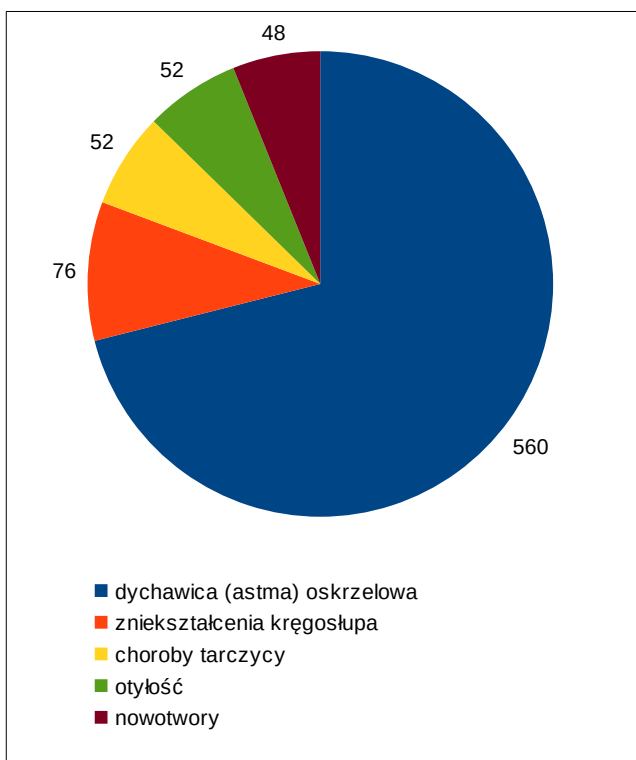
Z kolei u osób dorosłych najczęściej odnotowywano choroby układu krążenia (3.898 osób), choroby układu mięśniowo-kostnego i tkanki łącznej (3.593), choroby obwodowego układu nerwowego (2.672), przewlekłe choroby układu trawiennego (2.318), choroby tarczycy (1.019), przewlekły nieżyt oskrzeli – dychawicę oskrzelową (986), cukrzycę (798) i nowotwory (708).

Na koniec 2019 roku łączna liczba osób zadeklarowanych do lekarzy podstawowej opieki zdrowotnej w ww. placówce wynosiła 11.319, w tym 2.170 dzieci i 9.149 osób dorosłych.

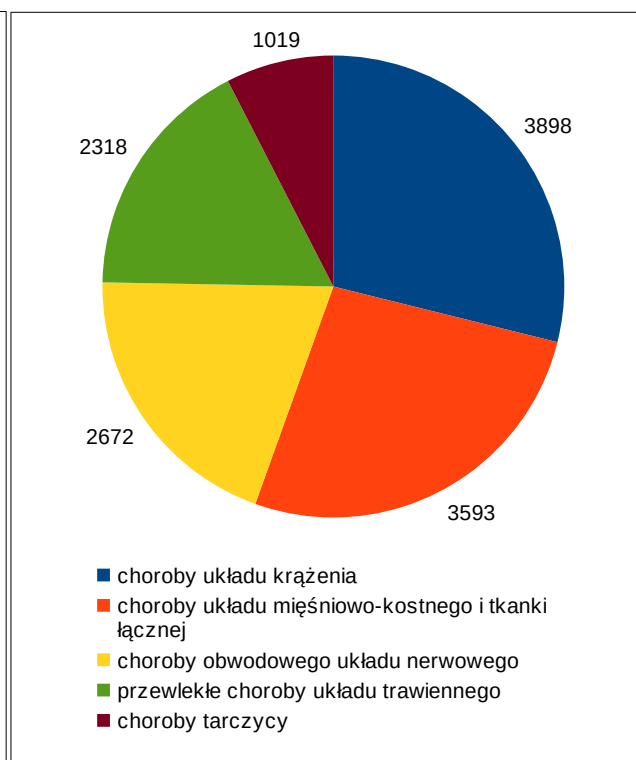
Dane szczegółowe na temat schorzeń najczęściej stwierdzanych u dzieci i młodzieży oraz osób dorosłych przedstawiają poniższe wykresy.

Wykres 15. Schorzenia najczęściej stwierdzone u dzieci i młodzieży w 2019 roku

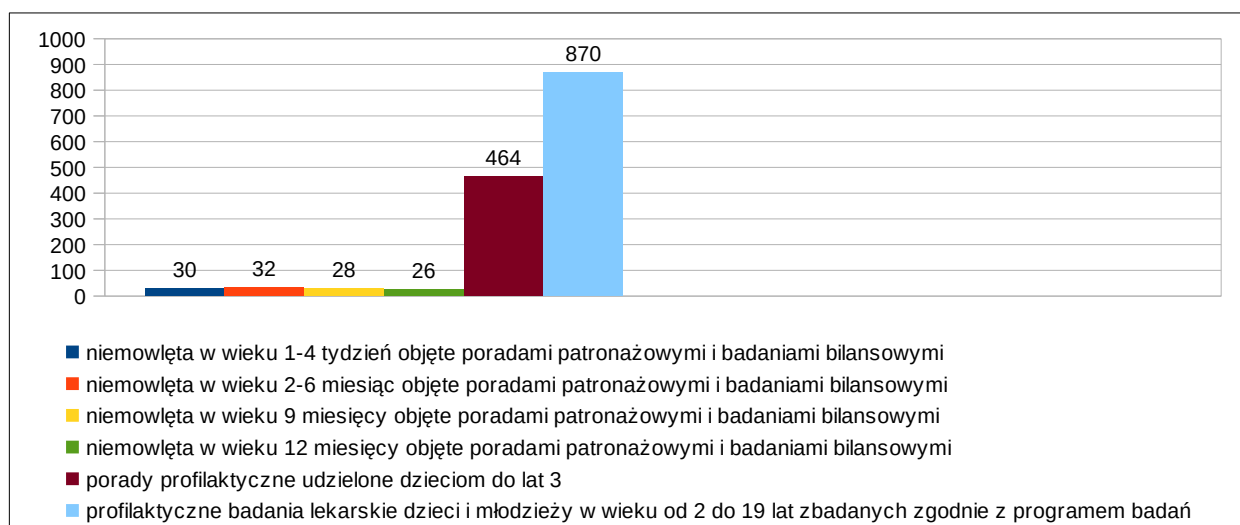
Wykres 16. Schorzenia najczęściej stwierdzone u osób dorosłych w 2019 roku

Źródło danych: Przychodnia Lekarza Rodzinnego Med-Con we Wrześni.

W 2019 roku Przychodnia Lekarza Rodzinnego Med-Con we Wrześni sprawowała także opiekę profilaktyczną nad matką i dzieckiem. Dane szczegółowe w tym zakresie przedstawia poniższy wykres.

Wykres 17. Opieka profilaktyczna nad matką i dzieckiem w 2019 roku

Źródło danych: Przychodnia Lekarza Rodzinnego Med-Con we Wrześni.

W 2019 roku poradom patronażowym i badaniom bilansowym (w tym przesiewowym) poddano 30 niemowląt od 1 do 4 tygodnia życia, 32 niemowląt od 2 do 6 miesięcy, 28 niemowląt w wieku 9 miesięcy oraz 26 niemowląt w wieku 12 miesięcy. Z porad profilaktycznych korzystały dzieci do lat 3 (udzielono 464 takie porady), natomiast profilaktycznym badaniom lekarskim poddano 870 dzieci i młodzieży w wieku od 2 do 19 lat.

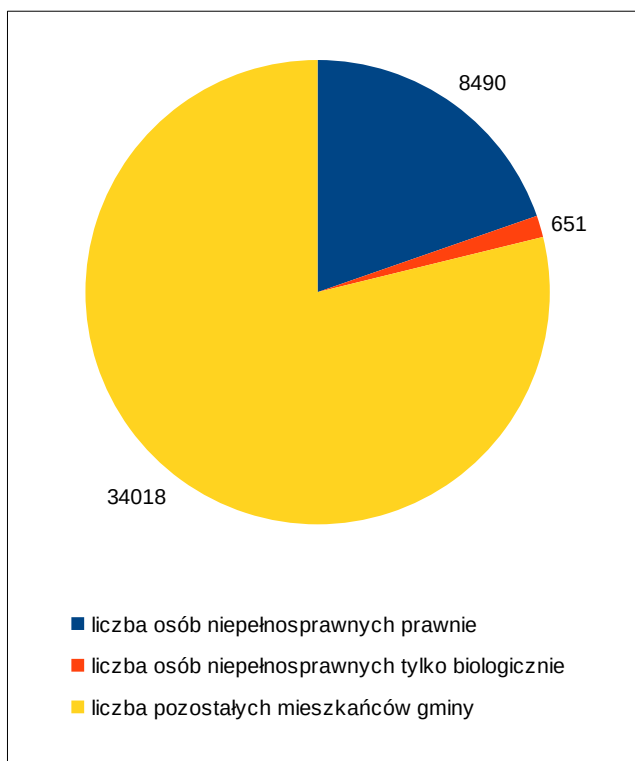
Schorzeniami najczęściej stwierdzanymi u dorosłej populacji są choroby układu krążenia. Obok schorzeń narządów ruchu i neurologicznych należą one do najczęstszych przyczyn niepełnosprawności, która oznacza trwałą lub okresową niezdolność do wypełniania ról społecznych z powodu stałego lub długotrwałego naruszenia sprawności organizmu, w szczególności powodującą niezdolność do pracy. Relatywnie rzadziej o obniżonej sprawności w codziennym życiu decydują uszkodzenia narządu wzroku i słuchu, choroba psychiczna oraz upośledzenie umysłowe.

Mimo upływu lat, jedynym, pełnym źródłem informacji, które na szczeblu gminnym pozwala ustalić liczbę osób niepełnosprawnych oraz dokonać ich charakterystyki są dane Narodowego Spisu Powszechnego z 2002 roku. Wyniki ostatniego Spisu, przeprowadzonego w 2011 roku na szczeblu gminnym nie zostały szczegółowo opracowane.

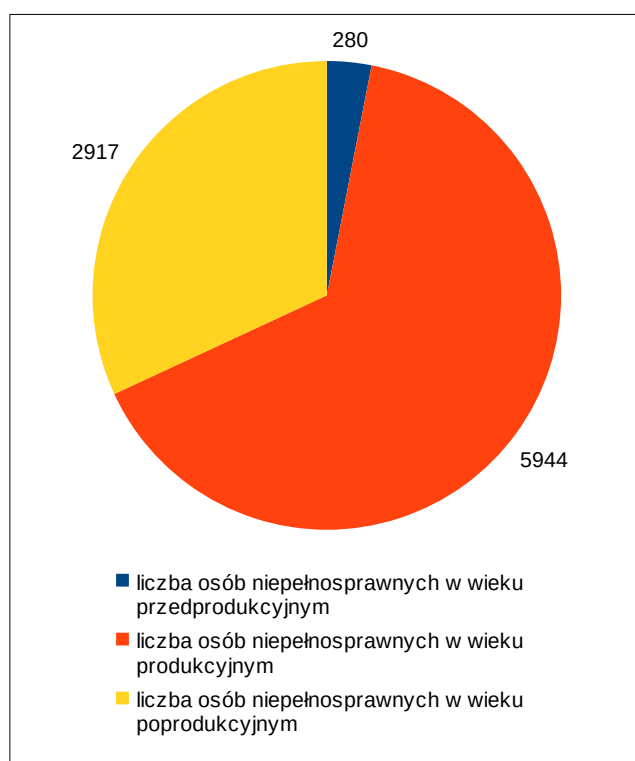
W 2002 roku w gminie Września mieszkało 9.141 osób niepełnosprawnych, w tym 4.226 mężczyzn i 4.915 kobiet. Wśród nich większość stanowiły osoby niepełnosprawne prawnie (8.490 osób, tj. 92,9%), czyli takie, które w czasie badania posiadały aktualne orzeczenie ustalające niezdolność do pracy, stopień niepełnosprawności, celowość przekwalifikowania lub inwalidztwo (osoby w wieku 16 lat i więcej) lub dysponowały uprawnieniem do pobierania zasiłku pielęgnacyjnego (dzieci poniżej 16 roku życia). Osoby niepełnosprawne tylko biologicznie, czyli takie, które nie posiadały orzeczenia, ale miały (odczuwały) całkowicie lub poważnie ograniczoną zdolność do wykonywania czynności podstawowych, stanowiły grupę 651 osób (7,1%).

Udział osób dotkniętych niepełnosprawnością w ogóle mieszkańców gminy był wysoki i wynosił 21,2%. W ich strukturze wiekowej dominowały osoby w wieku produkcyjnym (5.944 osoby, tj. 65%) i poprodukcyjnym (2.917 osób, tj. 31,9%). Dane szczegółowe w tym zakresie przedstawiają poniższe wykresy.

Wykres 18. Osoby niepełnosprawne w ogóle mieszkańców gminy w 2002 roku

Wykres 19. Struktura wiekowa osób niepełnosprawnych w gminie w 2002 roku

Źródło danych: Narodowy Spis Powszechny Ludności i Mieszkań 2002

Osoby niepełnosprawne będące w wieku produkcyjnym stanowiły 21,9% ogółu ludności gminy będącej w tej ekonomicznej grupie wieku w 2002 roku. Dużo większy był udział osób dotkniętych niepełnosprawnością w gronie osób w wieku poprodukcyjnym, wynosił on bowiem aż 52,1%.

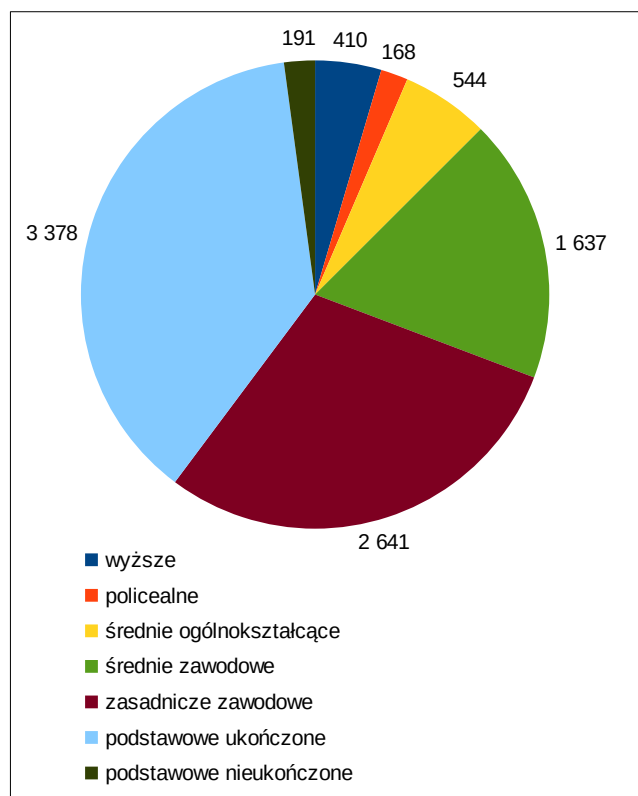
Na poziom uczestnictwa osób niepełnosprawnych w życiu społecznym i zawodowym ma wpływ nie tylko rodzaj i stopień niepełnosprawności czy wiek, ale również posiadane wykształcenie, a co za tym idzie przygotowanie zawodowe.

2002 roku wśród mieszkańców gminy w wieku 13 lat i więcej dotkniętych niepełnosprawnością największe grupy stanowiły osoby z wykształceniem podstawowym ukończonym (3.378 osób, tj. 37,7%), zasadniczym zawodowym (2.641 osób, tj. 29,4%) oraz średnim ogólnokształcącym i zawodowym (2.181 osób, tj. 24,3%). Niski poziom wykształcenia w znaczący sposób utrudniał osobom niepełnosprawnym znalezienie i utrzymanie zatrudnienia. Potwierdzają to dane dotyczące poziomu ich aktywności zawodowej, z których wynika, że zdecydowana

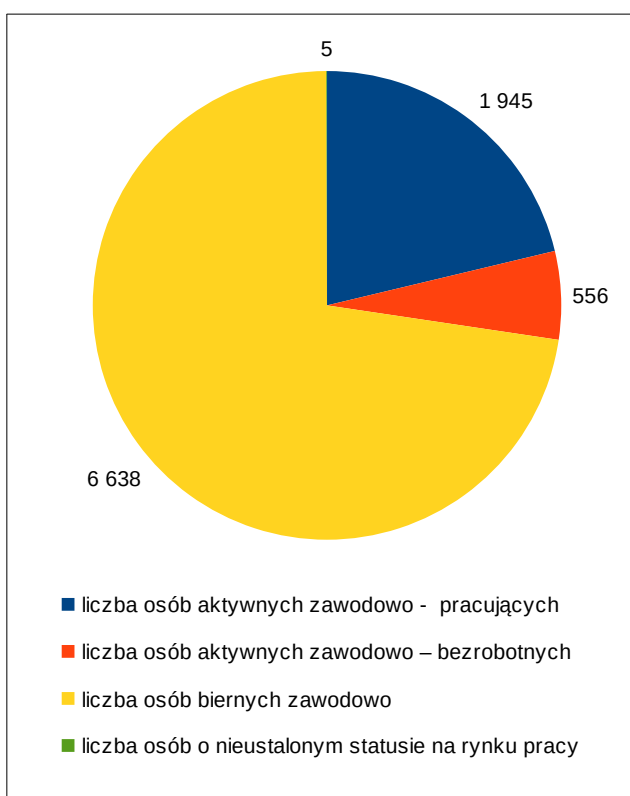
większość osób dotkniętych niepełnosprawnością była bierna zawodowo (6.638 osób, tj. 72,6%).

Dane szczegółowe na temat poziomu wykształcenia osób niepełnosprawnych z gminy oraz ich aktywności ekonomicznej przedstawiają poniższe wykresy.

Wykres 20. Osoby niepełnosprawne w wieku 13 lat i więcej w gminie według poziomu wykształcenia w 2002 roku

Wykres 21. Osoby niepełnosprawne w gminie według aktywności ekonomicznej w 2002 roku

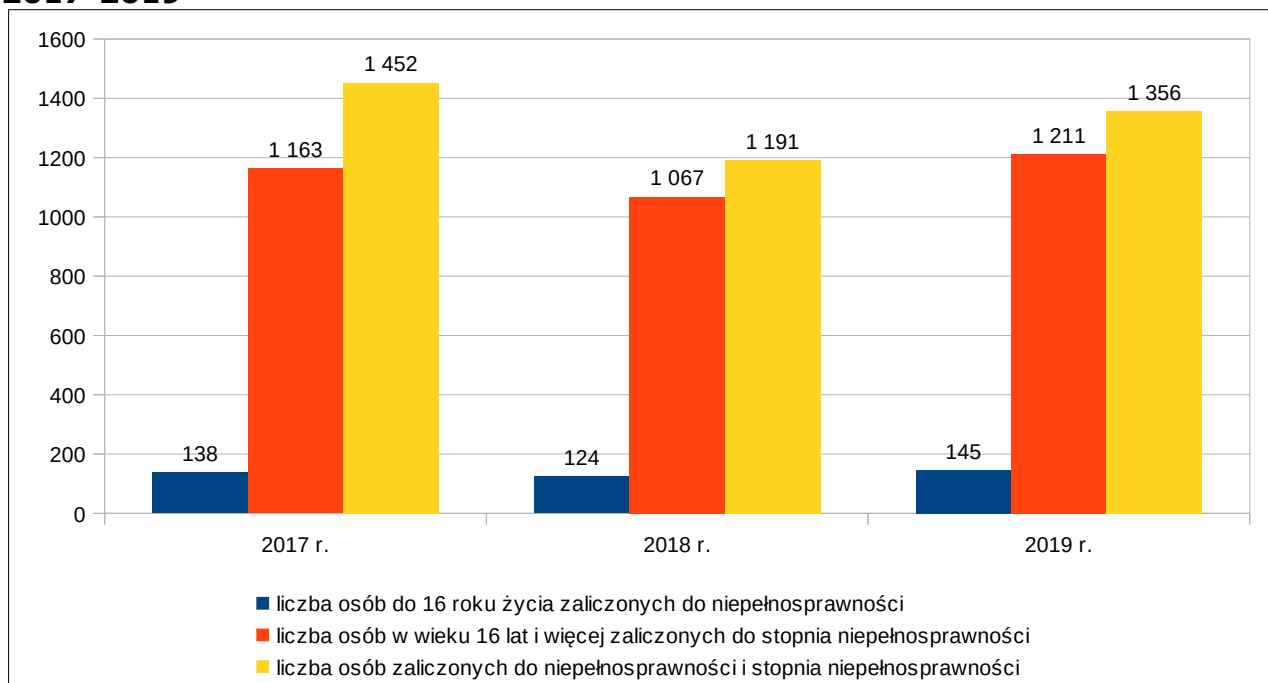
Źródło danych: Narodowy Spis Powszechny Ludności i Mieszkań 2002.

Orzecznictwem o niepełnosprawności w odniesieniu do mieszkańców gminy Września zajmuje się Powiatowy Zespół ds. Orzekania o Niepełnosprawności we Wrześni. Przedstawione dane dotyczą całego powiatu, ponieważ Powiatowy Zespół ds. Orzekania o Niepełnosprawności wydaje orzeczenia dla 5 gmin i nie ma obowiązku prowadzenia statystyk z podziałem na poszczególne gminy.

Według jego danych, w latach 2017-2019 liczba wydanych mieszkańcom powiatu wrzesińskiego orzeczeń o niepełnosprawności (dla dzieci do 16 roku życia) ulegała wahaniom (138 w 2017 r., 124 w 2018 r., 145 w 2019 r.), podobnie jak liczba wydanych orzeczeń o stopniu niepełnosprawności (dla osób powyżej 16 roku życia;

1.163 w 2017 r., 1.067 w 2018 r., 1.211 w 2019 r.). Dane szczegółowe w tym zakresie przedstawia poniższy wykres.

Wykres 22. Mieszkańcy powiatu wrzesińskiego zaliczeni przez PZON we Wrześni do osób niepełnosprawnych i stopnia niepełnosprawności w latach 2017-2019

Źródło danych: Powiatowy Zespół do Spraw Orzekania o Niepełnosprawności we Wrześni.

9. UZALEŻNIENIA I PRZEMOC W RODZINIE

Alkoholizm, narkomania i przemoc w rodzinie są problemami społecznymi, które powodują szkody we wszystkich sferach życia człowieka. Wpływają negatywnie na poczucie bezpieczeństwa społecznego, ogólny stan zdrowia, relacje rodzinne i międzyludzkie, a także zdolność do konkurencji na rynku pracy.

Wśród przyczyn popadania w alkoholizm zasadniczą rolę odgrywają uwarunkowania społeczne, nieprawidłowe wzorce rodzinne, brak celów życiowych i utrata zatrudnienia. Szerzeniu się narkomanii sprzyjają natomiast coraz większa powszechność i dostępność środków odurzających, panująca moda na ich zażywanie, chęć poszukiwania nowych wrażeń i doznań oraz traktowanie narkotyków jako środków umożliwiających ucieczkę od trudności życia codziennego, rozładowanie stresu i konfliktów. Przemoc w rodzinie jest z kolei problemem mającym często swoje źródło w uzależnieniach i ubóstwie. Jej ofiarami są niejednokrotnie osoby słabe

fizycznie, psychicznie, o niskim poczuciu własnej wartości, zależne od sprawcy. Na ogół są to kobiety i dzieci, rzadziej osoby niepełnosprawne, starsze i chore.

Trudno jest ustalić liczbę osób zmagających się z problemami alkoholowymi, które niejednokrotnie są przyczyną wystąpienia przemocy w rodzinie. Dane szacunkowe w tym zakresie przygotowała Państwowa Agencja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych. Zawiera je poniższa tabela.

Tabela 6. Populacje osób, u których występują różne kategorie problemów alkoholowych

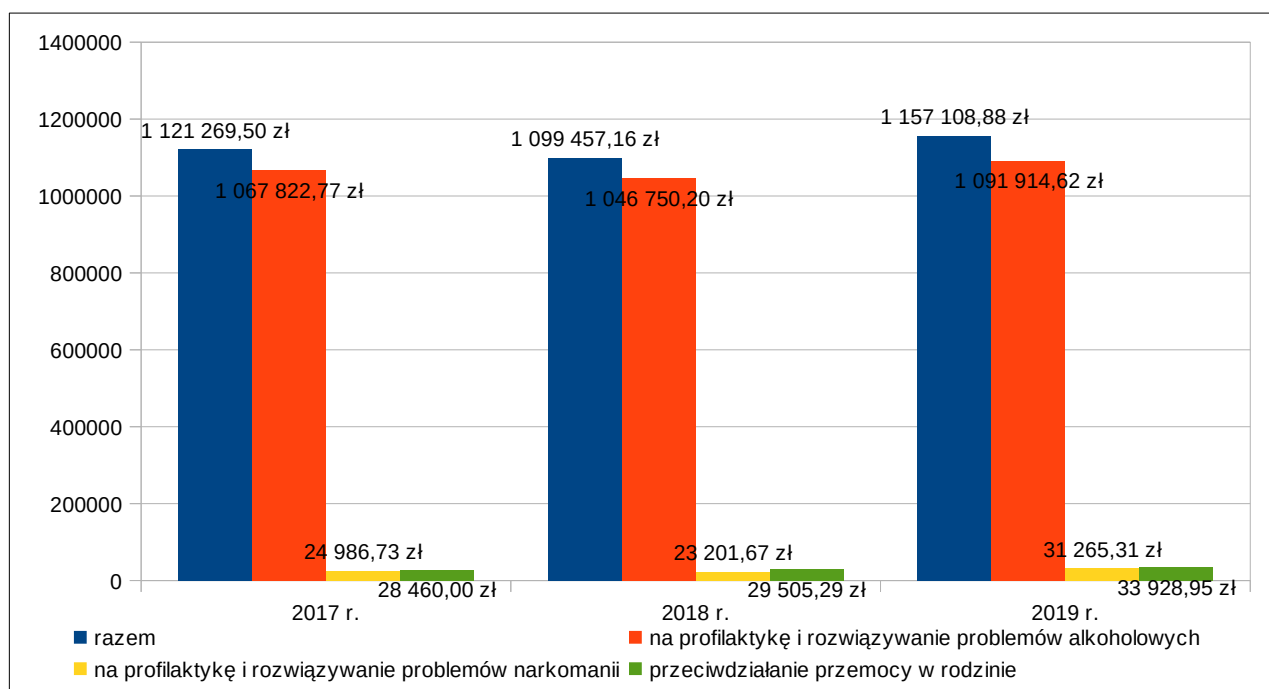
		w Polsce	w 100-tys. miście	w 25-tys. miście	w 10-tys. gminie
liczba osób uzależnionych od alkoholu	ok. 2% populacji	ok. 800 tys.	ok. 2.000 osób	ok. 500 osób	ok. 200 osób
dorośli żyjący w otoczeniu alkoholika (współmałżonkowie, rodzice)	ok. 4% populacji	ok. 1,5 mln	ok. 4.000 osób	ok. 1.000 osób	ok. 400 osób
dzieci wychowujące się w rodzinach alkoholików	ok. 4% populacji	ok. 1,5 mln	ok. 4.000 osób	ok. 1.000 osób	ok. 400 osób
osoby pijące szkodliwie	5-7% populacji	2-2,5 mln	5.000-7.000 osób	1.250-1.750 osób	ok. 500-700 osób
ofiary przemocy domowej w rodzinach z problemem alkoholowym	2/3 osób dorosłych oraz 2/3 dzieci z tych rodzin	razem ok. 2 mln osób: dorosłych i dzieci	ok. 5.300 osób: dorosłych i dzieci	ok. 1.330 osób: dorosłych i dzieci	ok. 530 osób: dorosłych i dzieci

Źródło danych szacunkowych: Państwowa Agencja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych.

Prowadzenie działań w zakresie profilaktyki i rozwiązywania problemów uzależnień i przemocy w rodzinie oraz integracji społecznej osób nimi dotkniętych należy do zadań własnych gminy. Działania te podejmowane są w oparciu o Gminny Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, Gminny Program Przeciwdziałania Narkomanii i Gminny Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie oraz przy wykorzystaniu zaplanowanych w ich ramach środków finansowych.

Poniższy wykres przedstawia wysokość środków finansowych wydatkowanych na profilaktykę i rozwiązywanie problemów alkoholowych oraz przeciwdziałanie narkomanii i przemocy w rodzinie w gminie Września w latach 2017-2019.

Wykres 23. Środki finansowe wydatkowane na profilaktykę i rozwiązywanie problemów uzależnień i przemocy w rodzinie w gminie w latach 2017-2019

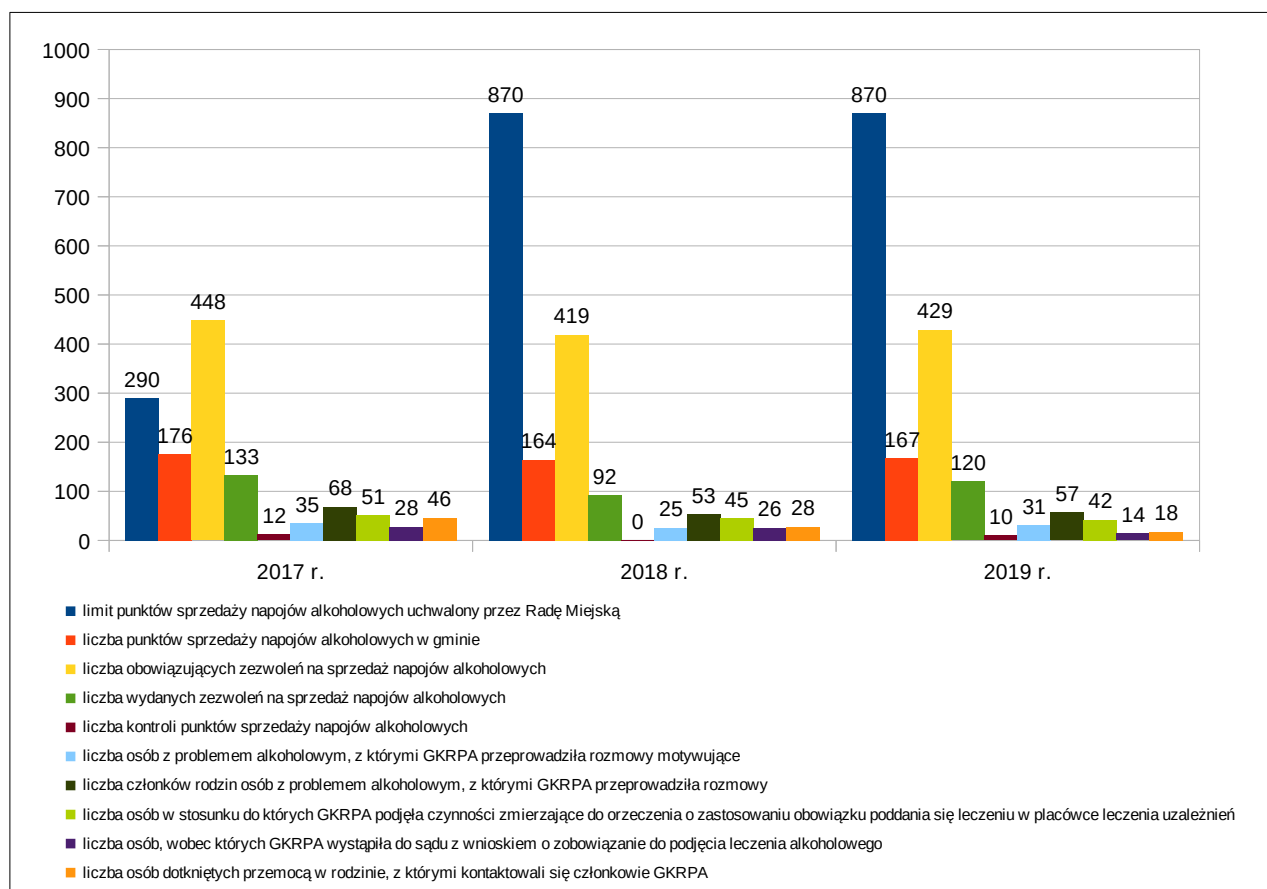

Źródło danych: Urząd Miasta i Gminy we Wrześni.

W latach 2017-2019 wysokość środków finansowych wydatkowanych w gminie na profilaktykę i rozwiązywanie problemów alkoholowych oraz przeciwdziałanie narkomanii i przemocy w rodzinie ulegała nieznacznym wahaniom (1.121.269,50 zł w 2017 r., 1.099.457,16 zł w 2018 r., 1.157.108,88 zł w 2019 r.).

Poniższy wykres przedstawia wybrane dane na temat rynku napojów alkoholowych w gminie Września, a także aktywności Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, która zajmuje się inicjowaniem działań związanych z profilaktyką i rozwiązywaniem problemów alkoholowych oraz integracją społeczną osób uzależnionych od alkoholu. W ramach swoich zadań podejmuje ona m.in. czynności zmierzające do orzeczenia o zastosowaniu wobec osoby uzależnionej od alkoholu obowiązku poddania się leczeniu w zakładzie leczenia odwykowego.

Wykres 24. Wybrane dane dotyczące rynku napojów alkoholowych w gminie oraz działalności GKRPA w latach 2017-2019

Źródło danych: Urząd Miasta i Gminy we Wrześni.

W latach 2018-2019 uchwalony przez Radę Miejską limit punktów sprzedaży napojów alkoholowych w gminie był wyższy niż w 2017 roku (290 w 2017 r., po 870 w latach 2018-2019). Liczba punktów sprzedaży napojów alkoholowych w gminie była zbliżona (176 w 2017 r., 164 w 2018 r., 167 w 2019 r.), a liczba obowiązujących i wydanych zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych ulegała nieznacznym wahaniom. Warto dodać, że w analizowanym okresie nie wydano żadnej decyzji w sprawie cofnięcia zezwolenia na sprzedaż napojów alkoholowych.

W analizowanym okresie wahaniom ulegała także liczba osób z problemem alkoholowym, z którymi GKRPA przeprowadziła rozmowy (35 w 2017 r., 25 w 2018 r., 31 w 2019 r.). Z kolei w latach 2018-2019 liczba członków rodzin tych osób była niższa niż w 2017 roku (68 w 2017 r., 53 w 2018 r., 57 w 2019 r.).

W latach 2017-2019 GKRPA podejmowała również czynności zmierzające do orzeczenia o zastosowaniu obowiązku poddania się leczeniu w placówce leczenia

uzależnień (w stosunku do 51 osób w 2017 r., 45 w 2018 r., 42 w 2019 r.) oraz występowała do sądu z wnioskiem o zobowiązanie do podjęcia leczenia alkoholowego (wobec 28 osób w 2017 r., 26 w 2018 r., 14 w 2019 r.).

W analizowanym okresie liczba osób dotkniętych przemocą w rodzinie, z którymi kontaktowali się członkowie GKRPA systematycznie zmniejszała się (z 46 w 2017 r. do 18 w 2019 r.).

Obok Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych istotną rolę w profilaktyce i rozwiązywaniu problemów uzależnień oraz przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie na terenie gminy ogrywają: Pełnomocnik Burmistrza ds. Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, Konsultant ds. uzależnienia od środków psychoaktywnych, Zespół Interdyscyplinarny oraz mające siedzibę we Wrześni – Poradnia Leczenia Uzależnień i Współuzależnienia Centrum „U”, Wrzesińskie Stowarzyszenie Abstynentów „Jantar”, Ośrodek Pomocy Społecznej oraz funkcjonujący przy nim Punkt Konsultacyjno-Informacyjny ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie, Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie, Komenda Powiatowa Policji, Straż Miejska, Prokuratura Rejonowa i Sąd Rejonowy.

Dane szczegółowe na temat podmiotów mogących wspierać mieszkańców gminy dotkniętych problemami uzależnień i przemocy w rodzinie przedstawia poniższa tabela.

Tabela 7. Podmioty mogące wspierać mieszkańców gminy dotkniętych problemami uzależnień i przemocy w rodzinie

nazwa jednostki	adres jednostki
Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych we Wrześni	ul. Ratuszowa 1, 62-300 Września
Pełnomocnik Burmistrza Miasta i Gminy ds. Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych	ul. Ratuszowa 1, 62-300 Września
Konsultant ds. uzależnienia od środków psychoaktywnych	ul. Witkowska 3, 62-300 Września
Zespół Interdyscyplinarny	ul. Fabryczna 14, 62-300 Września
Poradnia Leczenia Uzależnień i Współuzależnienia Centrum „U” we Wrześni	ul. Witkowska 3, 62-300 Września
Ośrodek Pomocy Społecznej we Wrześni	ul. Fabryczna 14, 62-300 Września
Punkt Konsultacyjno-Informacyjny	ul. Słowackiego 39,

ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie (prawnik, psycholog, pedagog) we Wrześni	62-300 Września (budynek OPS-u)
Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie we Wrześni	ul. Wojska Polskiego 1, 62-300 Września
Wrzesińskie Stowarzyszenie Abstynentów „Jantar” we Wrześni	ul. Chopina 9, 62-300 Września
Komenda Powiatowa Policji we Wrześni	ul. Szkolna 23, 62-300 Września
Straż Miejska we Wrześni	ul. Ratuszowa 1 (wejście B), 62-300 Września
Prokuratura Rejonowa we Wrześni	ul. Sądowa 1a, 62-300 Września
Sąd Rejonowy we Wrześni	ul. Jana Pawła II 10, 62-300 Września

Źródło danych: Urząd Miasta i Gminy we Wrześni.

Z danych Ośrodka Pomocy Społecznej we Wrześni wynika, że w latach 2017-2019 liczba rodzin i osób w rodzinach objętych wsparciem z powodu alkoholizmu ulegała wahaniom (71 rodzin liczących 131 osób w 2017 r., 62 rodziny liczące 100 osób w 2018 r., 68 rodzin liczących 115 osób w 2019 r.). Jednocześnie w każdym roku Ośrodek udzielał wsparcia rodzinom dotkniętym przemocą (10 rodzin liczących 39 osób w 2017 r., 20 rodzin liczących 62 osoby w 2018 r., 21 rodziny liczące 64 osoby w 2019 r.), a także osobom zmagającym się z problemem narkomanii (4 rodziny liczące 7 osób w 2017 r., 4 rodziny liczące 5 osób w 2018 r., 2 rodziny liczące 3 osoby w 2019 r.).

Ośrodek Pomocy Społecznej we Wrześni zapewniał również obsługę organizacyjno-techniczną Zespołu Interdyscyplinarnego ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie. Według jego danych, w latach 2017-2019 procedurę „Niebieskie Karty” realizowano w przypadku odpowiednio 91, 68 i 140 rodzin. W przypadku odpowiednio 37, 53 i 80 rodzin zakończono procedurę „Niebieskie Karty”.

W 2019 roku w ramach Wrzesińskiego Stowarzyszenia Abstynentów „Jantar” we Wrześni 93 osoby skorzystały ze wsparcia Punktu Konsultacyjnego, 140 osób brało udział w wyjazdach integracyjnych, ok. 260 osób brało udział w imprezach integracyjnych, ok. 40 dzieci wzięło udział w zorganizowanym dla nich balu, a ok. 20 osób tygodniowo brało udział w spotkaniach grup samopomocowych. Z kolei Poradnia Leczenia Uzależnień i Współuzależnienia „Centrum U” we Wrześni objęła wsparciem 404 osoby, a z oferty Punktu Konsultacyjno-Informacyjnego ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie we Wrześni skorzystało 261 osób.

Prowadzona w gminie działalność profilaktyczna z zakresu przeciwdziałania uzależnieniom i przemocy w rodzinie (w szczególności w funkcjonujących na jej terenie placówkach oświatowych i wsparcia dziennego dla dzieci i młodzieży) obejmuje m.in. organizowanie i realizowanie programów profilaktycznych, prelekcji i pogadanek, spektakli i konkursów profilaktycznych, festynów i innych imprez plenerowych oraz imprez sportowych, a także warsztatów dla nauczycieli i wychowawców oraz wypoczynku dla dzieci i młodzieży.

W 2019 roku w programach profilaktycznych realizowanych w gminie uczestniczyło 1.257 uczniów i 59 nauczycieli lub wychowawców, w festynach i innych imprezach plenerowych – 10.410 osób, w imprezach sportowych – 6.825 osób, w konkursach – 1.200 osób, w warsztatach dla nauczycieli i wychowawców – 47 osób, w zajęciach świetlicowych z programem opiekuńczym – 339 dzieci z rodzin dotkniętych problemem alkoholowym, w koloniach z programem zajęć profilaktycznych – 384 osoby.

10. PROBLEM BEZDOMNOŚCI

W ujęciu socjologicznym bezdomność jest problemem społecznym charakteryzującym się brakiem stałego miejsca zamieszkania. Ze względu na trudną do określenia skalę, złożone przyczyny oraz szczególnie dotkliwe społeczno-ekonomiczne skutki jest zjawiskiem o zasięgu i znaczeniu globalnym, mającym jednocześnie specyficzne regionalne i lokalne uwarunkowania, które wpływają na dobór odpowiednich środków przeciwdziałania.

Zapobieganie bezdomności wymaga aktywnego, zintegrowanego i kompleksowego działania. Wykorzystanie istniejących zasobów środowiska i tworzenie warunków do wdrażania nowych form wsparcia na rzecz osób bezdomnych i ich integracji z otoczeniem powinno stanowić podstawowy cel prowadzonej na szczeblu lokalnym polityki społecznej.

W gminie Września problem bezdomności występuje i dotyczy kilkadziesiątu osób rocznie. Pomoc osobom nim zagrożonym i dotkniętym świadczy Ośrodek Pomocy Społecznej we Wrześni. W 2017 roku, w związku z bezdomnością, objął on wsparciem 45 osób, w 2018 roku – 54 osoby, a w 2019 roku – 51 osób. Osoby bezdomne kierowane są do placówki zapewniającej schronienie, jak również udzielane są im świadczenia z pomocy społecznej w formie zasiłków celowych, okresowych i stałych.

Wywiązując się ze swoich ustawowych obowiązków zapewnienia schronienia, posiłku, odzieży i niezbędnej pomocy osobie potrzebującej gmina Września co roku zleca realizację tych zadań ośrodkowi, który wspiera osoby pozostające w kryzysie bezdomności oraz wychodzi naprzeciw problemom osób ubogich. Ośrodek Pomocy Społecznej przeprowadza otwarty konkurs ofert, w ramach którego wyłaniana jest instytucja realizująca w/w zadania. W latach 2018 oraz 2019 podpisano umowę ze Stowarzyszeniem Monar prowadzącym Schronisko dla Osób Bezdomnych i Ogrzewalnię Markot w Zielińcu (Zieliniec 73, 62-306 Kołaczkowo). W ramach umowy zapewnia się w Schronisku 20 miejsc dla osób znajdujących się w trudnej sytuacji życiowej i w kryzysie bezdomności. W okresie zimowym, od 1 października do 31 marca przy Schronisku działa Ogrzewalnia, która czynna jest całodobowo. Schronisko, obok noclegu i posiłku, umożliwia skorzystanie z pomocy opiekunów, pracownika socjalnego, terapeuty, ogrzewalnia zapewnia gorące napoje, środki higieny, a także możliwość skorzystania z prysznicza.

Pomoc w formie gorącego posiłku i niezbędnego ubrania realizowana jest także przez Katolickie Porozumienie Samorządowe w ramach zleconego zadania z zakresu pomocy społecznej. W 2019 roku Stowarzyszenie prowadziło jadłodajnię św. Brata Alberta przy ul. Szkolnej 12 we Wrześni, w której od poniedziałku do piątku o godz. 12.00 potrzebujące osoby z terenu gminy otrzymywały ciepły posiłek. Jadłodajnia przygotowuje około 120 litrów ciepłej zupy zaspokajając potrzeby żywieniowe grupy od 80-120 osób dziennie oraz przekazuje im artykuły spożywcze pozyskane od darczyńców. Stowarzyszenie prowadzi także Magazyn odzieży i artykułów gospodarstwa domowego, znajdujący się przy ulicy Harcerskiej 3 we Wrześni.

11. BEZPIECZEŃSTWO PUBLICZNE

Przestępczość jest dynamicznym, podlegającym rozwojowi zjawiskiem społecznym, które stanowi zagrożenie dla obowiązującego porządku prawnego. W zależności od swej intensywności i częstotliwości wpływa na formowanie się postaw i zachowań ludności oraz odciska piętno na jej funkcjonowaniu.

Zapobieganie przestępczości wymaga zastosowania rozwiązań kompleksowych, zakładających wspólne zaangażowanie instytucji i organizacji państwowych, samorządowych i społecznych, przedstawicieli społeczności lokalnych oraz środków masowego przekazu. Ważną rolę w zakresie inicjowania i organizowania tej działalności odgrywa Policja i Straż Miejska.

Nad bezpieczeństwem mieszkańców gminy Września czuwa Komenda Powiatowa Policji we Wrześni (ul. Szkolna 23, 62-300 Września). Z jej informacji wynika, że w 2019 roku na terenie gminy najczęściej dochodziło do kradzieży, przestępstw narkotykowych, uszkodzeń rzeczy i przemocy w rodzinie.

Dane szczegółowe na temat wybranych przestępstw popełnionych w gminie w 2019 roku przedstawia poniższa tabela.

Tabela 8. Wybrane przestępstwa popełnione w gminie w 2019 roku

kategoria przestępstwa	liczba przestępstw stwierdzonych/ w tym popełnione przez nieletnich	bieżąca wykrywalność przestępstw w %
kradzież cudzej rzeczy	147/3	53,74
przestępstwa narkotykowe	121/5	98,35
uszkodzenie rzeczy	83/2	54,22
kradzież z włamaniem	82/0	50
przemoc w rodzinie	47/1	100
uszczerbek na zdrowiu	18/0	100
bójki i pobicia	4/0	100

Źródło: Komenda Powiatowa Policji we Wrześni.

Funkcjonariusze Policji na bieżąco monitorują sytuację we wszystkich obszarach mających wpływ na poczucie bezpieczeństwa mieszkańców gminy. Systematycznie odbywają się debaty z różnymi grupami społecznymi, m.in. Z dziećmi, młodzieżą, seniorami. Omawiane są problemy dotyczące uzależnień oraz mechanizmy oszustw, np. „na wnuczka”, „na policjanta”.

Prewencyjne i porządkowe działania Policji wspiera Straż Miejska we Wrześni (ul. Ratuszowa 1 – wejście B, 62-300 Września). W 2019 roku na terenie gminy pracowało 11 funkcjonariuszy Straży Miejskiej, którzy zajmowali się w szczególności: ochroną spokoju i porządku w miejscach publicznych, kontrolą ruchu drogowego, ochroną obiektów komunalnych i urzędzeń użyteczności publicznej, doprowadzaniem osób nietrzeźwych do izby wytrzeźwień lub miejsca ich zamieszkania, zabezpieczaniem miejsca przestępstwa, współdziałaniem z organizatorami i innymi służbami w ochronie porządku podczas zgromadzeń i imprez publicznych, a także inicjowaniem działań mających na celu zapobieganie przestępstwom i wykroczeniom. Ważny aspekt działalności strażników miejskich stanowiła również realizacja

programów profilaktycznych, wśród nich m.in. programów pn.: „Jestem bezpieczny nad wodą”, „Z odblaskiem żyje się dłużej – bądź widoczny” czy „Bezpieczny rowerzysta na drodze”.

12. POMOC SPOŁECZNA I WSPARCIE RODZINY

Pomoc społeczna jest instytucją polityki społecznej państwa, mająca na celu umożliwienie osobom i rodzinom przezwyciężania trudnych sytuacji życiowych, których nie są one w stanie pokonać, wykorzystując własne uprawnienia, zasoby i możliwości. Instytucja ta wspiera osoby i rodziny w wysiłkach zmierzających do zaspokojenia niezbędnych potrzeb i umożliwia im życie w warunkach odpowiadających godności człowieka (art. 2 pkt 1 i art. 3 pkt 1 ustawy o pomocy społecznej).

W gminie Września zadania z zakresu pomocy społecznej i wspierania rodziny wykonuje Ośrodek Pomocy Społecznej we Wrześni. Podejmuje on działania m.in. na podstawie następujących przepisów prawa: ustawa o pomocy społecznej, ustawa o świadczeniach rodzinnych, ustawa o pomocy osobom uprawnionym do alimentów, ustawa o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, ustawa o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie, ustawa o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych, ustawa o ustaleniu i wypłacie zasiłków dla opiekunów, ustawa o Karcie Dużej Rodziny, ustawa o pomocy państwa w wychowywaniu dzieci, ustawa o wsparciu kobiet w ciąży i rodzin „Za życiem”, ustawa o dodatkach mieszkaniowych oraz ustawa – Prawo energetyczne.

W 2019 roku kadra Ośrodka Pomocy Społecznej liczyła 105 osób zatrudnionych na podstawie umowy o pracę oraz 16 osób wykonywało pracę na podstawie umowy zlecenia. W analizowanym roku Ośrodek spełniał wynikający z art. 110 ust. 11-12 ustawy o pomocy społecznej obowiązek zatrudnienia w pełnym wymiarze czasu pracy 1 pracownika socjalnego na 2 tysiące mieszkańców, nie mniej jednak niż 3 pracowników, lub proporcjonalnie do liczby rodzin i osób samotnie gospodarujących, objętych pracą socjalną 1 pracownika socjalnego na nie więcej niż 50 rodzin i osób samotnie gospodarujących.

Dane szczegółowe na temat stanu zatrudnienia w OPS-ie i kwalifikacji pracujących w nim osób przedstawia poniższa tabela.

Tabela 9. Kadra OPS-u w 2019 roku

	liczba osób zatrudnionych na podstawie umowy o pracę	liczba osób zatrudnionych na podstawie umowy zlecenia
dyrektor	1	-
pracownicy socjalni	25	-
pracownicy wykonujący usługi opiekuńcze	34	7
pozostali pracownicy	45	9

Źródło danych: Ośrodek Pomocy Społecznej we Wrześni.

W 2019 roku wydatki na realizację zadań z zakresu pomocy społecznej i innych obszarów polityki społecznej w gminie były wyższe niż w latach 2017-2018 (59.049.860 zł w 2017 r., 56.252.093 zł w 2018 r., 71.843.524 zł w 2019 r.). Przyczyniło się do tego głównie świadczenie wychowawcze, na które w latach 2017-2018 wydatkowano odpowiednio: 29.190.414 zł i 28.028.762 zł, a w 2019 roku – 41.677.358 zł.

W analizowanym okresie systematycznie rosła kwota wydatków m.in. na utrzymanie mieszkańców w domach pomocy społecznej (z 1.223.707 zł w 2017 r. do 1.501.731 zł w 2019 r.) oraz usługi opiekuńcze (z 487.991 zł w 2017 do 750.565 zł w 2019 r.). Dane szczegółowe w tym zakresie przedstawia poniższa tabela.

Tabela 10. Wydatki na realizację zadań z zakresu pomocy społecznej i innych obszarów polityki społecznej w gminie w latach 2017-2019

rozdziały	wysokość wydatków (w zł)		
	w 2017 r.	w 2018 r.	w 2019 r.
pomoc społeczna			
domy pomocy społecznej	1.223.707	1.439.440.	1.501.731
ośrodki wsparcia	0	0	0
przeciwdziałanie przemocy w rodzinie	10.615	10.215	3.711
składki na ubezpieczenia zdrowotne	184.541	207.900	75.077
zasiłki okresowe, celowe i pomoc w naturze oraz składki na ubezpieczenia emerytalne i rentowe	846.529	930.125	1.068.993
dodatki mieszkaniowe	1.530.150	1.301.538	1.189.435
zasiłki stałe	840.726	838.398.	885.666
Ośrodek Pomocy Społecznej	4.515.406	4.954.612	5.333.492
usługi opiekuńcze i specjalistyczne	487.991	526.634	750.565
usługi opiekuńcze			
pomoc w zakresie dożywiania	135.256	143.384	103.432
usuwanie skutków klęsk żywiołowych	4.386.368	0	0
pozostała działalność	36.497	35.678	40.866

rodzina			
świadczenie wychowawcze	29.190.414	28.028.762	41.677.358
świadczenia rodzinne, świadczenia z funduszu alimentacyjnego oraz składki na ubezpieczenia emerytalne i rentowe z ubezpieczenia społecznego	15.201.154	15.381.788	16.484.018
wspieranie rodziny	77.880	2.011.446	2.093.284
rodziny zastępcze	221.228	313.932	365.696
Składki na ubezpieczenie zdrowotne opłacane za osoby pobierające niektóre świadczenia rodzinne, zgodnie z przepisami ustawy o świadczeniach rodzinnych oraz za osoby pobierające zasiłki dla opiekunów	X	X	167.354
edukacyjna opieka wychowawcza			
pomoc materialna o charakterze socjalnym dla uczniów	161.398	128.241	102.846
ogółem	59.049.860	56.252.093	71.843.524
w tym w budżecie OPS-u	59.049.860	56.252.093	71.768.447

Źródło danych: Ośrodek Pomocy Społecznej we Wrześni.

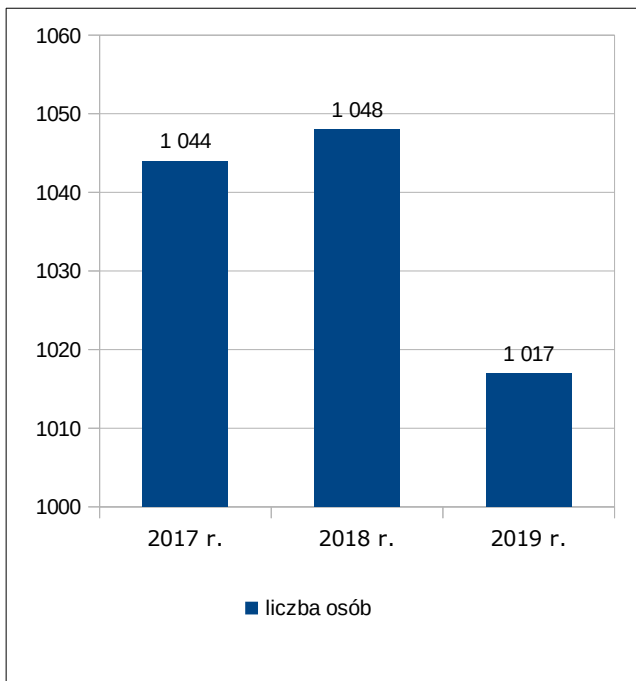
W 2019 roku liczba osób, którym udzielono w gminie pomocy i wsparcia, była nieznacznie niższa niż w latach poprzednich (1.044 w 2017 r., 1.048 w 2018 r., 1.017 w 2019 r.). Natomiast liczba rodzin, którym przyznano świadczenia była nieznacznie wyższa (909 w 2017 r., 911 w 2018 r., 928 w 2019 r.). Spośród rodzin, którym przyznano świadczenie, tereny wiejskie gminy zamieszkiwało 29,5% w 2017 roku, 26,2% w 2018 roku, 26,4% w 2019 roku.

W analizowanym okresie znacznie na stałym poziomie utrzymywała się liczba osób i osób w rodzinach, którym przyznano świadczenie pieniężne (odpowiednio 747 i 1360 w 2017 r., 759 i 1367 w 2018r.; 739, 1.344 w 2019 r.), również na stałym poziomie utrzymywała się liczba osób i osób w rodzinach pobierających świadczenie niepieniężne (odpowiednio 382 i 746 w 2017 r., 401 i 749 w 2018 r.; 397 i 687 w 2019 r.). W 2019 roku liczba osób, z którymi przeprowadzono wywiad środowiskowy była wyższa niż w latach 2017-2018 (2.805 w 2017 r., 2.700 w 2018 r., 3.241 w 2019 r.).

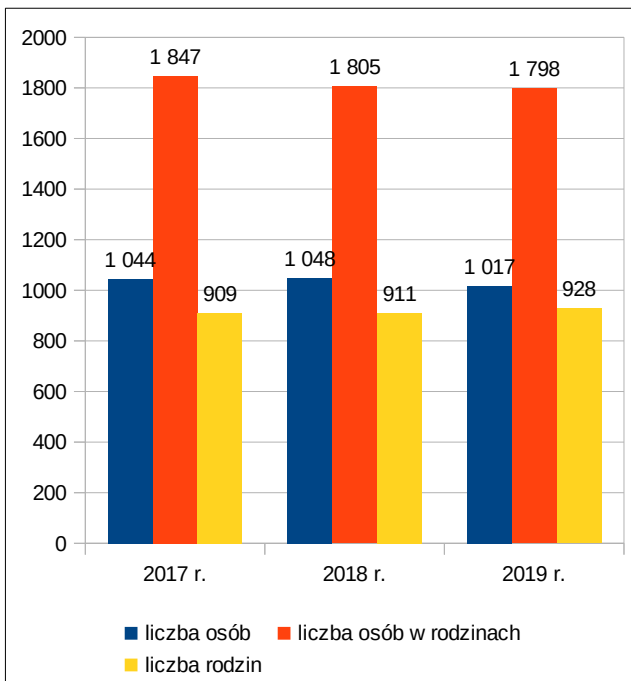
Poniższe wykresy przedstawiają dane szczegółowe na temat korzystających z pomocy społecznej w gminie.

Wykres 25. Osoby w gminie, którym w latach 2017-2019 udzielono pomocy i wsparcia

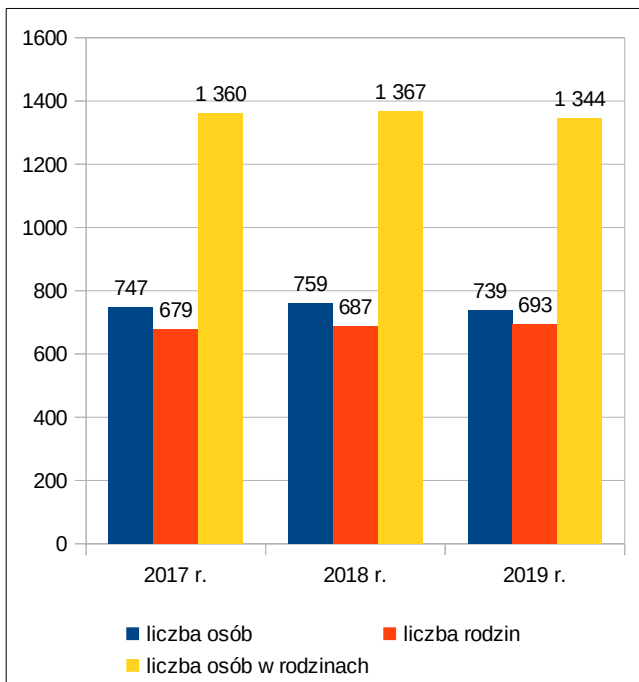

Wykres 26. Osoby i rodziny w gminie, którym w latach 2017-2019 przyznano świadczenie

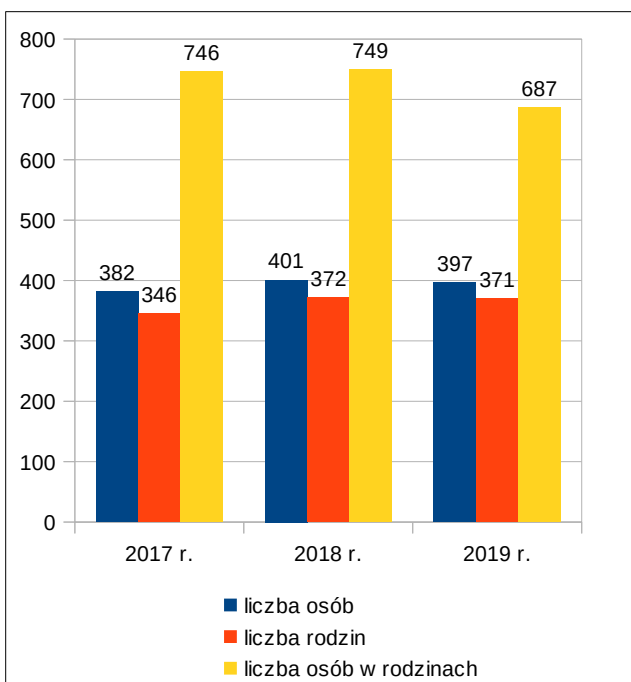

Źródło danych: Ośrodek Pomocy Społecznej we Wrześni.

Wykres 27. Osoby i rodziny w gminie, którym w latach 2017-2019 przyznano świadczenie pieniężne

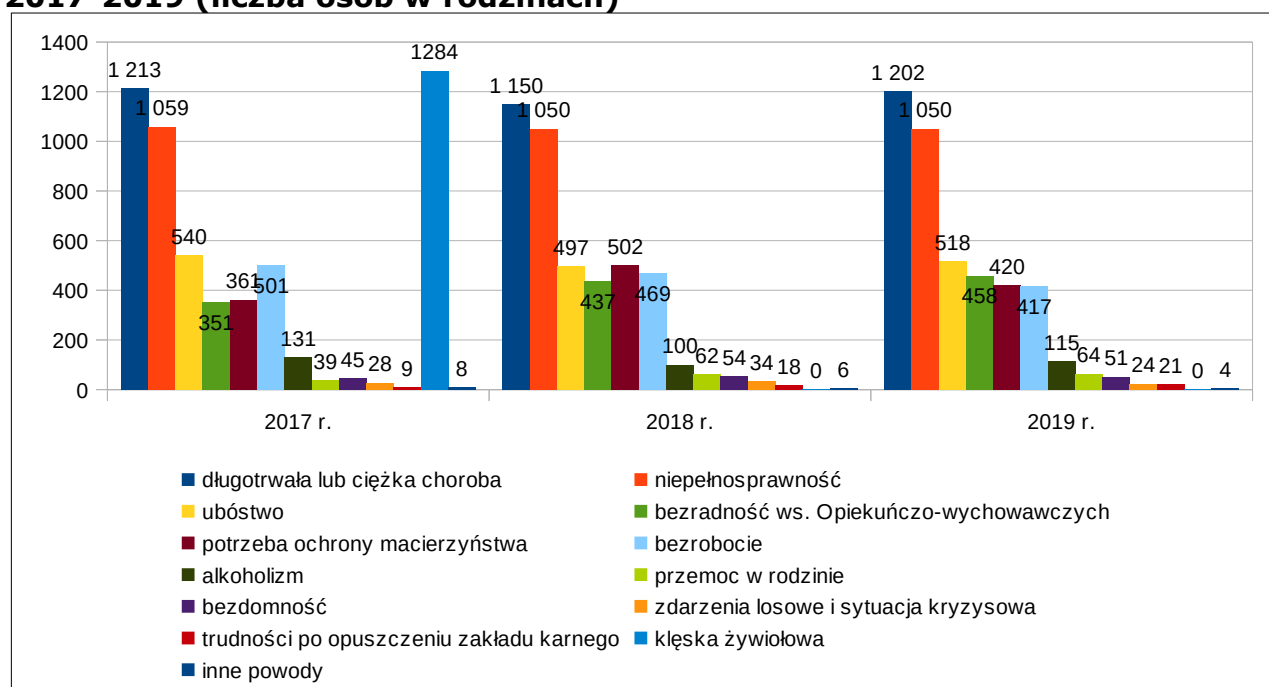
Wykres 28. Osoby i rodziny w gminie, którym w latach 2017-2019 przyznano świadczenie niepieniężne

Źródło danych: Ośrodek Pomocy Społecznej we Wrześni.

Wśród mieszkańców gminy korzystających ze wsparcia OPS w latach 2017-2019 najliczniejsze grupy stanowiły rodziny zmagające się z długotrwałą lub ciężką chorobą i niepełnosprawnością. Mniej licznie korzystały ze świadczeń pomocy społecznej rodziny dotknięte ubóstwem i bezrobociem, wymagające ochrony macierzyństwa, z powodu bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych oraz w prowadzeniu gospodarstwa domowego. Dane szczegółowe w tym zakresie przedstawia poniższy wykres.

Wykres 29. Powody przyznawania pomocy społecznej w gminie w latach 2017-2019 (liczba osób w rodzinach)

Źródło danych: Ośrodek Pomocy Społecznej we Wrześni.

W latach 2017-2019 na zbliżonym poziomie utrzymywała się liczba osób w rodzinach objętych pomocą społeczną z tytułu długotrwałej lub ciężkiej choroby (1.213 w 2017 r., 1.150 w 2018 r., 1.202 w 2019 r.) i niepełnosprawności (1.059 w 2017 i 1.050 w 2018-2019 r.). Jednocześnie zmniejszyła się liczba świadczeniobiorców rekrutujących się spośród osób bezrobotnych (z 501 w 2017 r. do 417 w 2019 r.), wzrosła natomiast liczba osób doświadczających bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i w prowadzeniu gospodarstwa domowego (z 351 w 2017 r. do 458 w 2019 r.). Zauważyć również należy pewne zmiany w grupie osób objętych pomocą społeczną z powodu ubóstwa – po spadku w 2018 roku (z 540 w 2017 r. do 497), w kolejnym, 2019 roku nastąpił wzrost (do 518). Z kolei w przypadku osób pobierających świadczenia w związku z potrzebą ochrony

macierzyństwa i wielodzietności, po znacznym wzroście w 2018 roku (z 361 w 2017 r. do 502), w kolejnym roku nastąpił spadek (do 420).

Wśród głównych przyczyn tej zmiany można wymienić poprawę sytuacji na rynku pracy, oraz wprowadzenie Rządowego Programu „500+”. Szczególnej uwagi wymaga tzw. ubóstwo senioralne (dotyczy to głównie osób nabywających emeryturę na nowych zasadach) oraz rodzin z osobami niepełnosprawnymi, które w zdecydowanej większości są nieaktywne zawodowo.

Świadczenia pomocy społecznej udzielane przez OPS mają głównie charakter pieniężny, niepieniężny i usługowy. Dane szczegółowe w tym zakresie za lata 2017-2019 przedstawia poniższa tabela.

Tabela 11. Formy świadczeń pomocy społecznej udzielonych w gminie przez OPS w latach 2017-2019

formy świadczeń	liczba osób			kwota świadczeń			
	2017 r.	2018 r.	2019 r.	2017 r.	2018 r.	2019 r.	
pieniężne	zasiłek stały	178	162	171	840.725	838.399	887.850
	zasiłek okresowy	127	127	146	143.129	128.361	174.301
	zasiłek celowy	656	687	650	731.242	848.328	938.242
	pośiłek	101	94	64	82.016	80.330	47.359
	schronienie	1	16	31	775	57.311	149.590
niepieniężne	ubranie	0	0	0	x	x	x
	sprawienie pogrzebu	5	4	3	8.109	7.240	8.792
	odpłatność gminy za pobyt w domu pomocy społecznej	45	54	49	1.159.078	1.439.440	1.456.550
usługi	usługi opiekuńcze	208	223	232	695.300	731.328	848.207
	specjalistyczne usługi opiekuńcze	0	0	0	0	0	0
	specjalistyczne usługi dla osób z zaburzeniami psychicznymi	87	83	92	317.489	315.014	515.191
	poradnictwo specjalistyczne	x	x	x	x	x	x
	praca socjalna	x	x	x	x	x	x
	interwencja kryzysowa	x	x	x	x	x	x
	kontrakt	3	20	24	x	x	x

i piecza zastępcza i opieka zastępcza i wychowawcze i indywidualne programy	socjalny						
	projekt socjalny	0	0	0	X	X	X
	indywidualny program wychodzenia z bezdomności	0	0	0	X	X	X
	indywidualny program zatrudnienia socjalnego (CIS)	0	0	0	X	X	X
	wspieranie rodziny przez asystenta rodziny (liczba asystentów rodziny)	35* (3)	33* (3)	37* (4)	X	X	X
	odpłatność za pobyt dziecka w pieczy zastępczej (w zł)	x	x	x	220.573	313.932	365.696

*liczba rodzin

Źródło danych: Ośrodek Pomocy Społecznej we Wrześni.

Spośród świadczeń pieniężnych najczęściej udzielaną formą pomocy w latach 2017-2019 był zasiłek celowy. Jest on przyznawany na zaspokojenie niezbędnej potrzeby bytowej, a w szczególności na pokrycie części lub całości kosztów zakupu żywności, leków i leczenia, opału, odzieży, obuwia, niezbędnych przedmiotów użytku domowego, drobnych remontów i napraw w mieszkaniu, opłat za gaz, energię, wodę i czynsz, a także kosztów pogrzebu. W 2019 roku liczba osób nim objętych była niższa niż w latach poprzednich (656 w 2017 r., 687 w 2018 r. i 650 w 2019 r.), natomiast kwota wydatkowana na wypłaty zwiększała się z roku na rok (Z 731.242 w 2017 r. do 938.242 w 2019 r.)

Dominujący rodzaj pomocy niepieniężnej stanowił z kolei posiłek, który był wsparciem udzielanym głównie dzieciom w ramach wieloletniego programu wspierania finansowego gmin w zakresie dożywiania „Pomoc państwa w zakresie dożywiania” realizowanego w latach 2017-2018 oraz „Posiłek w szkole i w domu” w 2019 r. Nowy program na lata 2019-2023 zakłada wsparcie finansowe gmin w udzieleniu pomocy

w formie posiłku, świadczenia pieniężnego w postaci zasiłku celowego na zakup posiłku lub żywności oraz świadczenia rzeczowego w postaci produktów żywnościowych. Program „Posiłek w szkole i w domu” zapewnia pomoc zarówno osobom starszym, niepełnosprawnym, o niskich dochodach, jak i dzieciom, które wychowują się w rodzinach znajdujących się w trudnej sytuacji. Istotnym elementem Programu jest zapewnienie dzieciom i młodzieży w wieku szkolnym gorącego posiłku przygotowanego w stołówce szkolnej. W ramach Programu dofinansowane są także posiłki dowożone osobom dorosłym, w tym osobom niewychodzącym z domu (np. ze względu na podeszły wiek czy niepełnosprawność), niebędącym w stanie przygotować sobie codziennie gorącego posiłku. W latach 2017-2019 liczba osób objętych posiłkiem zmniejszała się z roku na rok i wynosiła odpowiednio: 101, 94, 64.

Ważną formą wsparcia niepieniężnego w latach 2017-2019 było również pokrywanie kosztów pobytu mieszkańców gminy w domach pomocy społecznej – gmina pokrywała koszt pobytu w domu pomocy społecznej za 45 osób w 2017 r., 54 w 2018r. i 49 osób w 2019 roku; przy czym wydatki z tego tytułu wzrosły z 1.159.078 w 2017 r. do 1.456.550 w 2019 r. Z roku na rok zwiększała się liczba mieszkańców gminy objętych usługami opiekuńczymi (z 208 w 2017 r. do 232 w 2019 r.), a wydatki wzrosły z 695.300 zł w 2017 r. do 848.207 w 2019 roku.

Wśród usług ważną rolę odgrywała praca socjalna mająca na celu pomoc osobom i rodzinom we wzmacnianiu lub odzyskiwaniu zdolności do funkcjonowania w społeczeństwie poprzez pełnienie odpowiednich ról społecznych i tworzenie warunków sprzyjających temu celowi. W latach 2017-2019 liczba rodzin, które objęto pracą socjalną, wyniosła: 1.276 w 2017 r., 1.041 w 2018 r., 1.035 w 2019 r. Praca socjalna realizowana w gminie polegała na: diagnozie rodzin i środowisk; udzielaniu informacji, wskazówek i pomocy w zakresie rozwiązywania trudności życiowych; analizie i ocenie zjawisk, powodujących zapotrzebowanie na świadczenia z pomocy społecznej; kwalifikowaniu do uzyskania świadczeń. Pracownicy socjalni w szczególności zajmowali się pobudzaniem społecznej aktywności i inspirowaniem działań samopomocowych w zaspokajaniu niezbędnych potrzeb życiowych osób, rodzin, grup i środowisk społecznych; przeciwdziałali praktykom dyskryminującym osobę, rodzinę lub grupę, a także udzielali osobom zainteresowanym pełnej informacji o przysługujących im świadczeniach i dostępnych formach pomocy. Pracownicy socjalni współpracowali z innymi specjalistami w celu przeciwdziałania i ograniczania

skutków negatywnych zjawisk społecznych w tym z Powiatowym Urzędem Pracy oraz stowarzyszeniami i fundacjami organizującymi kursy, szkolenia, staże dla osób długotrwale bezrobotnych.

Ośrodek realizował również zadania z zakresu wspierania rodziny i rozwoju pieczy zastępczej. W latach 2017-2019 pod opieką asystenta rodziny pozostawało odpowiednio: 35, 33 i 37 rodzin, którymi w pierwszych latach zajmowało się 3 asystentów rodziny, a w 2019 r. – 4. Ogółem liczba dzieci wychowujących się w rodzinach objętych pomocą asystenta rodziny wniosła – 87 w 2017 r., 81 w 2018 r. i 110 w 2019 roku. Gmina ponosiła również odpłatność za pobyt dzieci z gminy w pieczy zastępczej. W latach 2017-2019 liczba dzieci w pieczy zastępczej zwiększała się i wyniosła: 40 w 2017 r., 48 w 2018 r., 55 w 2019 roku. W omawianym okresie odpłatność za pobyt dzieci w pieczy zastępczej wzrastała z roku na rok i wyniosła: 220.573 zł w 2017 r., 313.932 w 2018 r. i 365.696 w 2019 roku.

W latach 2017-2019 OPS realizował również zadania z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie, będąc odpowiedzialnym za obsługę organizacyjno-techniczną Zespołu Interdyscyplinarnego ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie, a także delegując do niego swoich pracowników. W 2019 roku odbyły się cztery posiedzenia Zespołu Interdyscyplinarnego, na których omawiano w szczególności indywidualne przypadki rodzin objętych procedurą „Niebieskiej Karty”, a także sytuacje rodzin, dla których grupy robocze wnioskowały o zakończenie procedury „Niebieskie Karty”. W 2019 r. realizowano procedurę „Niebieskie Karty” w przypadku 140 rodzin z problemem przemocy fizycznej, psychicznej, ekonomicznej i seksualnej, w tym 71 procedur wszczęto w 2019 roku; w przypadku 80 rodzin zakończono procedurę „Niebieskie Karty”.

Od 2014 roku w gminie realizowany jest także rządowy program pomocy dla rodzin wielodzietnych. Koordynacją jego realizacji zajmuje się OPS, który wydaje uprawnionym Karty Dużej Rodziny. W 2019 r. wydano 1.436 Kart (253 w 2017 i 393 w 2018 r.). Tak znaczny wzrost jest skutkiem zmian w ustawie, zgodnie z którymi od 2019 roku o Kartę Dużej Rodziny mogą się ubiegać również rodzice, którzy kiedykolwiek mieli na utrzymaniu co najmniej trójkę dzieci bez względu na ich aktualny wiek.

W latach 2017-2019 Ośrodek realizował również zadanie wynikające z ustawy o pomocy państwa w wychowaniu dzieci, przyznając świadczenia wychowawcze

– na łączną kwotę odpowiednio: 29.190.414 zł, 28.028.762 zł i 41.677.358 zł. W 2019 roku liczba przyznanych świadczeń znacznie wzrosła – do 82.757 (wcześniej: 57.783 w 2017 r. i 55.378 w 2018 r.), co wynika ze zmiany przepisów, które od 1 lipca 2019 roku umożliwiły pobieranie świadczenia także na pierwsze dziecko w rodzinie.

W latach 2017-2019 OPS zajmował się również przyznawaniem świadczeń rodzinnych. W analizowanym okresie ogólna liczba udzielonych świadczeń ulegała wahaniom (60.159 w 2017 r., 54.925 w 2018 r., 57.270 w 2019 r.), a liczba wypłaconych zasiłków rodzinnych i dodatków do zasiłków zmniejszała się z roku na rok (z 39.347 w 2017 r. do 35.230 w 2019 r.). Jednocześnie systematycznie zwiększała się liczba wypłaconych zasiłków pielęgnacyjnych (z 16.062 w 2017 r. do 17.192 w 2019 r.) i świadczeń pielęgnacyjnych (z 2.075 w 2017 r. do 2.646 w 2019 r.).

Dane szczegółowe na temat przyznanych w gminie świadczeń rodzinnych przedstawia poniższa tabela.

Tabela 12. Świadczenia rodzinne przyznane w gminie w latach 2017-2019

	2017 r.	2018 r.	2019 r.
zasiłki rodzinne i dodatki do zasiłków rodzinnych			
liczba świadczeń	39.247	38.810	35.230
zasiłek pielęgnacyjny			
liczba świadczeń	16.062	16.345	17.192
świadczenia pielęgnacyjne			
liczba świadczeń	2.075	2.329	2.646
specjalny zasiłek opiekuńczy			
liczba świadczeń	644	614	583
jednorazowa zapomoga z tytułu urodzenia się dziecka			
liczba świadczeń	431	399	367
świadczenie rodzicielskie			
liczba świadczeń	1.700	1.428	1.252
ogółem			
liczba świadczeń	60.159	59.925	57.270
zasiłek dla opiekuna			
liczba świadczeń	319	263	228
jednorazowe świadczenie w wysokości 4.000 zł			
liczba świadczeń	7	3	4

Źródło danych: Ośrodek Pomocy Społecznej we Wrześni.

W analizowanym okresie OPS przyznawał również zasiłek dla opiekunów osób niepełnosprawnych. Przysługuje on osobom, które utraciły prawo do świadczenia pielęgnacyjnego z dniem 1 lipca 2013 roku w związku z wygaśnięciem z mocy prawa (na podstawie art. 11 ust. 3 ustawy z dnia 7 grudnia 2012 roku o zmianie ustawy o świadczeniach rodzinnych oraz niektórych innych ustaw, Dz. U. z 2012 r., poz. 1548) decyzji przyznającej prawo do świadczenia pielęgnacyjnego. W latach 2017-2019 OPS wypłacił odpowiednio 319, 263 i 228 zasiłków dla opiekuna na łączną kwotę odpowiednio 164.583, 139.302 i 141.215 zł.

W latach 2017-2019 OPS przyznał odpowiednio 7, 3, i 4 jednorazowe świadczenia z tytułu urodzenia dziecka, u którego zdiagnozowano ciężkie i nieodwracalne upośledzenie albo nieuleczalną chorobę zagrażającą jego życiu, które powstały w prenatalnym okresie rozwoju dziecka lub w czasie porodu. Świadczenie to przyznawane jest w oparciu o art. 10 ustawy z dnia 4 listopada 2016 roku o wsparciu kobiet w ciąży i rodzin „Za życiem”, wynosi 4.000 zł i jest finansowane z dotacji celowej z budżetu państwa.

Kolejną formę pomocy udzielanej przez OPS stanowiły świadczenia z funduszu alimentacyjnego, które służą wsparciu osób znajdujących się w trudnej sytuacji materialnej w przypadku bezskuteczności egzekucji zasądzonych świadczeń alimentacyjnych. W 2019 roku liczba rodzin, którym przyznano tę pomoc, była nieco mniejsza niż w latach 2017-2018 (193 w 2017 r., 192 w 2018 r., 182 w 2019 r.), liczba świadczeń ulegała wahaniom (3.496 w 2017 r., 3.190 w 2018 r., 3.293 w 2019 r.). Dane szczegółowe w tym zakresie przedstawia poniższa tabela.

Tabela 13. Świadczenia z funduszu alimentacyjnego przyznane w gminie w latach 2017-2019

	2017 r.	2018 r.	2019 r.
liczba rodzin, którym przyznano świadczenie	193	192	182
liczba przyznanych świadczeń	3.496	3.190	3.293
łączna kwota wypłaconych świadczeń (w zł)	1.460.825	1.336.379	1.384.997

Źródło danych: Ośrodek Pomocy Społecznej we Wrześni.

W latach 2017-2019 w gminie realizowane były również prace społecznie-użyteczne, jako forma wsparcia osób bezrobotnych bez prawa do zasiłku jednocześnie korzystających ze świadczeń pomocy społecznej. W 2017 roku skorzystało z nich 17 osób, w 2018 roku – 15 osób, a w 2019 r. -12 osób. Prace społecznie użyteczne organizowane są przez gminę przy współpracy z Powiatowym Urzędem Pracy oraz innymi instytucjami. W roku 2019 roku miejsca pracy dla osób bezrobotnych

zaoferowały: Ośrodek Pomocy Społecznej, Muzeum Regionalne, Biblioteka Publiczna, Straż Miejska oraz Wrzesińskie Obiekty Sportowo Rekreacyjne.

Przy Ośrodku Pomocy Społecznej we Wrześni działa Wrzesińskie Centrum Wolontariatu, koordynujące i wspomagające działania wolontariackie na terenie gminy. W 2019 roku Wrzesińskie Centrum Wolontariatu współpracowało z około 200 wolontariuszami w ramach następujących akcji/projektów:

- Świąteczne Zbiórki Żywności, przy współpracy z Wielkopolskim Bankiem Żywności;
- „Pola Nadziei”, przy współpracy ze stowarzyszeniem Hospicjum im. Piotra Króla;
- „Mocne strony „słabej” płci”, przy współpracy ze Stowarzyszeniem „Krağ”;
- „Wrzesiński Gwiazdor”;
- paczki świąteczne dla dzieci od pracowników Volkswagen Września, przy współpracy z firmą Volkswagen;
- spotkanie opłatkowe dla seniorów z byłego „Domu Seniora” przy. ul. Piastów 5 i 6 we Wrześni.

Wolontariusze biorący udział w działaniach Centrum w 2019 roku byli uczniami szkół podstawowych i ponadpodstawowych z terenu gminy Września, a zaangażowani zostali w ramach współpracy ze szkolnymi klubami wolontariuszy.

Ośrodek Pomocy Społecznej we Wrześni angażuje się również w działania środowiskowe na rzecz lokalnych społeczności. Są to m.in. okazjonalne akcje organizowane dla dzieci, młodzieży i seniorów; prowadzenie grup samopomocowych, współorganizowanie zajęć rehabilitacyjnych, kulturalnych i artystycznych.

Pomoc polega również na prowadzeniu i rozwoju niezbędnej infrastruktury socjalnej. Obejmuje ona zarówno jednostki środowiskowe, jak i instytucjonalne. W gminie Września, oprócz Ośrodka Pomocy Społecznej znajduje się: Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie we Wrześni, Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna we Wrześni, Punkt Konsultacyjno-Informacyjny ds. Przeciwdziałania Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie, Warsztat Terapii Zajęciowej we Wrześni, Środowiskowy Dom Samopomocy „Na Skarpie” w Gozdowie, Dom Pomocy Społecznej we Wrześni, a także 2 punkty nieodpłatnej pomocy prawnej – w budynku Starostwa Powiatowego i w Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie. Dane szczegółowe na temat instytucji wsparcia w gminie przedstawia poniższa tabela.

Tabela 14. Instytucje wsparcia w gminie

nazwa i adres instytucji	zakres oferowanych usług oraz kategoria klienta
Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie we Wrześni, ul. Wojska Polskiego 1, 62-300 Września	Zakres oferowanych usług: realizacja zadań powiatu z zakresu pomocy społecznej, rodzinnej i instytucjonalnej pieczy zastępczej, przeciwdziałania przemocy w rodzinie, rehabilitacji społecznej oraz organizator rodzinnej pieczy zastępczej Kategoria klienta: mieszkańcy powiatu
Dom Pomocy Społecznej we Wrześni, ul. Szkolna 25, 62-300 Września	Zakres oferowanych usług: całodobowa opieka zgodnie ze standardem określonym dla danego typu domu, w oparciu o indywidualne potrzeby jego mieszkańców Kategoria klienta: osoby przewlekle somatycznie chore
Warsztat Terapii Zajęciowej we Wrześni, ul. W. Sikorskiego 36, 62-300 Września	Zakres oferowanych usług: rehabilitacja społeczna i zawodowa, zajęcia terapeutyczne. Kategoria klienta: osoby ze znacznym lub umiarkowanym stopniem niepełnosprawności
Punkt Konsultacyjno- Informacyjny ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie ul. Słowackiego 39, 62-300 Września	Zakres oferowanych usług: pomoc prawna, psychologiczna, pedagogiczna oraz terapia rodzin prowadzona przez psychologa Kategoria klienta: osoby i rodziny zmagające się z problemem przemocy
Środowiskowy Dom Samopomocy „Na Skarpie” w Gozdowie, Gozdowo 59, 62-300 Września	Zakres oferowanych usług: placówka wsparcia dziennego, aktywizacja społeczna, rehabilitacja ruchowa, integracja ze społecznością, wsparcie dla rodzin Kategoria klienta: osoby z niepełnosprawnością intelektualną oraz chore psychicznie
Rodzinny Dom Dziecka w Nowym Folwarku, ul. Gajowa 6, 62-300 Września	Zakres oferowanych usług: całodobowa placówka socjalizacyjna; zaspakajanie podstawowych potrzeb emocjonalnych dzieci, praca na rzecz powrotu dziecka do rodziny, podtrzymywanie więzi z rodzicami, troska o zdrowie i rozwój fizyczny, psychiczny i poznawczy dzieci, przygotowanie do samodzielnego życia Kategoria klienta: dzieci pozbawione opieki rodzicielskiej
Pogotowie Rodzinne w Chociczy Małej, 62-300 Chocicza Mała 19	Zakres oferowanych usług: placówka typu interwencyjnego Kategoria klienta: dzieci pozbawione opieki rodzicielskiej, znajdujące się w sytuacji kryzysowej
Jadłodajnia Św. Brata	Zakres oferowanych usług: wydawanie ciepłych

<p>Alberta we Wrześni, ul. Szkolna 12, 62-300 Września</p>	<p>posiłków i artykułów żywnościowych Kategoria klienta: osoby bezdomne, wymagające wsparcia</p>
<p>Punkt nieodpłatnej pomocy prawnej we Wrześni, ul. Wojska Polskiego 1, 62-300 Września</p>	<p>Zakres oferowanych usług: poradnictwo prawne, porady w kwestiach zadłużenia, z zakresu spraw mieszkaniowych oraz zabezpieczenia społecznego; mediacje Kategoria klienta: osoby w trudnej sytuacji, których nie stać na poniesienie kosztów obsługi prawnej</p>
<p>Punkt nieodpłatnej pomocy prawnej we Wrześni, ul. Chopina 9, 62-300 Września</p>	<p>Zakres oferowanych usług: poradnictwo prawne, porady w kwestiach zadłużenia, z zakresu spraw mieszkaniowych oraz zabezpieczenia społecznego; mediacje Kategoria klienta: osoby w trudnej sytuacji, których nie stać na poniesienie kosztów obsługi prawnej</p>
<p>Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna we Wrześni, ul. Leśna 10, 62-300 Września</p>	<p>Zakres oferowanych usług: udzielanie dzieciom i młodzieży pomocy psychologiczno-pedagogicznej, logopedycznej, pomocy w wyborze zawodu i kierunku kształcenia oraz udzielanie rodzicom i nauczycielom porad związanych z wychowywaniem i kształceniem dzieci i młodzieży Kategoria klienta: dzieci, młodzież, pedagodzy, nauczyciele i rodzice</p>

Źródło danych: Urząd Miasta i Gminy we Wrześni oraz Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie we Wrześni.

13. AKTYWNOŚĆ OBYWATELSKA

Jedną z form aktywności obywatelskiej są organizacje pozarządowe. Stanowią grupę podmiotów funkcjonujących w sferze ekonomii społecznej, która poprzez działalność ekonomiczną i pożytku publicznego służy integracji zawodowej i społecznej osób zagrożonych marginalizacją społeczną, tworzeniu miejsc pracy, świadczeniu usług społecznych użyteczności publicznej oraz rozwojowi lokalnemu.

Organizacje pozarządowe pełnią istotną rolę nie tylko w konsolidacji społeczności lokalnej, organizacyjnym wzmocnieniu władz lokalnych, lecz również zwiększają szanse rozwoju małych i średnich miejscowości. Dobrze zorganizowane środowisko może sprzyjać aktywizowaniu nie tylko pojedynczych osób i marginalizowanych grup społecznych, ale ich lokalnego otoczenia, sprzyja budowaniu samowystarczalności społeczności lokalnych poprzez uruchomienie i wykorzystanie jej zasobów.

Współpraca samorządu lokalnego z podmiotami należącymi do sektora pozarządowego nie tylko pozwala skuteczniej i efektywniej działać na rzecz rozwoju oraz poprawy warunków i jakości życia mieszkańców, lecz również umożliwia istotne odciążenie sektora publicznego w realizacji zadań.

W gminie Września funkcjonuje blisko 100 organizacji pozarządowych. Samorząd gminy posiada „Program Współpracy Gminy Września z organizacjami pozarządowymi oraz podmiotami prowadzącymi działalność pożytku publicznego”, w oparciu o który ma możliwość podejmowania z nimi współpracy w następujących formach finansowych i pozafinansowych: powierzanie wykonania zadania publicznego wraz z udzieleniem dotacji na jego realizację; wsparcie wykonania zadania publicznego wraz z udzieleniem dotacji na częściowe dofinansowanie jego realizacji; informowanie bezpośrednio (na spotkaniach) lub pośrednio (pisemnie) o planowanych kierunkach działalności; konsultowanie z organizacjami pozarządowymi oraz innymi podmiotami, odpowiednio do zakresu ich działania, projektów aktów prawnych w dziedzinach dotyczących działalności statutowej organizacji.

Jako priorytetowe zostały określone zadania z następujących obszarów: pomocy społecznej, w tym pomocy rodzinom i osobom w trudnej sytuacji życiowej oraz wyrównywania szans tych rodzin i osób (w szczególności: wspieranie działań aktywizujących i integrujących grupy zagrożone wykluczeniem społecznym, wspieranie przedsięwzięć kierowanych do środowisk wymagających pomocy w zaspakajaniu podstawowych potrzeb życiowych np. dostarczanie żywności, przygotowanie posiłków, wyposażenie w odzież i sprzęt gospodarstwa domowego), podtrzymywania i upowszechniania tradycji narodowej, rozwoju świadomości narodowej, obywatelskiej i kulturowej, ochrony i promocji zdrowia, działalności na rzecz osób niepełnosprawnych, nauki, szkolnictwa wyższego, edukacji, oświaty i wychowania, kultury, sztuki, ochrony dóbr kultury i dziedzictwa narodowego, wspierania i upowszechniania kultury fizycznej, turystyki i krajoznawstwa, przeciwdziałania uzależnieniom i patologiom społecznym (w szczególności: organizacja świetlic środowiskowych, socjoterapeutycznych oraz zajęć opiekuńczo-wychowawczych i socjoterapeutycznych dla dzieci i młodzieży, organizacja wypoczynku letniego dla dzieci i młodzieży, promocja zdrowego stylu życia, organizacja klubów i zajęć profilaktycznych, rekreacyjnych dla osób uzależnionych i współuzależnionych,

promowanie profilaktyki i terapii uzależnień, organizacja punktów konsultacyjnych w zakresie przeciwdziałania uzależnieniom oraz przemocy).

Na terenie gminy Września aktywnie działają m.in. organizacje pozarządowe przedstawione w poniższej tabeli.

Tabela 15. Organizacje pozarządowe w gminie

lp.	nazwa i adres organizacji	charakterystyka działania
1.	Fundacja Dzieci Wrzesińskich , ul. Koszarowa 12, 62-300 Wrześni.	Działalność oświatowa, kulturalna, społeczna i ekonomiczna; tworzenie wartości etycznych i intelektualnych w zgodzie z kulturą chrześcijańską
3.	Fundacja Medyczna „Amika” , ul. Piastów 16, 62-300 Września	Udzielanie finansowego i rzeczowego wsparcia placówkom zajmującym się działalnością leczniczą oraz profilaktyką; wspomaganie osób chorych; szerzenie profilaktyki chorób nowotworowych; działalność na rzecz zwiększania dostępności specjalistycznych badań lekarskich dla mieszkańców wsi i małych miast
4.	Fundacja Rozwoju Internetu , ul. J. Słowackiego 16, 62-300 Września	Działalność wspomagająca rozwój wspólnot i społeczności lokalnych
5.	Fundacja Solar Trip , ul. Przemysłowa 9, lok. 6, 62-300 Września	Promowanie polskich dróg wodnych, wspieranie ich rewitalizacji oraz upowszechnianie wykorzystania napędów ekologicznych w jednostkach pływających, zarówno turystycznych, jak i transportowych
6.	Fundacja Wspierania Rozwoju Społecznego "Jesteśmy Równi" , ul. gen. Kutrzeby 4 lok. 7, 62-300 Września	Działalność wspierająca oraz zmierzająca do poprawy sytuacji grup w szczególnie trudnej sytuacji na rynku pracy, wspierająca rozwój i wspomagająca osoby oraz instytucje pracujące i działające na rzecz grup zagrożonych wykluczeniem społecznym lub marginalizowanych, w szczególności osób niepełnosprawnych, bezrobotnych

<p>7. Fundacja Wspierania Rozwoju Społecznego „Jesteśmy Równi”, ul. Gen. T. Kutrzeby 4, lok. 7, 62-300 Września</p>	<p>Wszechstronna działalność na rzecz rehabilitacji medycznej, zawodowej i społecznej osób z niepełnosprawnościami; pomoc rodzinom i osobom w trudnej sytuacji życiowej oraz wyrównywanie szans tych rodzin i osób</p>
<p>8. Gminne Zrzeszenie Ludowe Zespoły Sportowe we Wrześni, ul. Legii Wrzesińskiej 24/44, 62-300 Września</p>	<p>Wspieranie i upowszechnianie kultury fizycznej i sportu</p>
<p>9. Katolickie Porozumienie Samorządowe, ul. Szkolna 12, 62-300 Września</p>	<p>Upowszechnianie i ochrona wolności i praw człowieka, swobód obywatelskich oraz podejmowanie działań wspomagających rozwój demokracji</p>
<p>10. Klub Biegacza „Kosynier” Września, ul. Jana Pawła II 16, 62-300 Września</p>	<p>Popularyzacja rekreacji ruchowej oraz profilaktyki zdrowotnej, krzewienie zamiłowania do systematycznego uprawiania rekreacji ruchowej i sportu wśród sprawnych i z niepełnosprawnościami</p>
<p>11. Klub Strzelectwa Myśliwskiego „Trap”, ul. Fromborska 52, 62-300 Września</p>	<p>Dbłość o bezpieczne i zgodne z prawem obchodzenie się z bronią, upowszechnianie wiedzy o strzelectwie myśliwskim oraz prowadzenie szkoleń</p>
<p>12. Klub Szachowy „Wrzos” we Wrześni, ul. T. Kościuszki 21, 62-300 Września</p>	<p>Działalność sportowa i wychowawcza, podnoszenie poziomu sportu szachowego; rozwijania więzi koleżeńskiej</p>
<p>13. Klub Turystyki Rowerowej „Wrześnianie”, ul. Piastów 7, lok. 22, 62-300 Września</p>	<p>Wspieranie i upowszechnianie kultury fizycznej i sportu; uprawianie turystyki rowerowej</p>
<p>14. Koło Emerytów i Rencistów NSZZ „Solidarność” TONSIL S.A., ul. 3 Maja 12/1, 62-300 Września.</p>	<p>Działalność na rzecz realizacji zadań statutowych NSZZ „S” (w szczególności wymiana informacji, ochrona praw, godności oraz interesów emerytów i rencistów, zapobieganie degradacji i ubożeniu środowiska emerytów i rencistów, szkolenie działaczy); wypracowywanie stanowiska w sprawach zgłaszanych przez organizacje zrzeszone w Sekcji; rozszerzania współpracy ze strukturami związku; reprezentowanie emerytów i rencistów</p>

15.	Kurkowe Bractwo Strzeleckie, ul. Dzieci Wrzesińskich 1, 62-300 Września	Budzenie świadomości obowiązków obywatelskich, patriotycznych i państwowych; tradycyjne strzelanie obywatelskie
16.	Lokalna Grupa Działania -"Z nami warto", ul. Dzieci Wrzesińskich 9 62-300 Września	Działalność na rzecz rozwoju obszarów wiejskich poprzez wspieranie rozwoju przedsiębiorczości, lokalnych producentów oraz promocję lokalnych produktów, upowszechnianie rekreacji, aktywizowanie i integrowanie mieszkańców, promocję walorów przyrodniczych, popularyzację ochrony środowiska i działania na rzecz ochrony klimatu
17.	Ludowy Klub Sportowy „Błękitni” w Psarach Polskich, Psary Polskie 126, 62-300 Psary Polskie	Popularyzacja kultury fizycznej i sportu
18.	Miejski Klub Sportowy „Victoria” we Wrześni, ul. Kosynierów 1, 62-300 Września	Wspieranie i upowszechnianie kultury fizycznej i sportu
19.	Ochotnicza Straż Pożarna we Wrześni, ul. Wrocławska 44, 62-300 Września	Prowadzenie działalności mającej na celu zapobieganie pożarom, uczestnictwo w akcjach ratowniczych przeprowadzanych w czasie pożarów, zagrożeń ekologicznych związanych z ochroną środowiska oraz innych klęsk i zdarzeń, informowanie ludności o istniejących zagrożeniach pożarowych i ekologicznych oraz sposobach ochrony przed nimi, rozwijanie wśród członków ochotniczej straży pożarnej kultury fizycznej i sportu oraz prowadzenie działalności kulturalno-oświatowej i rozrywkowej
20.	Ochotnicza Straż Pożarna Chwalibogowo – Bardo, Bardo 10, 62-300 Września	
21.	Ochotnicza Straż Pożarna w Gozdowie, Gozdowo, 62-300 Września	
22.	Ochotnicza Straż Pożarna w Kaczanowie, ul. Kaliska 54, 62-303 Kaczanowo	
23.	Ochotnicza Straż Pożarna w Marzeninie, ul. Bazarowa 1, 62-301 Marzenin	
24.	Sportowy Klub Motocyklowy Sharks MC Poland, Psary Polskie 28d, 62-300 Września	Popularyzacja kultury fizycznej i sportów motorowych
25.	Spółdzielnia Socjalna „UI”, ul. Wojska Polskiego 1, 62-300 Września	Promocja zatrudnienia i aktywizacji zawodowej osób pozostających bez pracy i zagrożonych zwolnieniem z pracy

26.	Stowarzyszenie „Born To Ride” , ul. Kopernika 3, 62-300 Września	Popularyzacja i pielęgnowanie tradycji ruchu motocyklowego; upowszechnianie wiedzy z zakresu ruchu drogowego
27.	Stowarzyszenie „Coś innego” Klub Twórczości Różnej , ul. Szkolna 12, 62-300 Września	Promocja kultury tworzonej przez lokalnych twórców, organizacja konkursów, wernisaży, plenerów, warsztatów, wydawanie pisma poświęconego kulturze prowincji
28.	Stowarzyszenie „Krag” , ul. Świętokrzyska 20, 62-300 Września	Pomoc w przewyciężaniu trudności życiowych osobom i rodzinom znajdującym się w sytuacji kryzysowej; wspieranie środowisk zagrożonych wykluczeniem społecznym
29.	Stowarzyszenie „Pro Bono Familiae” , ul. Kościelna 19, 62-300 Września	Inicjowanie, prowadzenie i wspieranie różnych form edukacji finansowej mających na celu propagowanie idei racjonalnego oszczędzania i gospodarności; pomoc osobom bezrobotnym i ubogim; inicjowanie i prowadzenie działalności społecznej i oświatowo-kulturalnej
30.	Stowarzyszenie „Promyk” , ul. Chopina 9, 62-300 Września	Prowadzenie działalności społeczno-kulturalnej, edukacyjno-wychowawczej, charytatywno-opiekuńczej, głównie na rzecz dzieci i młodzieży
31.	Stowarzyszenie „Rodzin Kolpinga w Bardzie” , 62-300 Bardo 10	Dopomaganie w wypełnianiu aktualnych, pilnych zadań kościoła katolickiego
32.	Stowarzyszenie „Samorządny Powiat” , Bierzglinek, ul. Platynowa 1, 62-300 Września	Działalność wspomagająca rozwój wspólnot i społeczności lokalnych
33.	Stowarzyszenie „Teraz Ty” , ul. Owocowa 2, 62-300 Września	Działalność społeczno-kulturalna, edukacyjno-wychowawcza, charytatywno-opiekuńcza na rzecz dzieci, młodzieży i dorosłych
34.	Stowarzyszenie Agroturystyczne Powiatu Wrzeńskiego , ul. Kaliska 1, 62-300 Września	Inicjowanie i upowszechnianie nowych rozwiązań w agroturystyce
35.	Stowarzyszenie Chór „Camerata” , ul. B. Chrobrego 29c/28, 62-300 Września	Działalność muzyczna

<p>36. Stowarzyszenie Freelab Września, ul. Mickiewicza 2, 62-300 Września</p>	<p>Kreatywne i twórcze wspieranie nowoczesnych technologii; pomoc osobom z niepełnosprawnościami pragnącym zdobyć umiejętności projektowania CAD</p>
<p>37. Stowarzyszenie Kobiet Gminy Września „Wrzoski”, ul. Chopina 9, 62-300 Września</p>	<p>Działalność na rzecz równych praw kobiet i mężczyzn; prowadzenie działalności społeczno-kulturalnej, edukacyjnej i charytatywnej na rzecz społeczności lokalnej</p>
<p>38. Stowarzyszenie Kupujących Racjonalnie, ul. Wojska Polskiego 12, lok. 3, 62-300 Września</p>	<p>Upowszechnianie zasad racjonalnego gospodarowania domowym budżetem poprzez propagowanie zasad przemyślanego sposobu dokonywania zakupów usług i produktów</p>
<p>39. Stowarzyszenie Lepsza Września, ul. Fabryczna 32, 62-300 Września</p>	<p>Aktywizowanie i integrowanie środowiska lokalnego; inicjowanie i wspieranie działań na rzecz profilaktyki i rozwiązywania problemów społecznych; podejmowanie działań służących rozwojowi przedsiębiorczości</p>
<p>40. Stowarzyszenie Likwidatorów Szkód Ubezpieczeniowych Majątkowych, ul. A. Mickiewicza 10, lok. 2, 62-300 Września</p>	<p>Działalność na rzecz wyodrębnienia zawodu likwidatora szkód ubezpieczeniowych majątkowych z innych zawodów</p>
<p>41. Stowarzyszenie na Rzecz Dzieci i Młodzieży Niepełnosprawnej „Razem”, ul. Leśna 10, 62-300 Września</p>	<p>Działalność na rzecz osób z niepełnosprawnościami, wyrównywanie szans dzieci i młodzieży; wsparcie rodzin</p>
<p>42. Stowarzyszenie na Rzecz Hipoterapii i Obrony Praw Zwierząt, Sołeczno 21, 62-300 Września</p>	<p>Ochrona zwierząt oraz ochrona dziedzictwa przyrodniczego</p>
<p>43. Stowarzyszenie na Rzecz Rozwoju Gimnazjum nr 1 we Wrześni „Pro Gimnazjum”, ul. Kosynierów 32, 62-300 Września</p>	<p>Wspieranie dynamicznego i wszechstronnego rozwoju Samorządowej Szkoły Podstawowej nr 3 we Wrześni</p>
<p>44. Stowarzyszenie „Obywatelskie Forum Samorządowe”, ul. 3 Maja, 62-300 Września</p>	

45.	Stowarzyszenie Osób Niepełnosprawnych i Narządu Ruchu Ziemi Wrzesińskiej „Radość” , ul. Chopina 9, 62-300 Września	Pomoc społeczna rodzinom i osobom w trudnej sytuacji oraz wyrównywanie ich szans, działania na rzecz osób z niepełnosprawnościami
46.	Stowarzyszenie Pomagam Aktywnie , ul. Kosynierów 94, 62-300 Września	Prowadzenie działalności społeczno-kulturalnej, edukacyjno-wychowawczej, charytatywno-opiekuńczo-zdrowotnej oraz działalności w zakresie kultury fizycznej i sportu
47.	Stowarzyszenie Projekt Września , ul. Jana Pawła II 20b/1; 62-300 Września	Działania stowarzyszenia koncentrują się wokół dbałości o przestrzeń miejską, środowisko przyrodnicze i lokalną historię
48.	Stowarzyszenie Przyjaciół Psa i Kota Rasowego w Polsce „Cztery Łapy” , ul. Jarzębinowa 3, 62-300 Gutowo Małe	Ekologia i ochrona zwierząt oraz ochrona dziedzictwa przyrodniczego
49.	Stowarzyszenie Rodzin Zastępczych i Adopcyjnych „Pokochaj Mnie” , Nowy Folwark, ul. Gajowa 6, 62-300 Września	Promowanie rodzicielstwa zastępczego i adopcji
50.	Stowarzyszenie Twórczości Teatralnej „AKT” , ul. S. Batorego 8, 62-300 Września	Działalność kulturalna, teatralna
51.	Stowarzyszenie Wiejskie „Psary Razem” , Psary Polskie 126, 62-300 Września	Budowanie otwartego społeczeństwa obywatelskiego, wspieranie rozwoju wsi
52.	Stowarzyszenie Wrzesiński Klub „Amazonki” , ul. Chopina 9, 62-300 Września	Wspieranie kobiet w trakcie i po leczeniu raka piersi, zaznajamianie społeczeństwa z problematyką kobiet dotkniętych chorobą nowotworową, rehabilitacja psychiczna i fizyczna kobiet po mastektomii
53.	Stowarzyszenie Wspierania Inicjatyw Społecznych i Gospodarczych oraz Rozwoju Infrastruktury Ziemi Wrzesińskiej , ul. Kościelna 4, 62-305 Sokolniki	Integracja ludzi, instytucji i organizacji działających na terenie powiatu wrzesińskiego; upowszechnianie wiedzy o tradycjach, kulturze, zabytkach i pamiątkach ziemi wrzesińskiej
54.	Stowarzyszenie Wspierania Rodziny „Razem” , ul. gen. Wł. Sikorskiego 36, 62-300 Września	Przeciwdziałanie przemocy domowej, pomoc osobom i rodzinom zagrożonym wykluczeniem

<p>55. Stowarzyszenie Zdrowiejąca Rodzina „Gniazdo”, ul. Witkowska 3, 62-300 Września</p>	<p>Prowadzenie świetlicy środowiskowej dla dzieci, wsparcie i edukacja rodziny, wyjazdy integracyjne, zajęcia sportowe, profilaktyka alkoholowa</p>
<p>56. Towarzystwo „Unia Wrześnian”, ul. T. Kościuszki 1, 62-300 Września</p>	<p>Działalność na rzecz rozwoju ziemi wrzesińskiej; integrowanie, aktywizowanie i wspieranie środowisk i obywateli; aktywny udział w życiu publicznym oraz działaniu samorządu lokalnego, upowszechnianie historii, kultury i tradycji lokalnej</p>
<p>57. Towarzystwo Absolwentów i Przyjaciół Liceum Ogólnokształcącego im. Henryka Sienkiewicza we Wrześni, ul. Witkowska 1, 62-300 Września</p>	<p>Integracja absolwentów; wspieranie społecznej aktywności obywateli</p>
<p>58. Towarzystwo Przyjaciół Grodu w Grzybowie, Grzybowo 10, 62-309 Grzybowo</p>	<p>Wspieranie wykopalisk archeologicznych oraz pomoc w rekonstrukcji grodu w Grzybowie</p>
<p>59. Uczniowski Klub Sportowy „Olimp”, ul. Słowackiego 41, 62-300 Września</p>	<p>Popularyzacja kultury fizycznej i sportu wśród młodzieży szkolnej, planowanie i organizowanie pozalekcyjnego życia sportowego uczniów, angażowanie do różnorodnych form aktywności ruchowej, uczestnictwo w imprezach i zajęciach sportowych, organizowanie różnorodnych form współzawodnictwa sportowego</p>
<p>60. Uczniowski Klub Sportowy „Hwarang” Taekwondo Olimpijskie Września, ul. Kosynierów 32, 62-300 Września</p>	
<p>61. Uczniowski Klub Sportowy „Meteor” Września, ul. Kosynierów 32, 62-300 Września</p>	
<p>62. Uczniowski Klub Sportowy Tiger Team, ul. Batorego 8, 62-300 Września</p>	
<p>63. Uczniowski Klub Sportowy „Spartakus”, ul. Kościuszki 24, 62-300 Września</p>	
<p>64. Uczniowski Klub Sportowy Karate Tradycyjnego „Orzeł” Września, ul. Tuwima 12, 62-300 Września</p>	

65.	Uczniowski Klub Sportowy „Elektron”, ul. Wojska Polskiego 1, 62-300 Września	
66.	Międzyszkolny Klub Sportowy, ul. Chopina 10, 62-300 Września	
67.	Uczniowski Klub Sportowy „Trójka”, ul. Ks. Twardego 22, 62-301 Marzenin	
68.	Uczniowski Klub Sportowy „Otok” zs. w Samorządowej Szkole Podstawowej w Otocznej, Otoczna 14, 62-302 Otoczna	
69.	Wiejskie Stowarzyszenie Edukacyjno-Kulturalno-Turystyczne „Szansa”, Grzybowo 32, 62-309 Grzybowo	Wspieranie lokalnego rozwoju społecznego, gospodarczego i kulturalnego; utrwalanie tradycji wsi; integracja mieszkańców; przeciwdziałanie bezradności i wykluczeniu społecznemu; promowanie zdrowego stylu życia
70.	Wielkopolski Związek Inwalidów Narządu Ruchu, Koło we Wrześni, ul. Chopina 9, 62-300 Września	Pomoc rodzinom i osobom w trudnej sytuacji życiowej oraz wyrównywanie ich szans
71.	Wrześcińska Brygada Kolarska, ul. Fromborska 23, lok. 30, 62-300 Września	Popularyzacja sportów rowerowych
72.	Wrześciński Klub Karate, ul. H. Dąbrowskiego 7, 62-300 Września	Popularyzacja kultury fizycznej i sportu
73.	Wrześciński Klub Sportów Modelarskich „Ikar”, ul. Kościuszki 21, 62-300 Września	Wspieranie i upowszechnianie kultury fizycznej i sportu
74.	Wrześciński Klub Tenisa Stołowego, ul. Grójecka 15, 62-300 Września	Wspieranie i upowszechnianie kultury fizycznej i sportu; działalność sportowa i wychowawcza
75.	Wrześciński Uniwersytet Trzeciego Wieku, ul. Wojska Polskiego 2a, 62-300 Września	Działalność edukacyjna i integracyjna na rzecz osób w wieku emerytalnym

76.	Wrześlińskie Stowarzyszenie Abstynentów „Jantar” , ul. Chopina 9, 62-300 Września	Pomoc w wychodzeniu z uzależnień, pomoc rodzinom osób uzależnionych, propagowanie rekreacji i zdrowego trybu życia
77.	Wrześlińskie Stowarzyszenie Osób Niesłyszących i Niedosłyszących „Jedność” , ul. Chopina 9, 62-300 Września	Pomoc osobom niesłyszącym i niedosłyszącym, organizacja kursów i szkoleń
78.	Wrześlińskie Stowarzyszenie Przedsiębiorców i Kupców , ul. I. Paderewskiego 50/B, 62-300 Września	Wspieranie rozwoju przedsiębiorczości
79.	Wrześlińskie Towarzystwo Fotograficzne , ul. Miłosławska 4, 62-300 Września	Działalność w zakresie kultury i sztuki
80.	Wrześlińskie Towarzystwo Hokejowe , ul. Gnieźnińska 32a, 62-300 Września	Wspieranie i upowszechnianie kultury fizycznej i sportu
81.	Wrześlińskie Towarzystwo Kulturalne , ul. Kosynierów 32, 62-300 Września	Inspirowanie i wspieranie różnych form życia społeczno-kulturalnego w gminie; pielęgnowanie, upowszechnianie i troska o twórczą kontynuację dziedzictwa kulturalnego Wrześniana; rozwijanie tradycyjnych form życia kulturalnego
82.	Wrześlińskie Towarzystwo Motocrossowe Motoklub Wrzos-Ofs Września , ul. 3 Maja 4, 62-300 Września	Wspieranie i upowszechnianie kultury fizycznej i sportu
83.	Wrześlińskie Towarzystwo Piłki Nożnej w Futsalu , ul. Dondajewskiego 35, 62-300 Września	Wspieranie i upowszechnianie kultury fizycznej i sportu
84.	Wrześlińskie Towarzystwo Tenisowe , ul. Szafirowa 31, 62-300 Września.	Wspieranie i upowszechnianie kultury fizycznej i sportu
85.	Wrzosiki Stowarzyszenie Niepełnosprawnych Dzieci i Dorosłych , ul. Fromborska 24, 62-300 Września	Pomoc społeczna, w tym pomoc rodzinom i osobom w trudnej sytuacji życiowej oraz wyrównywanie ich szans, działalność na rzecz osób z niepełnosprawnościami
86.	Wspólnota Producentów Rolnych Ziemi Wrześlińskiej , 62-300 Gozdowo 48	Wspieranie rozwoju rolnictwa oraz działanie na rzecz poprawy sytuacji rodzin rolniczych

Źródło danych: Urząd Miasta i Gminy we Wrześni.

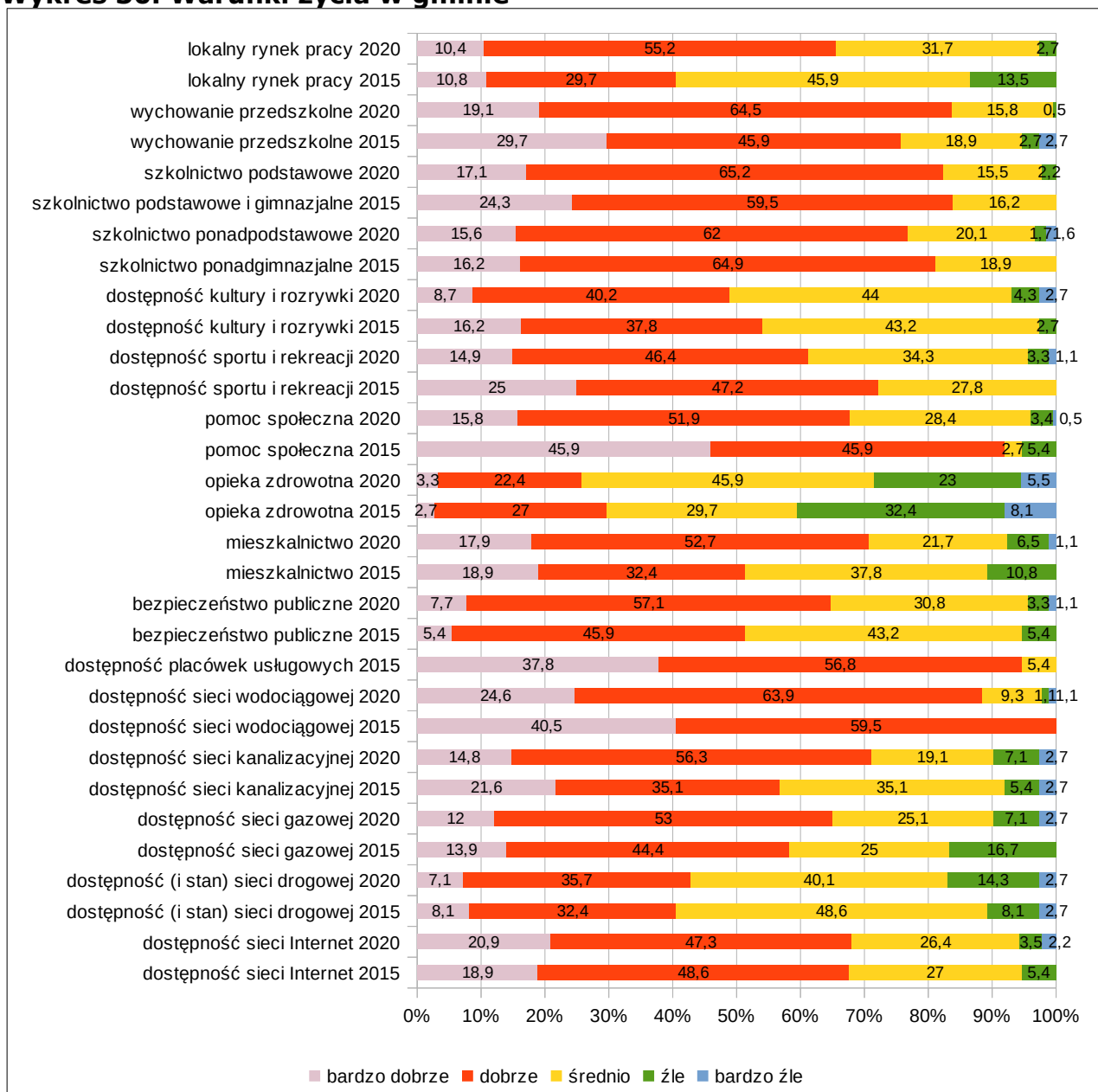
14. WYNIKI BADAŃ ANKIETOWYCH „PROBLEMY SPOŁECZNE W ŚRODOWISKU LOKALNYM”

Badania ankietowe przeprowadzone w ramach diagnozy sytuacji społecznej w gminie Września posłużyły identyfikacji, określeniu przyczyn i skali występujących na jej terenie problemów społecznych oraz wskazaniu działań, jakie należałoby podjąć w celu zmniejszenia ich natężenia oraz zminimalizowania ich skutków. Wyniki badań zestawiono i porównano z wynikami badań przeprowadzonymi w 2015 roku na potrzeby strategii rozwiązywania problemów społecznych obowiązującej do końca 2020 roku.

Badania zostały przeprowadzone przy pomocy ankiet, które zostały rozpowszechnione wśród mieszkańców gminy, w tym reprezentantów samorządu lokalnego – pracowników Ośrodka Pomocy Społecznej, pracowników Urzędu Miasta i Gminy, członków komisji rozwiązywania problemów alkoholowych, przedstawicieli jednostek organizacyjnych gminy, m.in. placówek oświatowych, Warsztatu Terapii Zajęciowej, a także przedstawicieli służby zdrowia, Policji, Straży Miejskiej, Sądu, Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie oraz organizacji pozarządowych. W sumie do analizy przedłożono 184 wypełnione anonimowo ankiety.

W pierwszym pytaniu poproszono przedstawicieli środowiska lokalnego o ocenę warunków życia w gminie. Uzyskane odpowiedzi przedstawia poniższy wykres.

Wykres 30. Warunki życia w gminie

Źródło danych: Badania ankietowe przeprowadzone w środowisku lokalnym.

Analizując warunki życia w gminie w 2020 roku, przedstawiciele środowiska lokalnego najwyżej ocenili dostęp do sieci wodociągowej (łącznie 88,5% dobrych i bardzo dobrych), wychowania przedszkolnego (w sumie 83,6% ocen dobrych i bardzo dobrych), szkolnictwa podstawowego (łącznie 82,3% dobrych i bardzo dobrych) oraz placówek usługowych (w sumie 80,9% ocen bardzo dobrych i dobrych).

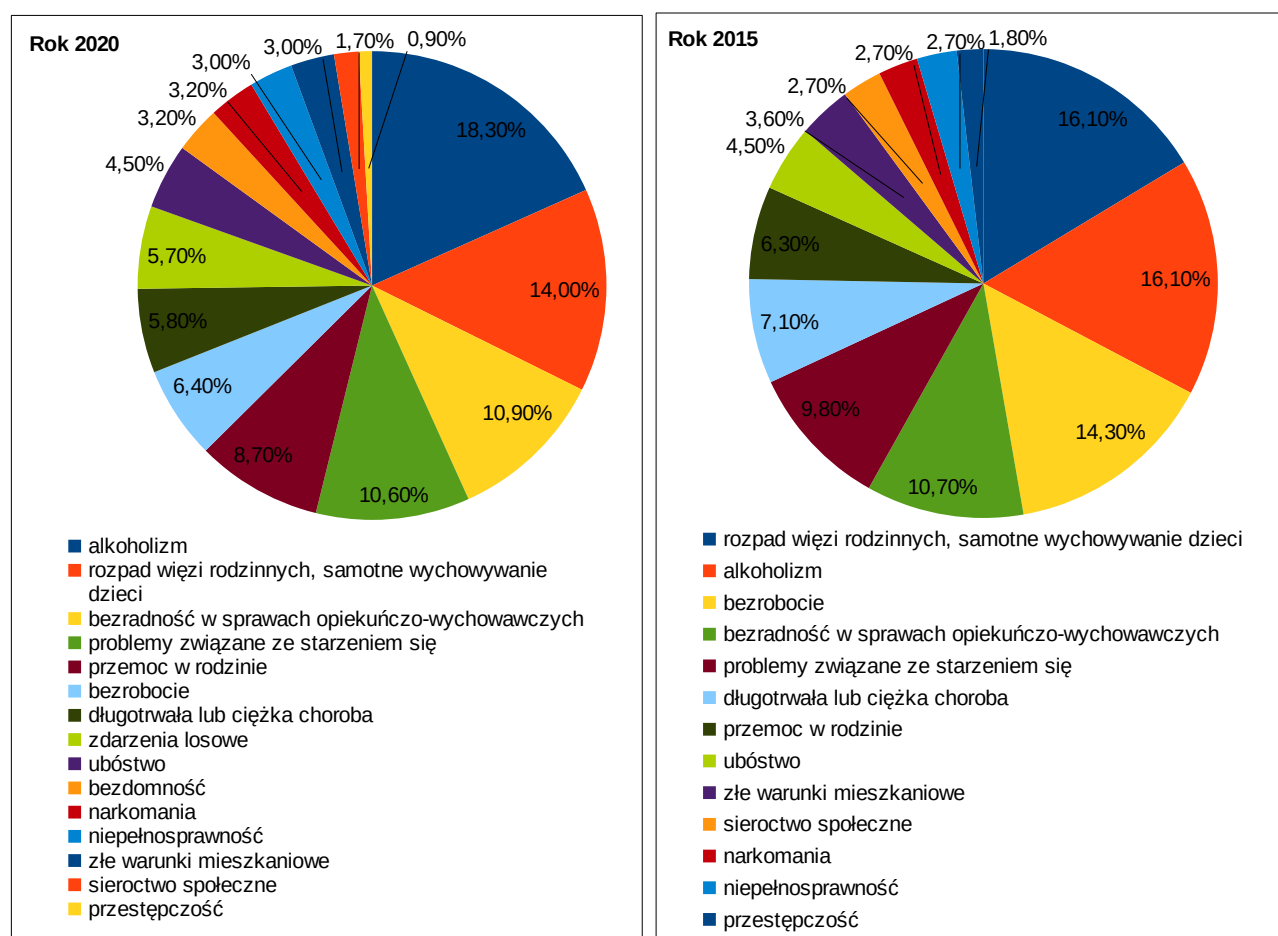

Ankietowani najniżej ocenili dostępność opieki zdrowotnej (łącznie 28,5% ocen złych i bardzo złych) oraz dostępność (i stan) sieci drogowej (w sumie 17% ocen złych i bardzo złych).

W porównaniu do roku 2015, nastąpił istotny wzrost odsetka badanych dobrze lub bardzo dobrze oceniających lokalny rynek pracy i sytuację mieszkaniową.

W kolejnym pytaniu zapytano badanych o problemy, które najczęściej dotyczą mieszkańców gminy. Szczegóły w tym zakresie przedstawiają poniższe wykresy.

Wykresy 31-32. Problemy najczęściej dotykające mieszkańców gminy

Źródło danych: Badania ankietowe przeprowadzone w środowisku lokalnym.

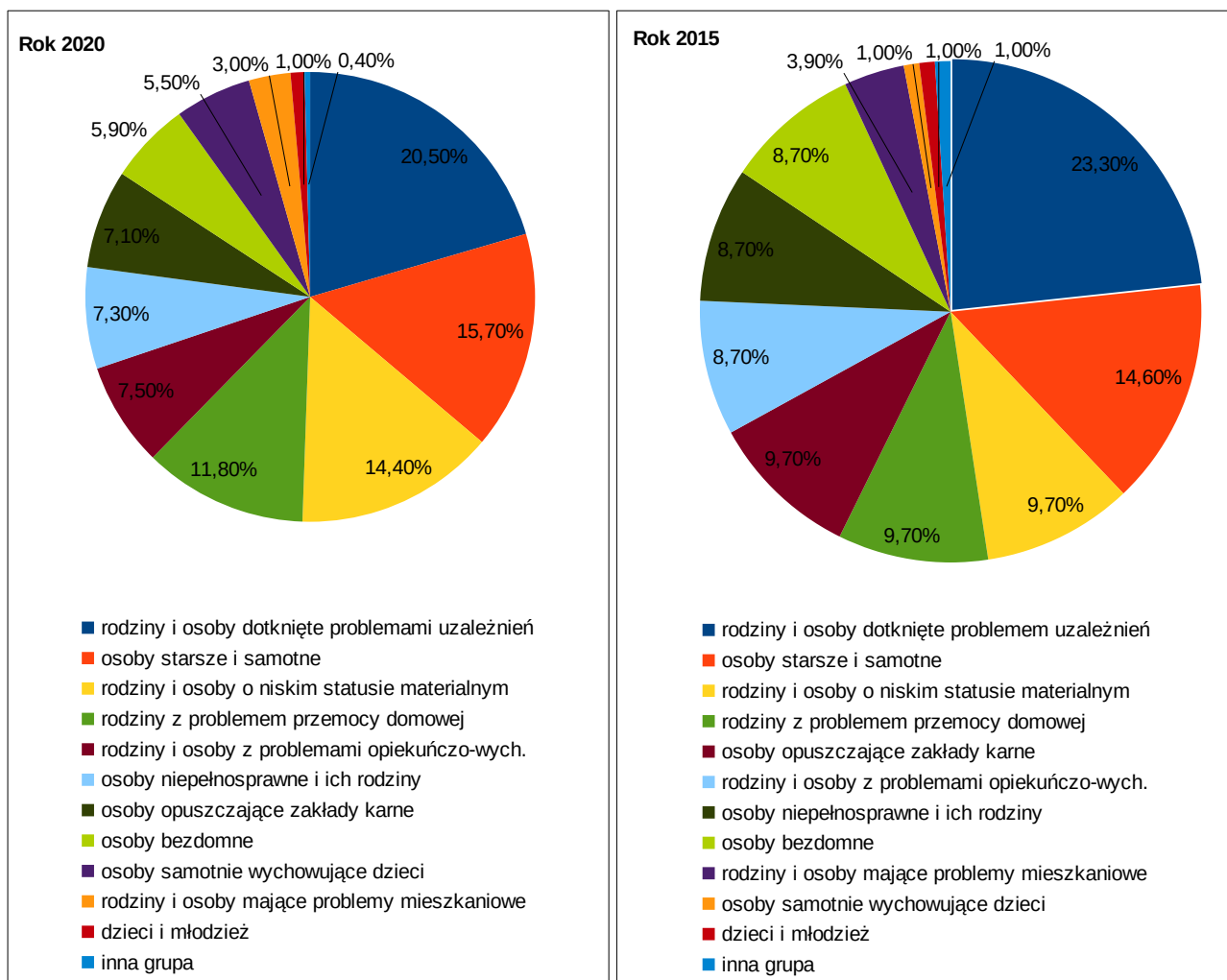
Za problemy, które najczęściej dotyczą mieszkańców gminy, respondenci w 2020 roku uznali alkoholizm (18,3%), rozpad więzi rodzinnych i samotne wychowywanie dzieci (14%), bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i w prowadzeniu gospodarstwa domowego oraz zaniedbanie dzieci (10,9%) oraz problemy związane ze starzeniem się (10,6%).

W porównaniu z rokiem 2015, alkoholizm stał się głównym problemem wskazywanym przez ankietowanych, spadł z kolei odsetek wskazań na bezrobocie, a wzrósł na przemoc w rodzinie.

Odpowiadając na następane pytanie, ankietowali identyfikowali grupy zagrożone wykluczeniem społecznym w gminie. Uzyskane odpowiedzi przedstawiają poniższe wykresy.

Wykresy 33-34. Grupy zagrożone wykluczeniem społecznym w gminie

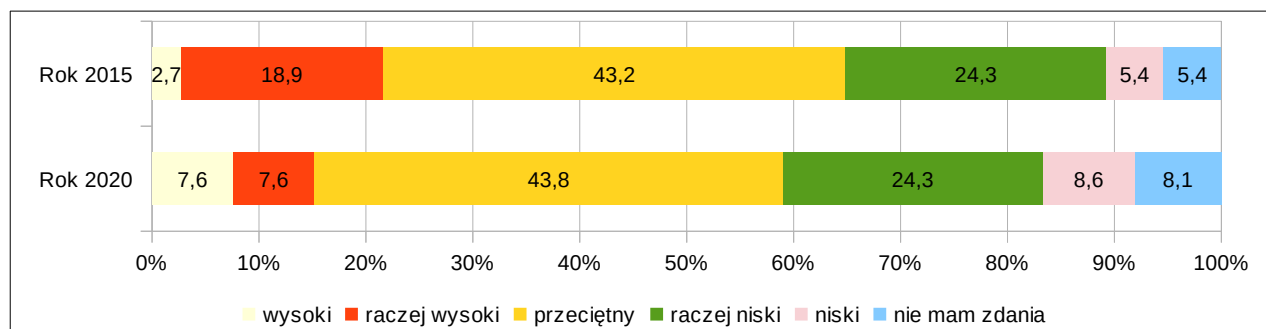

Źródło danych: Badania ankietowe przeprowadzone w środowisku lokalnym.

Zarówno w 2020, jak i w 2015 roku najwięcej badanych stwierdziło, że najbardziej zagrożone wykluczeniem społecznym są rodziny i osoby dotknięte problemami uzależnień (odpowiednio 20,5 i 23,3%), osoby starsze i samotne (15,7% i 14,6%), a także rodziny i osoby o niskim statusie materialnym (14,4% i 9,7%) oraz rodziny zmagające się z problemem przemocy domowej (11,8% i 9,7%).

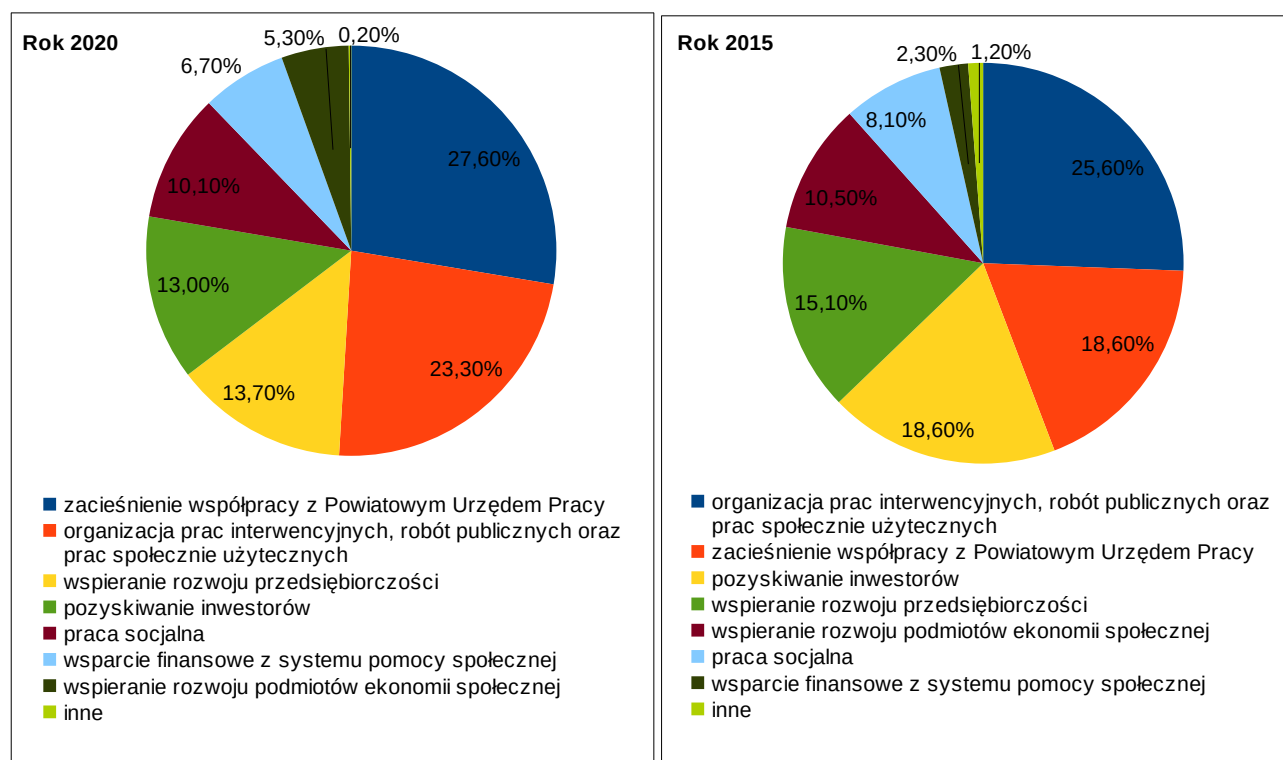
W kolejnych pytaniach poproszono badanych o opinię na temat poziomu bezrobocia w gminie oraz wskazanie działań, jakie należałoby podjąć w celu poprawy sytuacji osób nim dotkniętych. Uzyskane odpowiedzi przedstawiają poniższe wykresy.

Wykres 35. Poziom bezrobocia w gminie

Źródło danych: Badania ankietowe przeprowadzone w środowisku lokalnym

Wykresy 36-37. Jakie działania należałoby podjąć w celu poprawy sytuacji osób bezrobotnych?

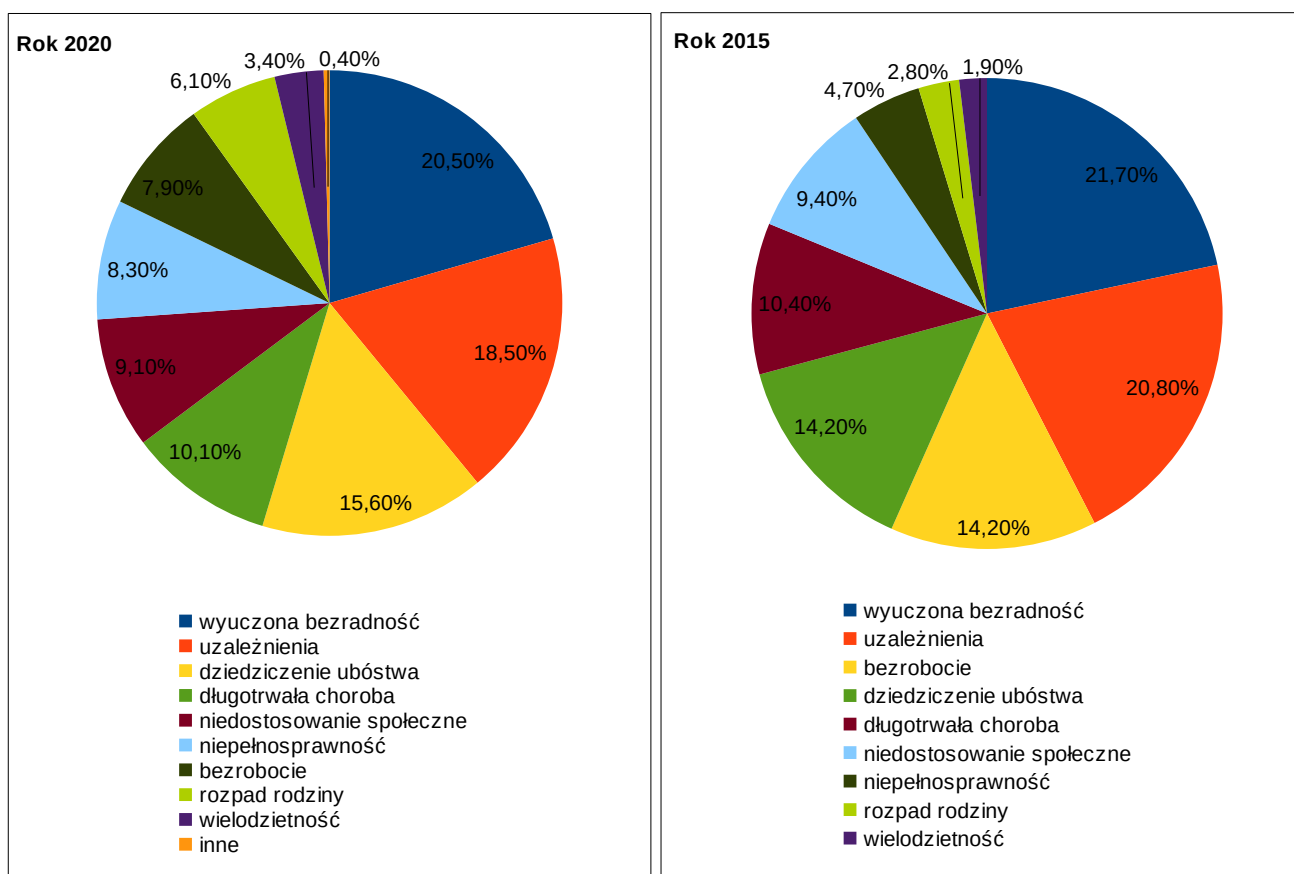
Źródło danych: Badania ankietowe przeprowadzone w środowisku lokalnym.

O ile tak w 2020, jak i w 2015 roku najczęściej ankietowanych stwierdziło, że poziom bezrobocia w gminie jest przeciętny (odpowiednio 43,8 i 43,2%), o tyle na przestrzeni ostatnich lat zmniejszył się odsetek badanych, których zdaniem jest on raczej wysoki lub wysoki (z 21,6% do 15,2%).

Wśród działań, jakie należałoby podjąć w celu poprawy sytuacji osób pozostających bez pracy, respondenci w 2020 roku wymienili zacieśnianie współpracy z Powiatowym Urzędem Pracy w celu umożliwienia osobom bezrobotnym (poprzez świadczenie poradnictwa oraz organizowanie stażu, kursów i szkoleń; 27,6%), organizowanie prac interwencyjnych, robót publicznych i prac społecznie użytecznych (23,3%). W 2015 roku kolejność tych odpowiedzi była odwrotna.

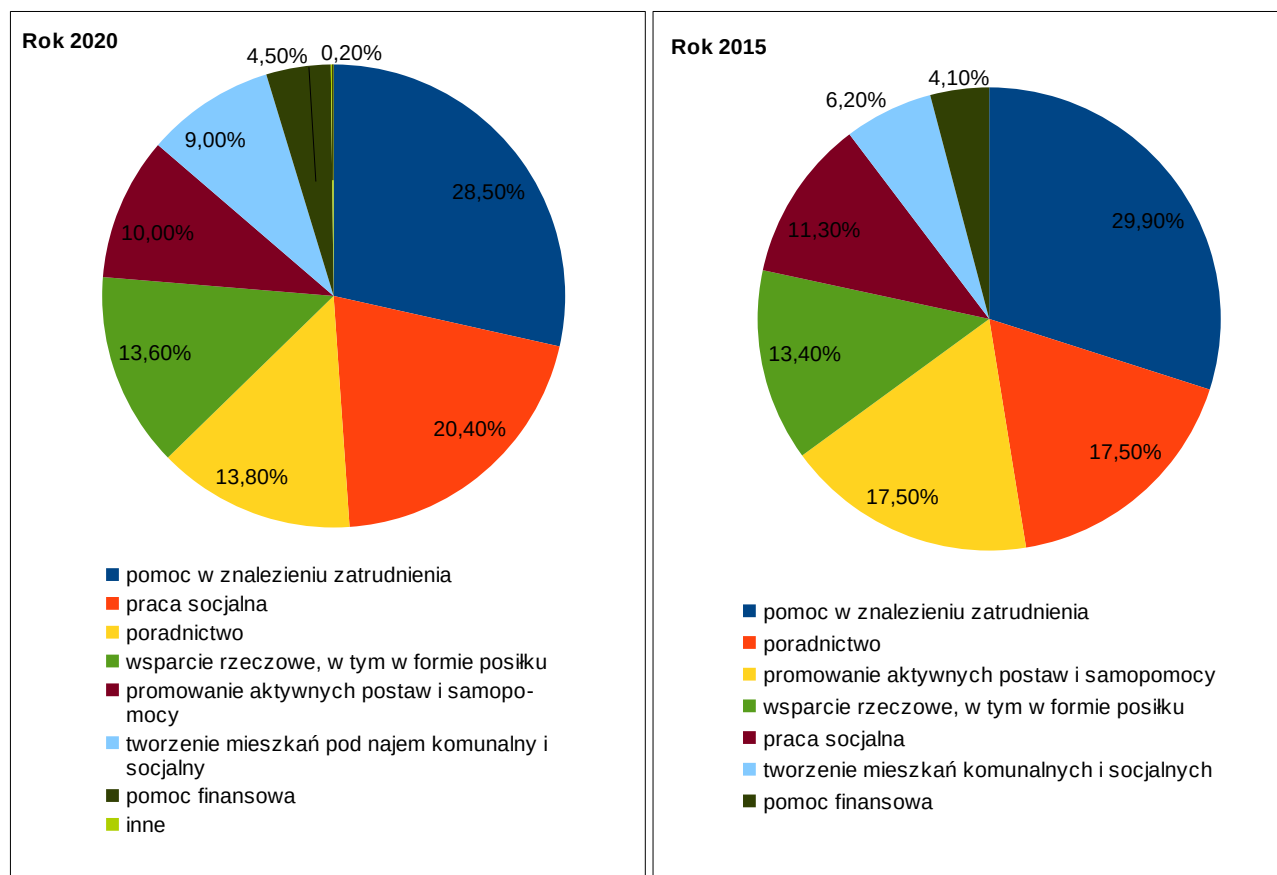
W odpowiedzi na następne pytania ankietowani wskazali przyczyny ubóstwa wśród mieszkańców gminy oraz przedstawili propozycje działań, jakie powinny być podejmowane na rzecz osób nim dotkniętych. Szczegóły w tym zakresie przedstawiają poniższe wykresy.

Wykresy 38-39. Przyczyny ubóstwa wśród mieszkańców gminy

Źródło danych: Badania ankietowe przeprowadzone w środowisku lokalnym.

Wykresy 40-41. Jakie działania powinny być podejmowane na rzecz dotkniętych problemem ubóstwa?

Źródło danych: Badania ankietowe przeprowadzone w środowisku lokalnym.

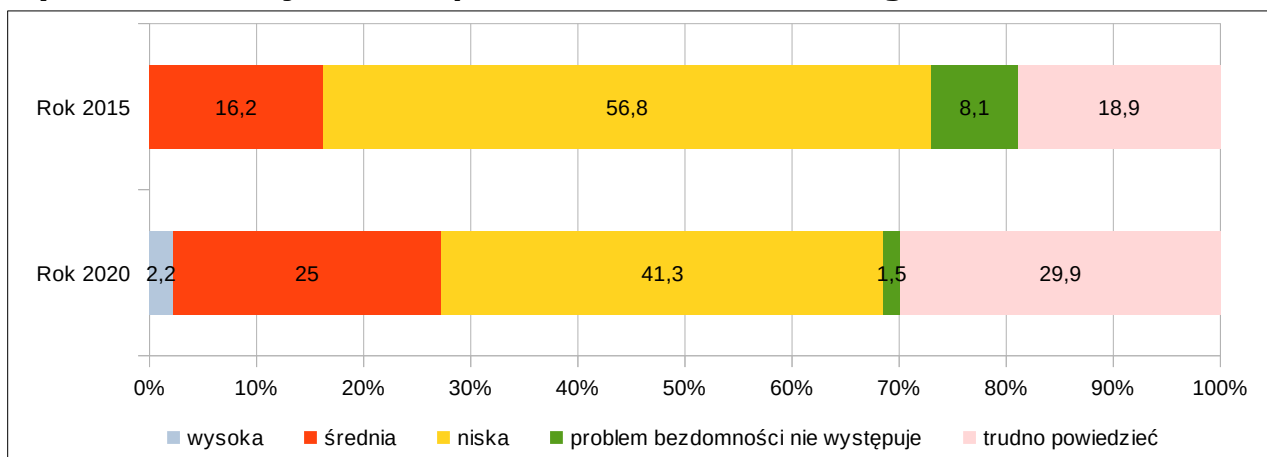
Wśród przyczyn popadania mieszkańców gminy w ubóstwo, ankietowani w 2020 roku najczęściej wskazywali wyuczoną bezradność (20,5%), uzależnienia (18,5%), dziedziczenie ubóstwa (15,6%) oraz długotrwałą chorobę (10,1%). W stosunku

do 2015 roku, spadł odsetek badanych wskazujących bezrobocie (z 14,2% do 7,9%).

Zdaniem respondentów, by skutecznie przeciwdziałać problemowi ubóstwa, należałoby przede wszystkim udzielać pomocy w znalezieniu zatrudnienia (28,5%) i prowadzić pracę socjalną (20,4%), do której przywiązano większą wagę niż w 2015 roku (11,3%).

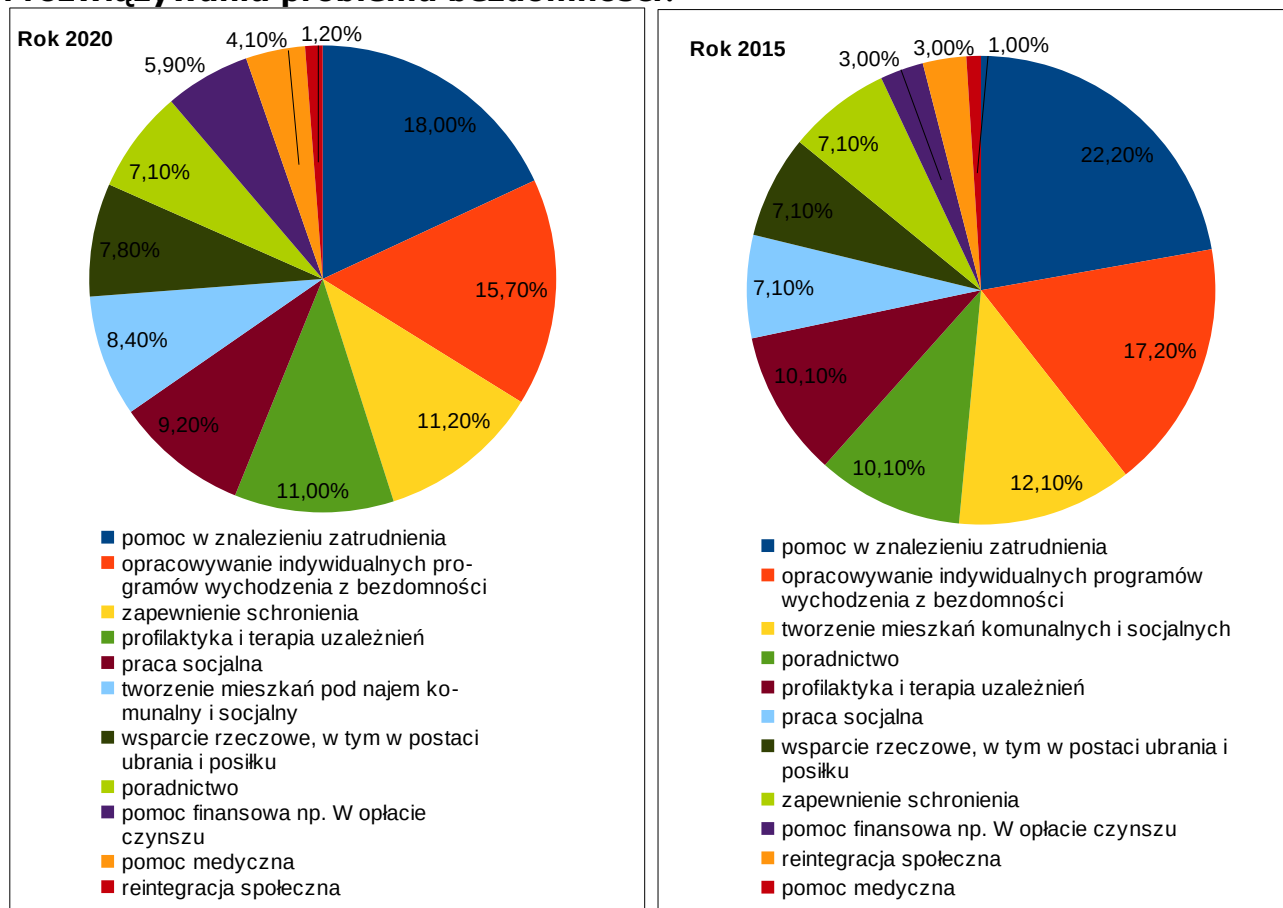
W kolejnych pytaniach została podjęta kwestia bezdomności – poproszono badanych o opinię na temat skali tego problemu w gminie oraz wskazanie działań, które przyniosłyby największą skuteczność w jego zapobieganiu i rozwiązywaniu. Uzyskane odpowiedzi prezentują poniższe wykresy.

Wykres 42. Jaka jest skala problemu bezdomności w gminie?

Źródło danych: Badania ankietowe przeprowadzone w środowisku lokalnym

Wykresy 43-44. Jakie działania byłyby najskuteczniejsze w zapobieganiu i rozwiązywaniu problemu bezdomności?

Źródło danych: Badania ankietowe przeprowadzone w środowisku lokalnym.

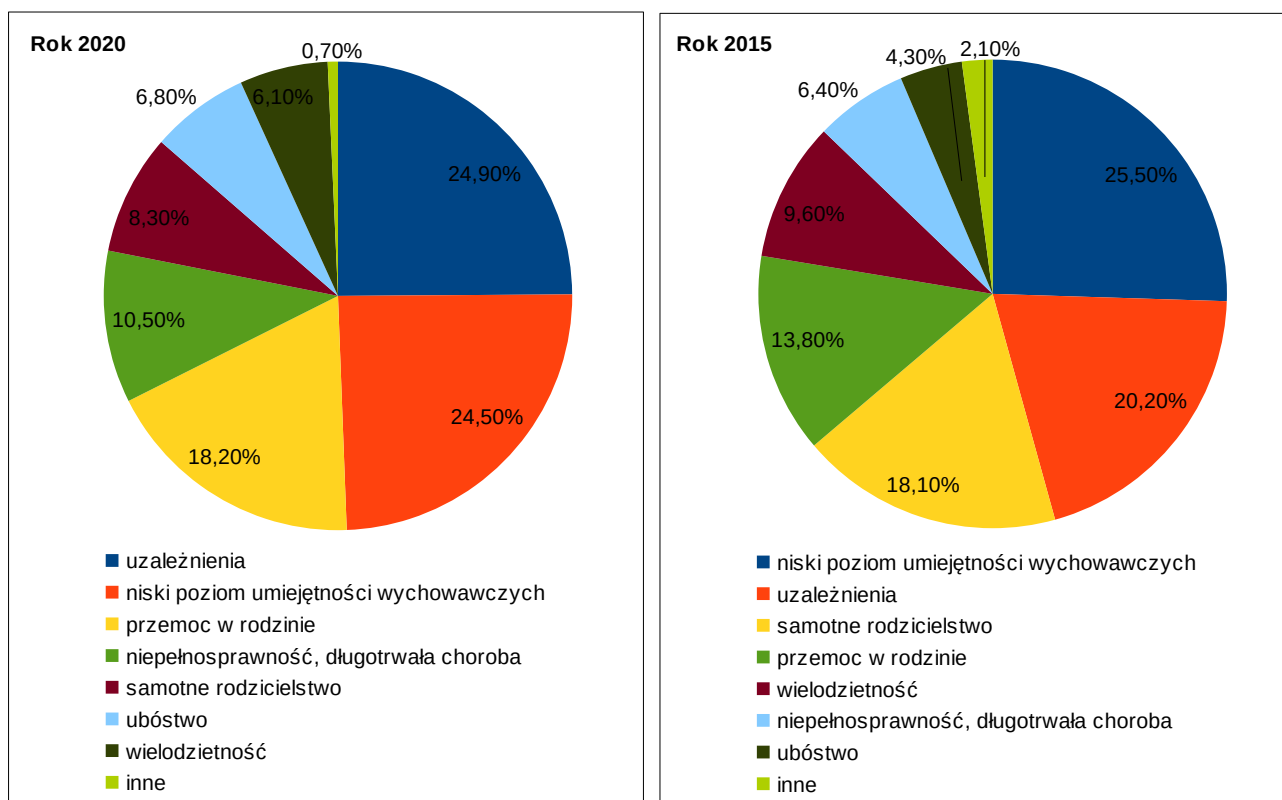
W 2020 roku, w stosunku do 2015 roku, wzrósł odsetek ankietowanych, których zdaniem skala bezdomności w gminie jest średnia (z 16,2% do 25%).

Zmniejszył się z kolei udział badanych oceniających ją jako niską (z 56,8% do 41,3%), a także uważających, że problem bezdomności nie występuje w gminie (z 8,1% do 1,6%). Jednocześnie pojawiła się grupa respondentów, którzy stwierdzili, że skala bezdomności w gminie jest wysoka (2,2%).

W opinii ankietowanych nadal największe efekty w zapobieganiu i rozwiązywaniu problemu bezdomności może przynieść udzielenie pomocy w znalezieniu zatrudnienia (18%) oraz opracowywanie indywidualnych programów wychodzenia z bezdomności (15,7%).

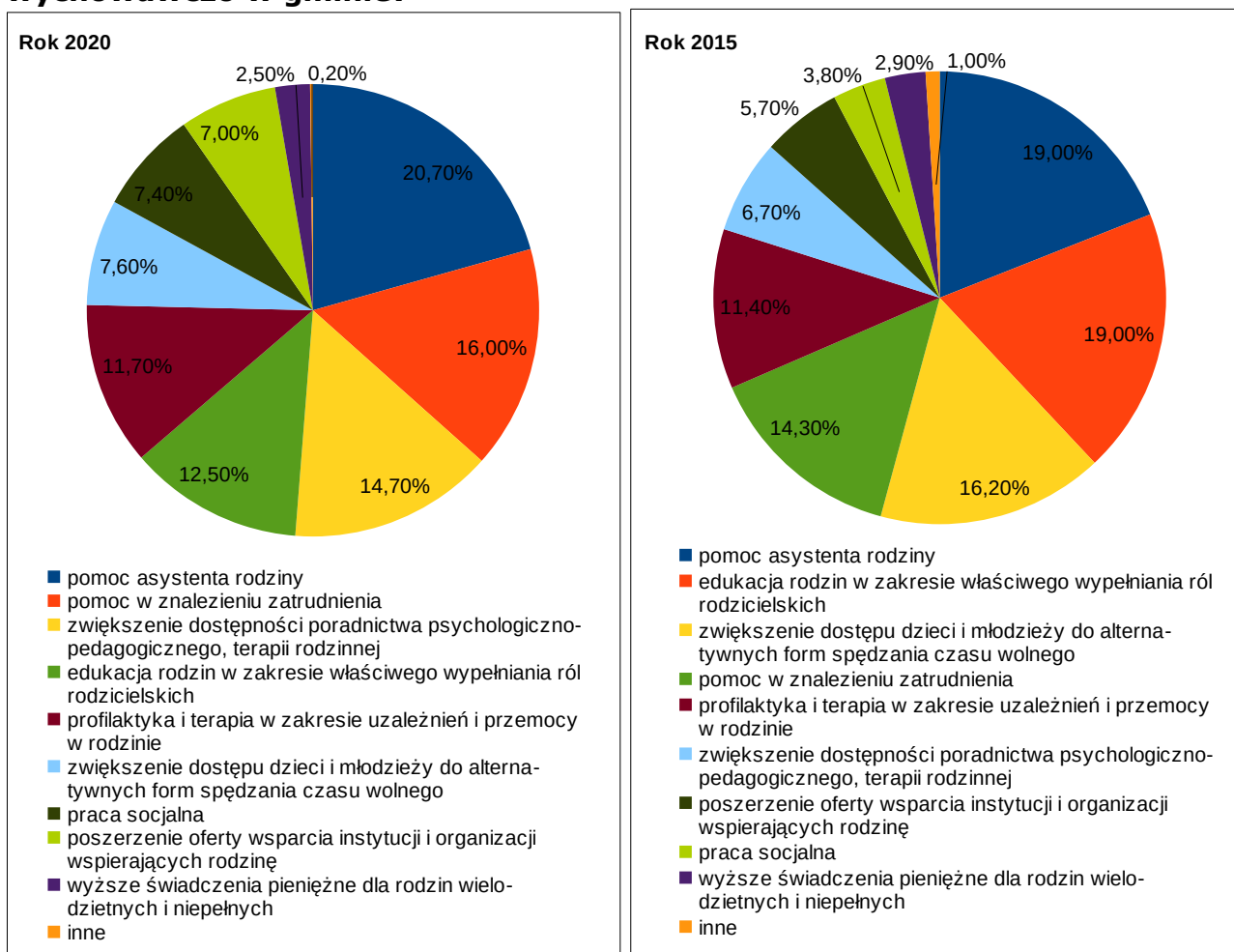
W ankiecie znalazło się również pytanie pozwalające poznać opinie respondentów na temat przyczyn bezradności opiekuńczo-wychowawczej oraz w prowadzeniu gospodarstwa domowego. Uzyskane odpowiedzi prezentują poniższe wykresy.

Wykresy 45-46. Przyczyny bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych oraz w prowadzeniu gospodarstwa domowego w gminie

Źródło danych: Badania ankietowe przeprowadzone w środowisku lokalnym.

Wykresy 47-48. Jakie działania poprawiłyby sytuację rodzin niewydolnych wychowawczo w gminie?

Źródło danych: Badania ankietowe przeprowadzone w środowisku lokalnym.

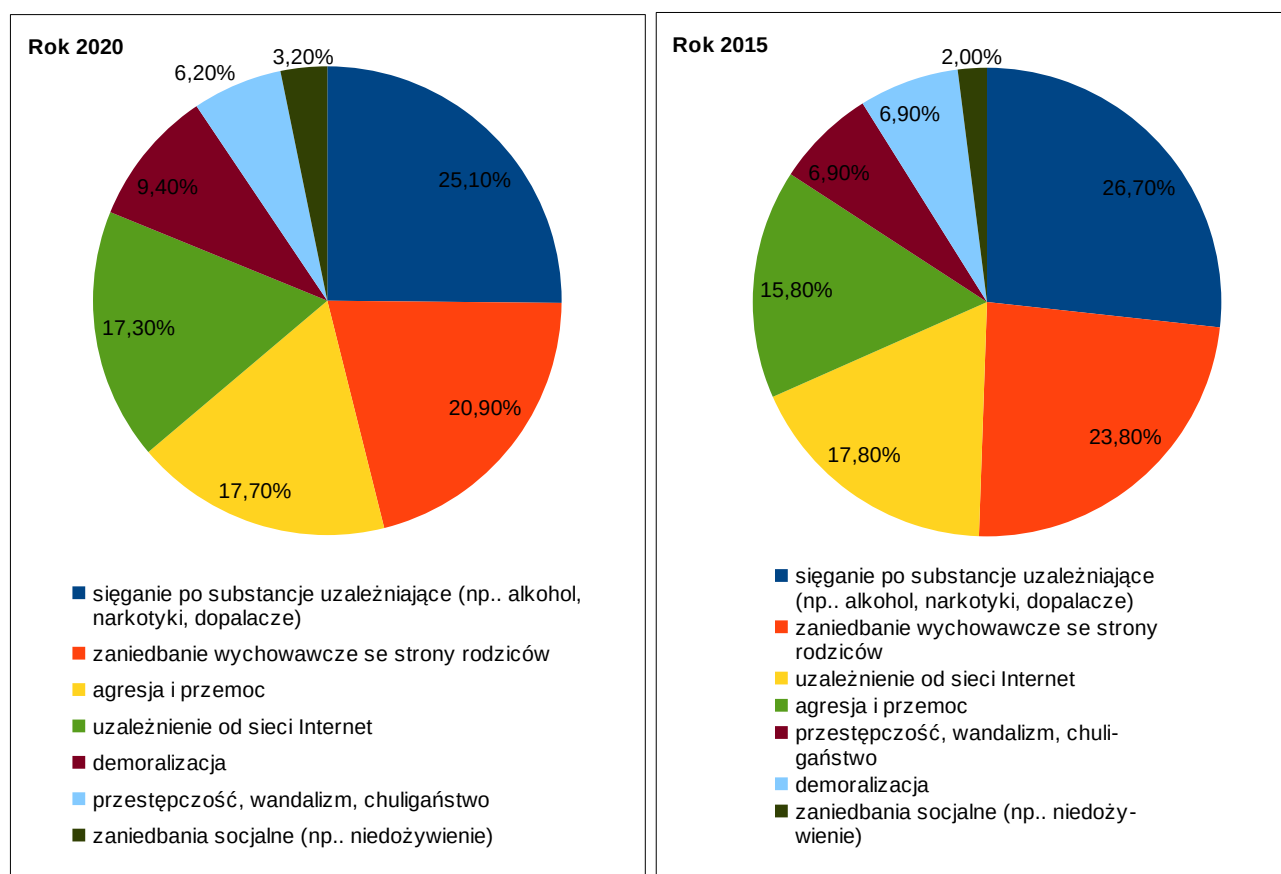
W opinii badanych głównymi przyczynami bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych oraz w prowadzeniu gospodarstwa domowego w gminie w 2020 roku są uzależnienia (24,9%), niski poziom umiejętności wychowawczych (24,5%) oraz przemoc w rodzinie (18,2%). W porównaniu do 2015 roku, spadł odsetek respondentów wskazujących samotne rodzicielstwo (z 18,1% do 8,3%).

Do działań, których podjęcie mogłoby poprawić sytuację rodzin niewydolnych wychowawczo, ankietowani najczęściej zaliczali zapewnienie wsparcia ze strony asystenta rodziny (20,7%), udzielanie pomocy w znalezieniu zatrudnienia (16%), zwiększenie dostępności poradnictwa psychologiczno-pedagogicznego, terapii rodzinnej (14,7%). W stosunku do 2015 roku, zmniejszył się odsetek respondentów wskazujących na potrzebę zwiększenia dostępu dzieci i młodzieży do alternatywnych

form spędzania czasu wolnego (z 16,2% do 7,6%) oraz edukowania rodzin w zakresie właściwego wypełniania ról rodzicielskich (z 19% do 12,5%).

W uzupełnieniu odpowiedzi na poprzednie pytania, ankietowani wskazali negatywne zjawiska, na jakie najbardziej narażone są dzieci i młodzież z gminy. Szczegóły w tym zakresie przedstawiają poniższe wykresy.

Wykresy 49-50. Na jakie negatywne zjawiska społeczne najbardziej narażone są dzieci i młodzież z gminy?

Źródło danych: Badania ankietowe przeprowadzone w środowisku lokalnym.

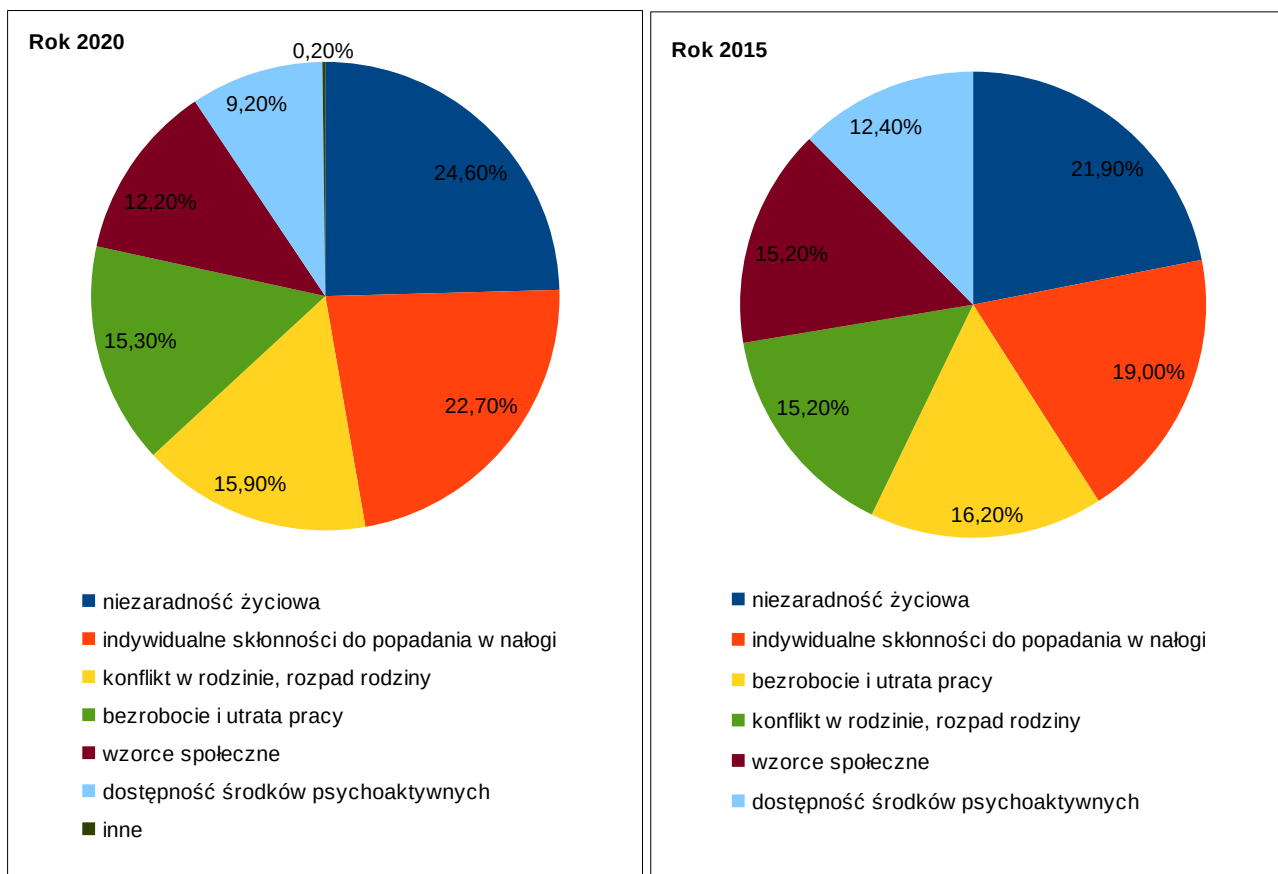
Według ankietowanych w 2020 roku, do negatywnych zjawisk społecznych, na które najbardziej narażone są dzieci i młodzież z gminy, należą: sięganie po substancje uzależniające, np. alkohol, narkotyki i dopalacze (25,1%), zaniedbania wychowawcze ze strony rodziców (20,9%), agresję i przemoc (17,7%) oraz uzależnienie od internetu (17,3%). Jako najważniejsze zjawiska te zostały również wskazane przez badanych w 2015 roku.

W następnych pytaniach poproszono respondentów o podanie przyczyn występowania problemu uzależnień wśród mieszkańców gminy oraz wskazanie

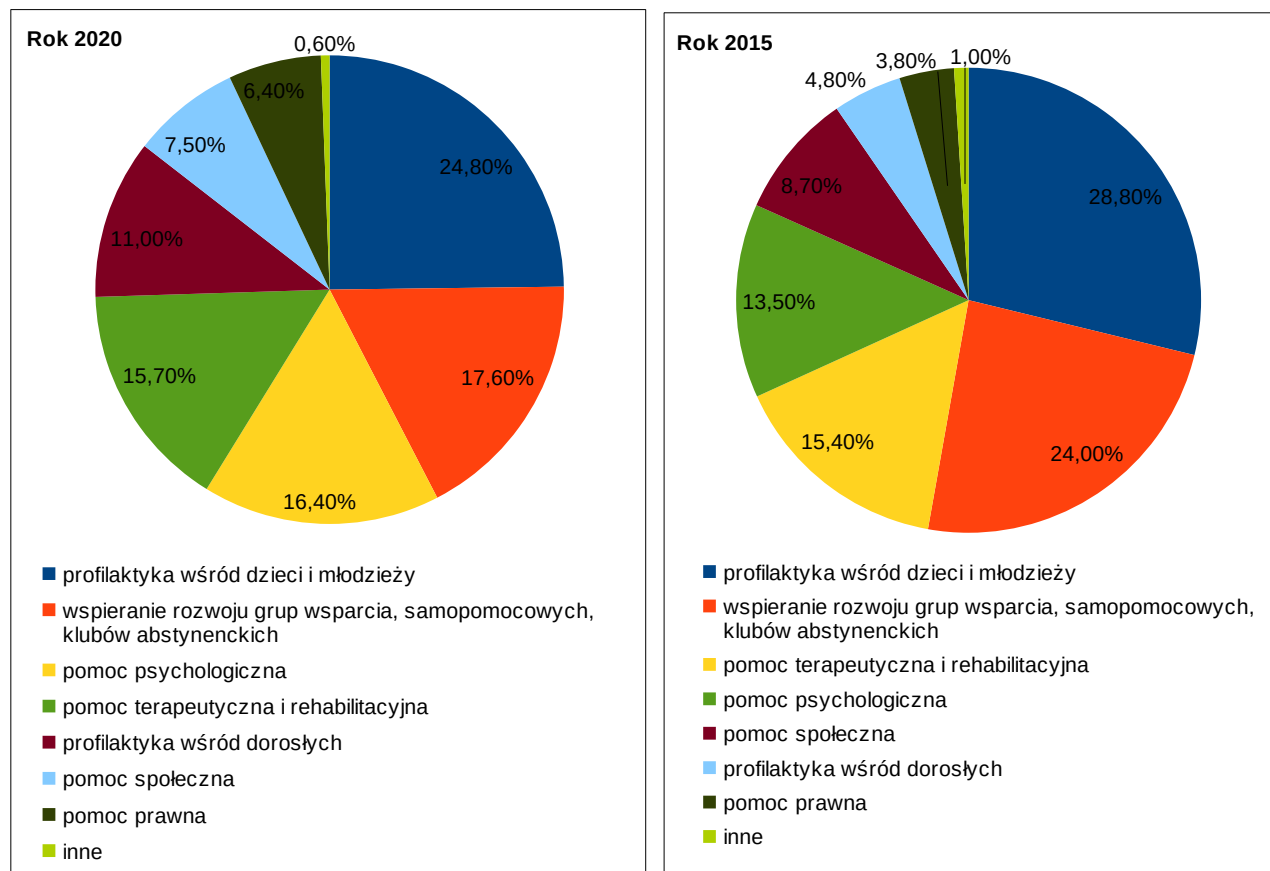
działań, jakie powinny być podejmowane na rzecz osób i rodzin nim dotkniętych. Odpowiedzi w tym zakresie prezentują poniższe wykresy.

Wykresy 51-52. Przyczyny występowania problemu uzależnień wśród mieszkańców gminy

Źródło danych: Badania ankietowe przeprowadzone w środowisku lokalnym.

Wykresy 53-54. Jakie działania powinny być podejmowane na rzecz osób uzależnionych i ich rodzin?

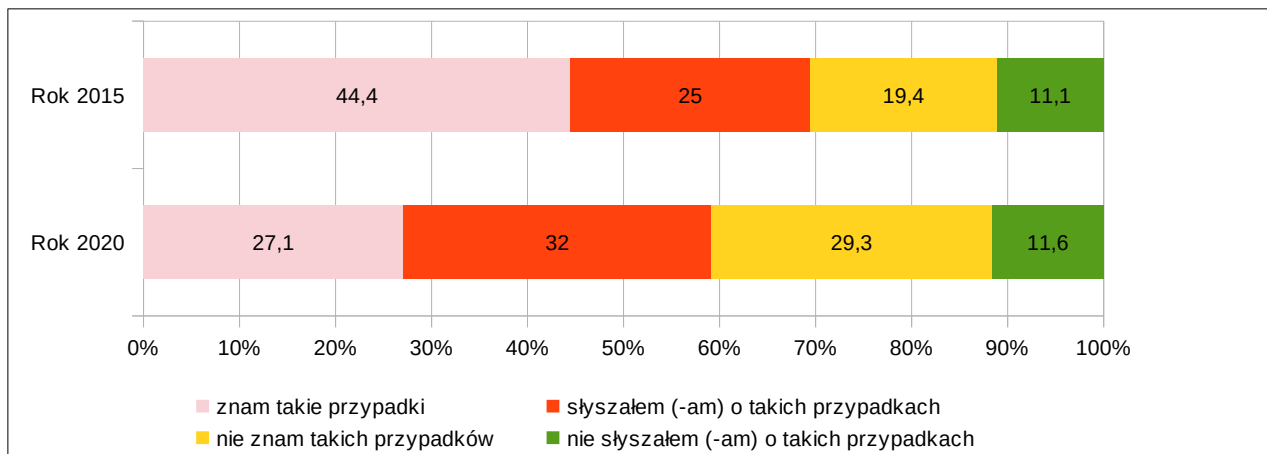
Źródło danych: Badania ankietowe przeprowadzone w środowisku lokalnym.

Tak w 2020, jak i w 2015 roku do zasadniczych powodów występowania problemu uzależnień wśród mieszkańców gminy badani zaliczyli niezaradność życiową (odpowiednio 24,6 i 21,9%) oraz indywidualne skłonności do popadania w nałogi (22,7 i 19%).

Zdaniem respondentów, podejmując działania na rzecz osób uzależnionych i ich rodzin, należy nadal skupić się na prowadzeniu profilaktyki wśród dzieci i młodzieży (24,8%), wspieraniu rozwoju grup wsparcia, samopomocowych (np. AA), klubów abstynenckich (17,6%), a także zapewnieniu dostępu do pomocy psychologicznej (16,4%), terapeutycznej i rehabilitacyjnej (15,7%).

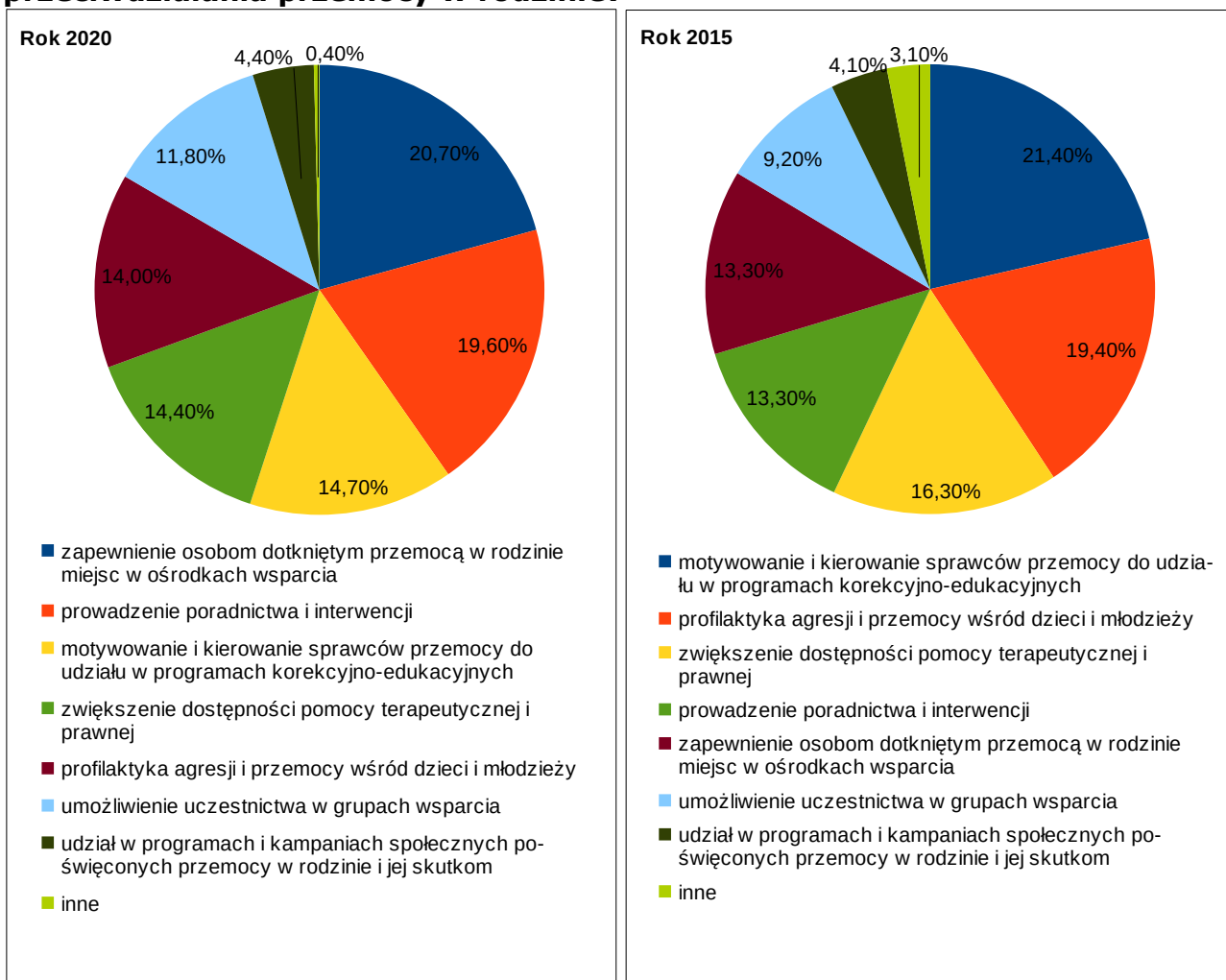
Następnie zapytano badanych o znajomość przypadków występowania problemu, który niejednokrotnie ma swoje źródło w uzależnieniach, tj. przemocy w rodzinie, oraz poproszono o przedstawienie działań, które byłyby najskuteczniejsze w walce z tym zjawiskiem. Uzyskane odpowiedzi przedstawiają poniższe wykresy.

Wykres 55. Znajomość przypadków przemocy w rodzinie w gminie

Źródło danych: Badania ankietowe przeprowadzone w środowisku lokalnym

Wykresy 56-57. Jakie kroki byłyby najskuteczniejsze w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie?

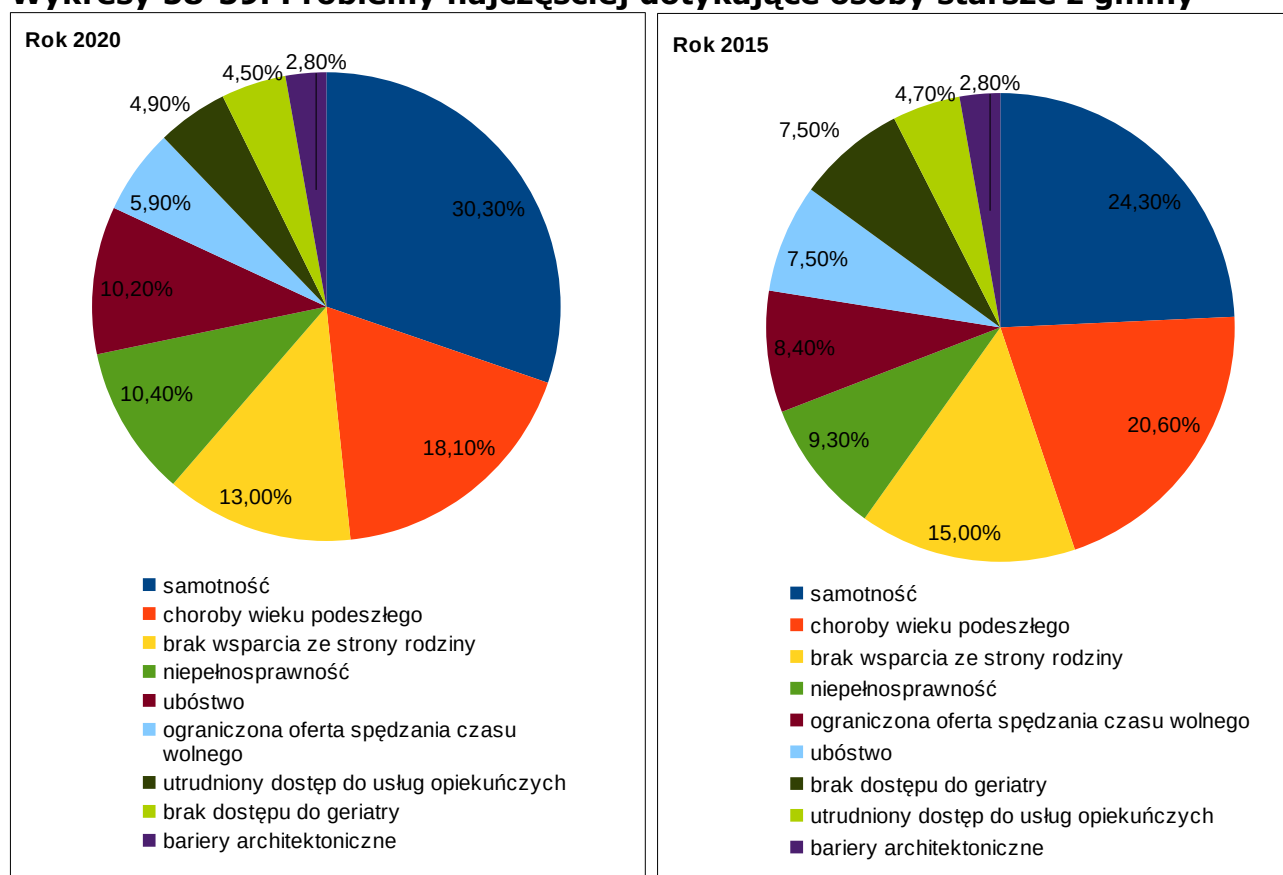
Źródło danych: Badania ankietowe przeprowadzone w środowisku lokalnym.

W 2020 roku większość ankietowanych twierdziła, że słyszała o przypadkach przemocy w rodzinie w gminie lub je zna, niemniej ich odsetek w porównaniu do roku 2015 zmalał (z łącznie 69,4% do 59,1%).

O ile zdaniem badanych w 2015 roku, w celu skutecznego przeciwdziałania przemocy w rodzinie, należało przede wszystkim motywować i kierować sprawców przemocy do udziału w programach korekcyjno-edukacyjnych oraz prowadzić profilaktykę agresji i przemocy wśród dzieci i młodzieży, o tyle w 2020 roku respondenci główny nacisk położyli na zapewnienie osobom dotkniętym przemocą w rodzinie miejsc w ośrodkach wsparcia (20,7%) oraz prowadzenie poradnictwa i interwencji (19,6%).

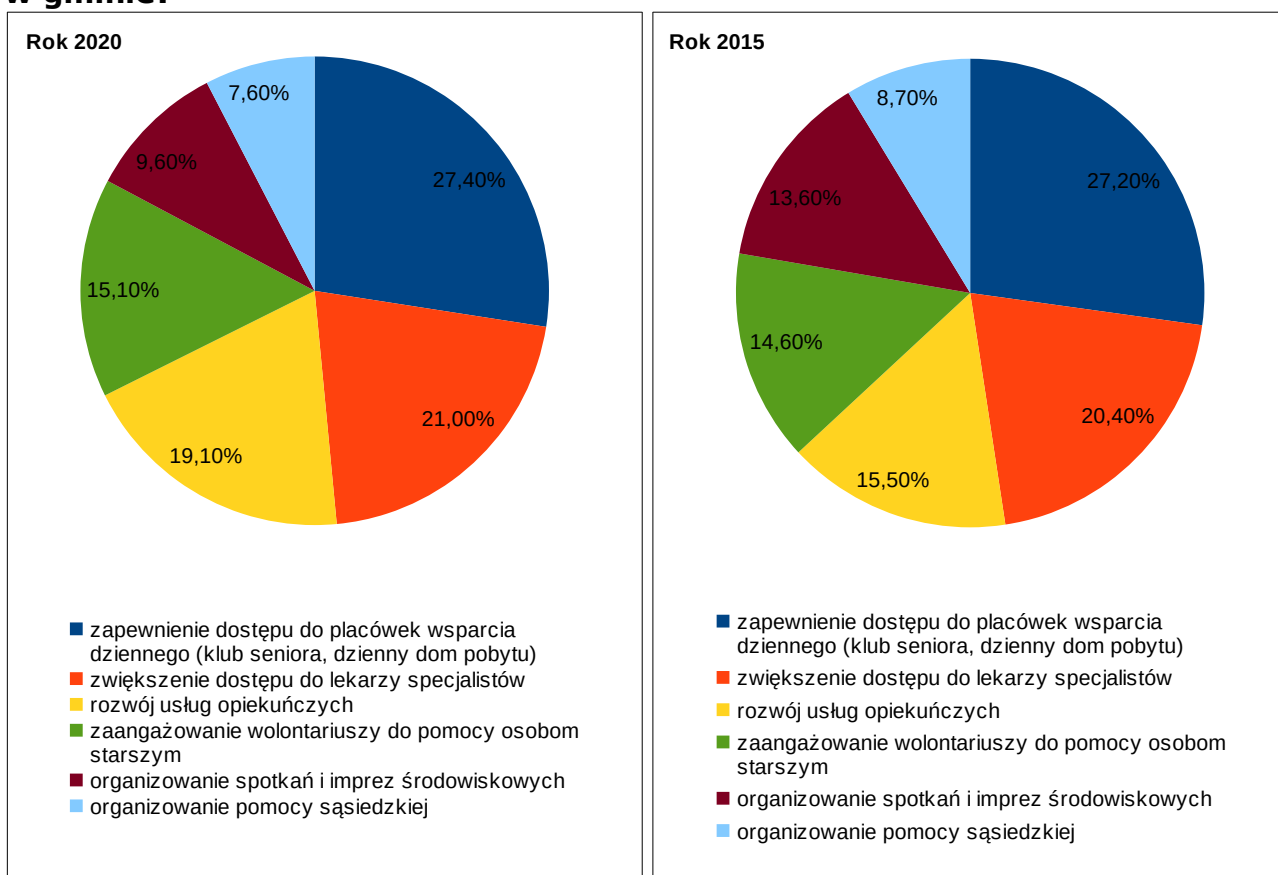
Kolejna kwestia poruszona w ankiecie dotyczyła problemów, z jakimi najczęściej zmagają się osoby starsze w gminie, oraz działań, których wdrożenie przyczyniłoby się do poprawy ich sytuacji. Udzielone przez badanych odpowiedzi prezentują poniższe wykresy.

Wykresy 58-59. Problemy najczęściej dotykające osoby starsze z gminy

Źródło danych: Badania ankietowe przeprowadzone w środowisku lokalnym.

Wykresy 60-61. Jakie działania poprawiłyby sytuację osób starszych w gminie?

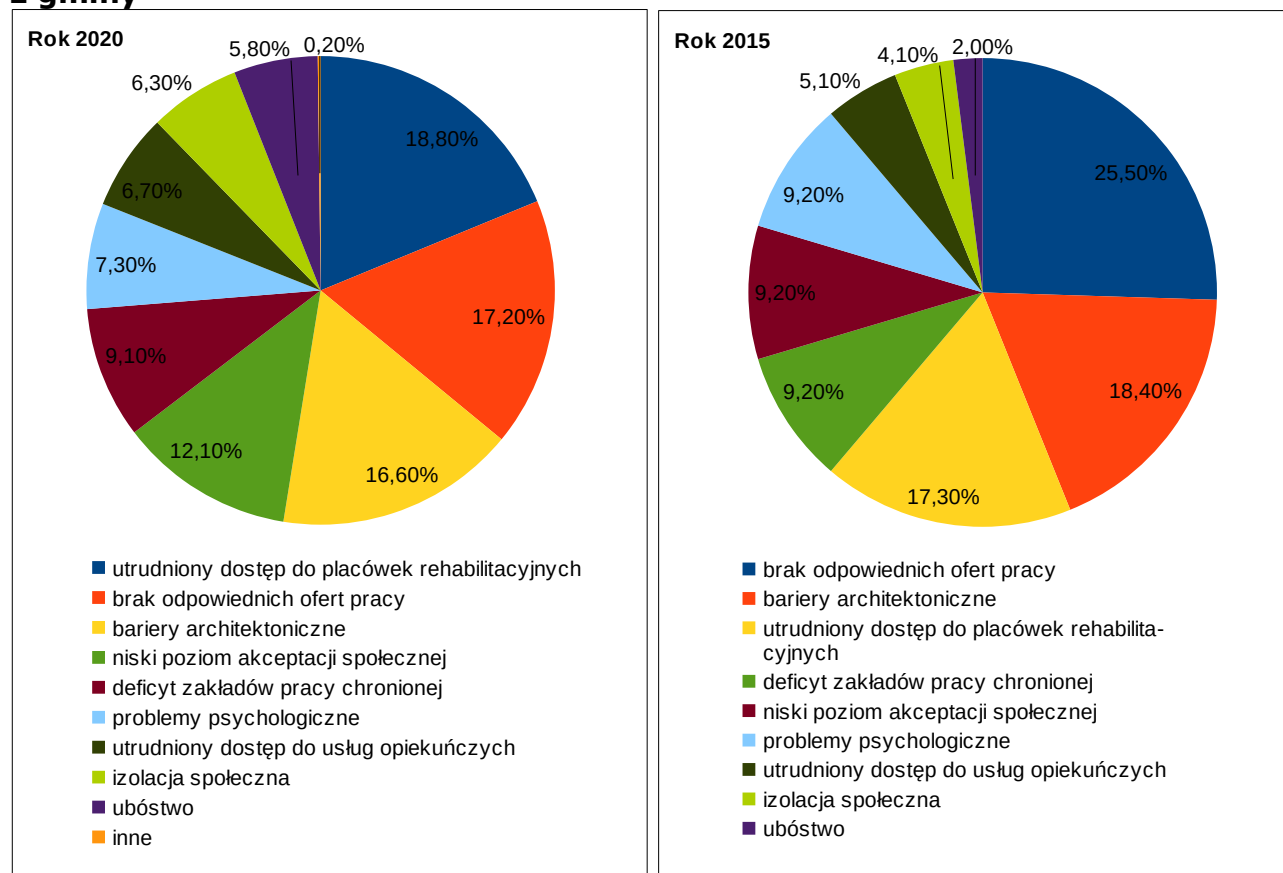
Źródło danych: Badania ankietowe przeprowadzone w środowisku lokalnym.

W opinii osób ankietowanych w 2020 roku, problemami, które najczęściej dotyczą seniorów w gminie są: samotność (30,3%), choroby wieku podeszłego (18,1%) oraz brak wsparcia ze strony rodziny (13%). Te same odpowiedzi zostały podane przez badanych w 2015 roku, niemniej uwagę zwraca wzrost odsetka respondentów wskazujących na samotność (o 6%).

Tak w 2020, jak i 2015 roku do działań, których realizacja mogłaby się przyczynić do poprawy sytuacji seniorów w gminie, ankietowani najczęściej zaliczali: zapewnienie dostępu do placówek wsparcia dziennego (klub seniora, dzienny dom pobytu; odpowiednio 27,4 i 27,2%), zwiększenie dostępu do lekarzy specjalistów (21 i 20,4%) oraz rozwój usług opiekuńczych (19,1 i 15,5%).

W odpowiedzi na kolejne pytania ankietowani identyfikowali problemy, których najczęściej doświadczają osoby niepełnosprawne w gminie, oraz wskazywali działania, których podjęcie pozwoliłoby na pełniejszy ich udział w życiu społecznym. Szczegóły w tym zakresie przedstawiają poniższe wykresy.

Wykresy 62-63. Problemy najczęściej dotykające osoby niepełnosprawne z gminy

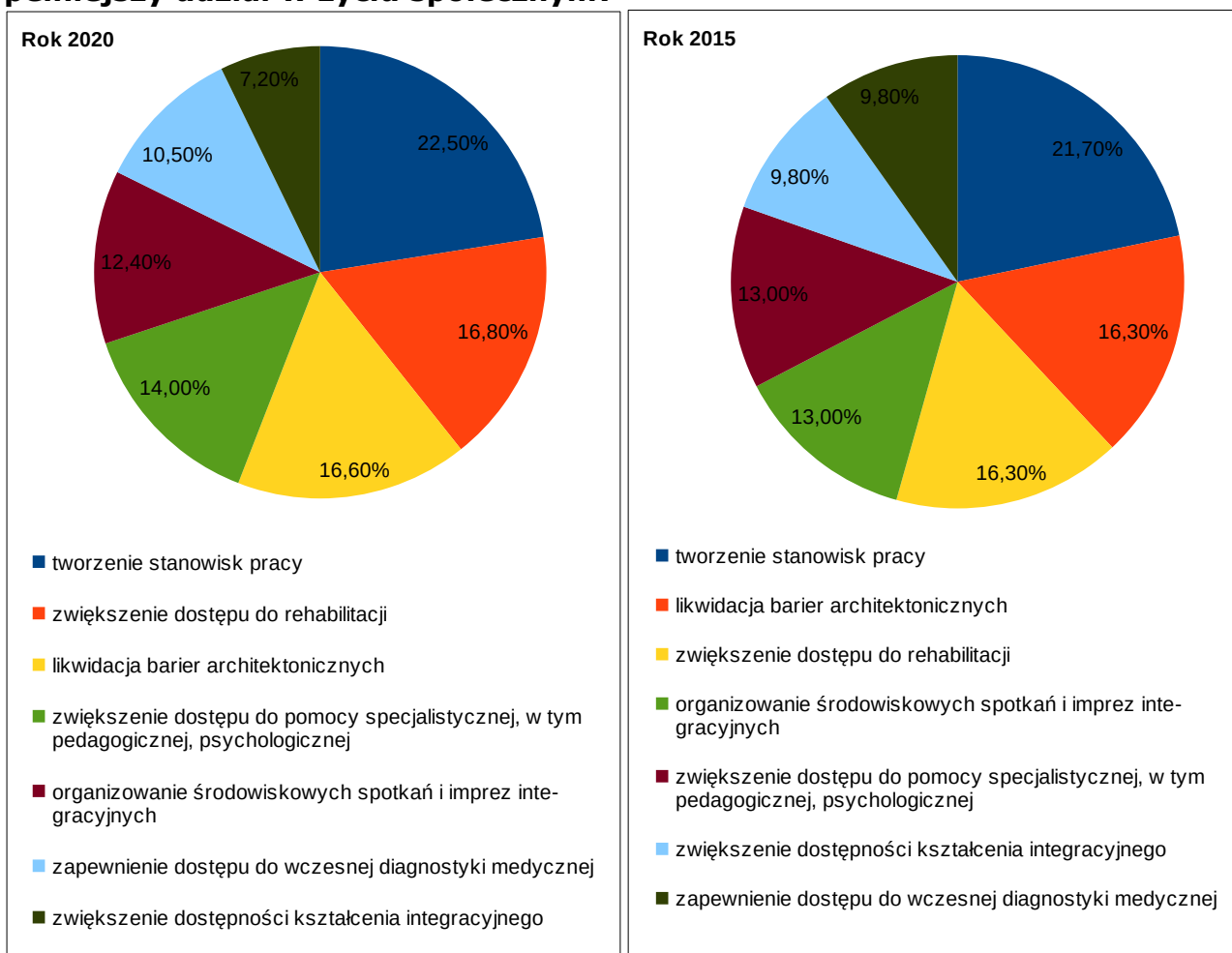

Źródło danych: Badania ankietowe przeprowadzone w środowisku lokalnym.

O ile w 2015 roku zdaniem badanych problemem, z którym najczęściej zmagają się osoby dotknięte niepełnosprawnością z gminy był brak odpowiednich ofert pracy (25,5%), o tyle w 2020 roku był nim utrudniony dostęp do placówek rehabilitacyjnych (18,8%). Miało to zapewne związek z poprawą na przestrzeni ostatnich lat sytuacji na rynku pracy.

Do ważnych problemów osób z niepełnosprawnością respondenci zaliczyli także, obok wciąż istniejącego deficytu odpowiednich ofert pracy (17,2%), bariery architektoniczne (16,6%) oraz niski poziom akceptacji społecznej (12,1%).

Wykresy 64-65. Jakie działania umożliwiłyby osobom niepełnosprawnym pełniejszy udział w życiu społecznym?

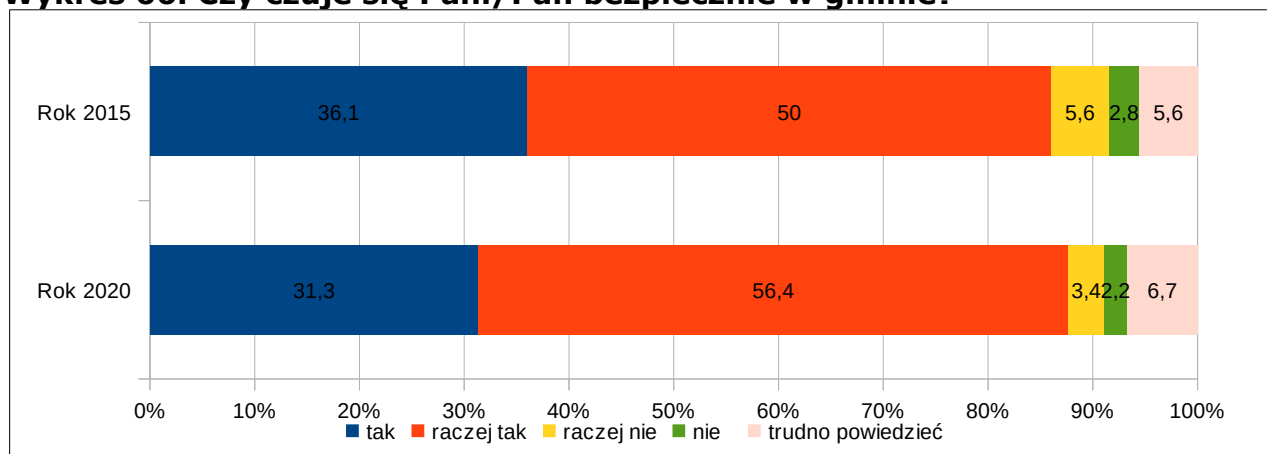

Źródło danych: Badania ankietowe przeprowadzone w środowisku lokalnym.

Podobnie jak w 2015 roku, w opinii ankietowanych w 2020 roku, działania, które umożliwiłyby osobom niepełnosprawnym pełniejszy udział w życiu społecznym, powinny skupiać się przede wszystkim na tworzeniu stanowisk pracy (22,5%). Tak, jak kilka lat wcześniej, podkreślono również potrzebę zwiększenia dostępu do rehabilitacji (16,8%) i dalszego likwidowania barier architektonicznych (16,6%).

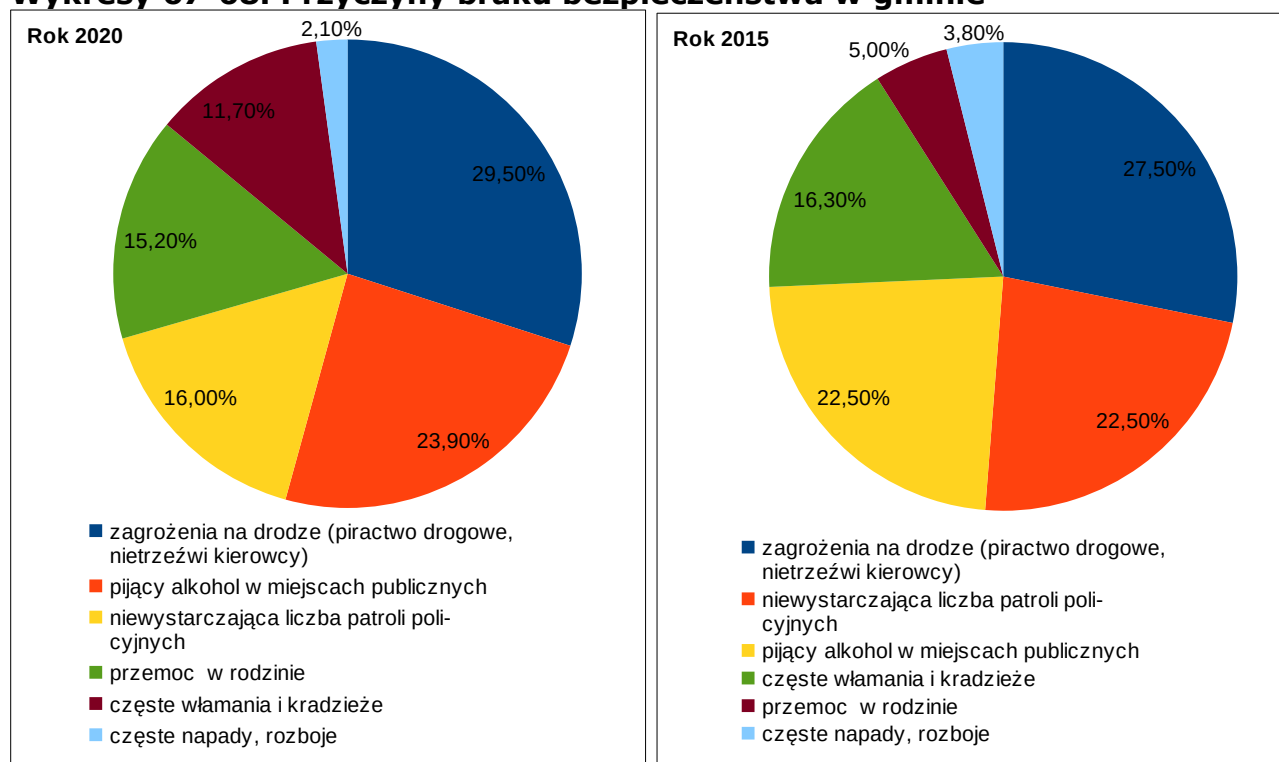
W ostatnich pytaniach podjęto temat stanu bezpieczeństwa w gminie – poczucia bezpieczeństwa, przyczyn jego braku oraz działań, które wpłynęłyby na jego zwiększenie. Szczegóły w tym zakresie prezentują poniższe wykresy.

Wykres 66. Czy czuje się Pani/Pan bezpiecznie w gminie?

Źródło danych: Badania ankietowe przeprowadzone w środowisku lokalnym

Wykresy 67-68. Przyczyny braku bezpieczeństwa w gminie

Źródło danych: Badania ankietowe przeprowadzone w środowisku lokalnym.

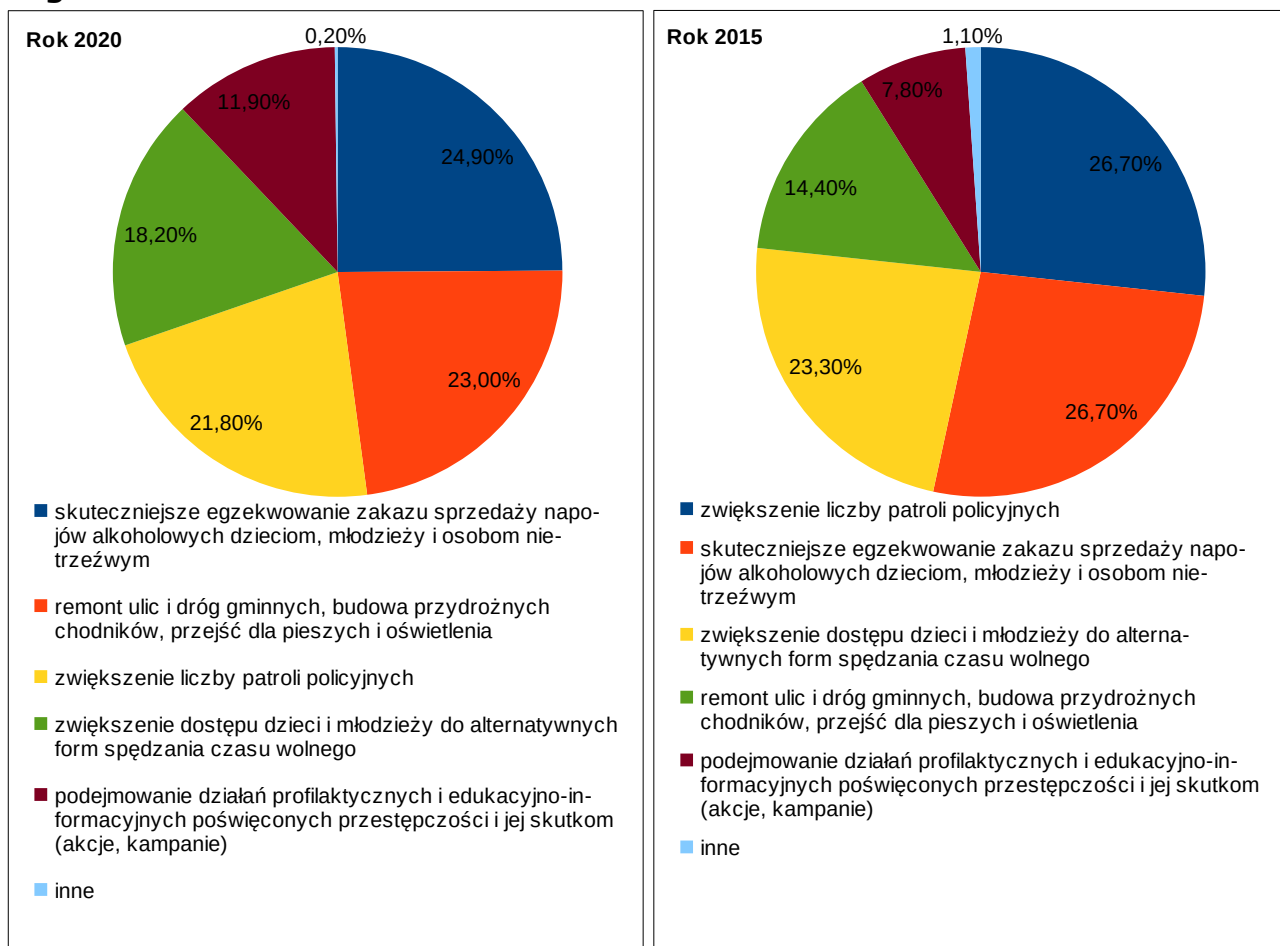
Tak w 2015, jak i w 2020 roku, zdecydowana większość ankietowanych (łącznie odpowiednio 86,1 i 87,7%) stwierdziła, że czuje się raczej bezpiecznie bądź bezpiecznie w miejscu zamieszkania.

Wśród przyczyn braku bezpieczeństwa, respondenci w 2020 roku najczęściej wskazywali zagrożenia na drodze (piractwo drogowe, nietrzeźwi kierowcy - 29,5%),

osoby pijące alkohol w miejscach publicznych (23,9%) i niewystarczającą liczbę patroli policyjnych (16,00 %). Te same przyczyny podnosili badani w 2015 roku.

Wykresy 69-70. Co wpłynęłoby na zwiększenie bezpieczeństwa publicznego w gminie?

Źródło danych: Badania ankietowe przeprowadzone w środowisku lokalnym.

Zdaniem ankietowanych w 2020 roku, na poprawę bezpieczeństwa publicznego w gminie w największym stopniu wpłynęłyby takie działania, jak: skuteczniejsze egzekwowanie zakazu sprzedaży napojów alkoholowych dzieciom, młodzieży i osobom nietrzeźwym (24,9%), remont ulic i dróg gminnych, budowa przydrożnych chodników, przejść dla pieszych i oświetlenia (23%) oraz zwiększenie liczby patroli policyjnych (21,8%).

W porównaniu do roku 2015, wzrósł odsetek badanych wskazujących na potrzebę remontu i rozbudowy infrastruktury drogowej (o 8,6%), zmniejszyła się z kolei grupa respondentów podkreślających konieczność zwiększenia dostępu dzieci i młodzieży do alternatywnych form spędzania czasu wolnego (o 5,1%).

15. ANALIZA SWOT

Analiza SWOT jest heurystyczną techniką analityczną służącą uporządkowaniu posiadanych informacji. W przypadku strategii rozwiązywania problemów społecznych stanowi efektywną metodę identyfikacji mocnych i słabych stron lokalnego systemu pomocy społecznej oraz szans i zagrożeń, jakie przed nim stoją. Pozwala oszacować potencjał, jakim się dysponuje, oraz określić stopień, w jakim posiadane zasoby odpowiadają potrzebom i oczekiwaniom społeczności lokalnej. Analizę SWOT przeprowadzoną na potrzeby niniejszego dokumentu przedstawiono poniżej.

OBSZAR: BEZROBOCIE, BEZDOMNOŚĆ, UBÓSTWO	
Mocne strony	Słabe strony
<ul style="list-style-type: none"> • atrakcyjne położenie gminy • istnienie dwóch podstref: Wałbrzyskiej Strefy Ekonomicznej oraz Wrzesińskiej Strefy Aktywności Gospodarczej • rozwój budownictwa mieszkaniowego • darmowa komunikacja miejska • działalność Powiatowego Urzędu Pracy oraz fundacji i stowarzyszeń w zakresie kursów, szkoleń i staży organizowanych dla osób bezrobotnych, niepełnosprawnych i wykluczonych społecznie • zabezpieczenie przez gminę miejsc w schronisku i ogrzewalni dla osób bezdomnych • dofinansowanie przez gminę jadalni dla najuboższych mieszkańców gminy oraz zabezpieczenie niezbędnego ubrania osobom potrzebującym – Magazyn odzieży • uczestnictwo w Programie Operacyjnym Pomoc Żywnościowa i prowadzenie przez Ośrodek Pomocy Społecznej Magazynu Żywności dla osób znajdujących się w trudnej sytuacji materialnej • przyznawanie osobom potrzebującym świadczeń pieniężnych oraz niepieniężnych z OPS (w tym udzielanie rodzinom wsparcia w postaci dodatków mieszkaniowych, energetycznych i wyrównawczych) 	<ul style="list-style-type: none"> • pokoleniowe korzystanie ze świadczeń OPS • ograniczona liczba mieszkań na najem socjalny i komunalny • zbyt mała liczba zakładów pracy chronionej i brak zakładów aktywizacji zawodowej • brak umiejętności właściwego zarządzania budżetem domowym
Szanse	Zagrożenia
<ul style="list-style-type: none"> • pozyskiwanie inwestorów i tworzenie nowych miejsc pracy • rozwój inwestycji w ramach Wałbrzyskiej 	<ul style="list-style-type: none"> • wzrost bezrobocia w kraju i spadek dynamiki w gospodarce spowodowany epidemią covid-19

<p>Specjalnej Strefy Ekonomicznej oraz Wrzesińskiej Strefy Aktywności Gospodarczej</p> <ul style="list-style-type: none"> • podtrzymywanie i rozwijanie współpracy ze stowarzyszeniami i fundacjami organizującymi kursy, szkolenia i staże dla osób bezrobotnych i wykluczonych społecznie ze środków unijnych • zwiększający się poziom wykształcenia mieszkańców gminy • polityka fiskalna obniżająca podatki • duża przedsiębiorczość mieszkańców gminy 	<ul style="list-style-type: none"> • występowanie w gminie zjawiska dziedziczenia bezrobocia i pokoleniowe korzystanie z pomocy społecznej • rosnąca migracja osób poszukujących zatrudnienia i nieposiadających odpowiednich kwalifikacji
<p>OBSZAR: RODZINA, DZIECI, MŁODZIEŻ</p>	
<p>Mocne strony</p>	<p>Słabe strony</p>
<ul style="list-style-type: none"> • wspieranie rodzin przez pracowników socjalnych i asystentów rodziny • pomoc instytucji w rozwiązywaniu problemów i kryzysów w rodzinie • wypłaty świadczeń i zasiłków (w tym świadczenia wychowawczego oraz świadczenia „dobry start”) • polityka prorodzinna państwa m.in. poprzez realizację ustawy o Karcie Dużej Rodziny • zapewnienie dzieciom i młodzieży posiłku w ramach programu „Posiłek w szkole i w domu” • wypłata stypendiów szkolnych dla uczniów znajdujących się w trudnej sytuacji materialnej oraz stypendiów i nagród sportowych • świadczenie pomocy prawnej, pedagogicznej i psychologicznej • świadczenie specjalistycznych usług opiekuńczych dla osób z zaburzeniami psychicznymi (psycholog, pedagog, rehabilitant, logopeda) • interdyscyplinarność i dobra współpraca instytucji gminnych wspierających rodziny • bogata oferta opiekuńcza, edukacyjna i kulturalna (żłobki, przedszkola, szkoły, ośrodek kultury, biblioteka z filiami) • duża liczba placów zabaw dla dzieci oraz siłowni zewnętrznych (65 placów zabaw, 31 siłowni zewnętrznych) 	<ul style="list-style-type: none"> • zwiększająca się liczba rodzin niewydolnych pod względem opiekuńczo-wychowawczym • brak kompetencji rodzicielskich wynikających ze zbyt młodego wieku rodziców • brak prawidłowych wzorców rodzicielskich wynikających z pochodzenia • niewystarczająca ilość lekarzy specjalistów
<p>Szanse</p>	<p>Zagrożenia</p>
<ul style="list-style-type: none"> • rozwój infrastruktury sportowo-rekreacyjnej (budowa placów zabaw, siłowni, skwerów) 	<ul style="list-style-type: none"> • kryzys rodziny i rozluźnienie więzi rodzinnych • samotne rodzicielstwo

<ul style="list-style-type: none"> • dobra współpraca i interdyscyplinarne podejście pracowników OPS-u, pedagogów i kuratorów 	<ul style="list-style-type: none"> • wzrost liczby rodzin niewydolnych pod względem opiekuńczo-wychowawczym • zwiększająca się liczba dzieci kierowanych do ośrodków bądź rodzin zastępczych • niewielka liczba dzieci powracających z zastępczych form opieki do rodzin biologicznych • niewystarczająca liczba kandydatów na rodziców zastępczych • likwidacja lub ograniczenie wypłaty świadczenia wychowawczego i świadczenia „Dobry start”
<p>OBSZAR: PRZEMOC W RODZINIE I UZALEŻNIENIA</p>	
<p>Mocne strony</p>	<p>Słabe strony</p>
<ul style="list-style-type: none"> • działalność GKRPA, Zespołu Interdyscyplinarnego, Pełnomocnika Burmistrza Miasta i Gminy ds. Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych • funkcjonowanie w gminie Punktu Konsultacyjno-Informacyjnego ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie • działalność Poradni Leczenia Uzależnień i Współuzależnienia Centrum „U” • działalność Wrzesińskiego Stowarzyszenia Abstynentów „Jantar” • współpraca instytucji z organizacjami pozarządowymi • szkolenia i superwizje dla pracowników wchodzących w skład Zespołu Interdyscyplinarnego oraz grup roboczych prowadzących procedury „Niebieskie Karty” • prowadzenie działań profilaktycznych, informacyjnych i edukacyjno-szkoleniowych, przez instytucje i placówki oświatowe, w zakresie przeciwdziałania uzależnieniom i przemocy w rodzinie • prowadzenie zajęć opiekuńczo-wychowawczych i profilaktycznych dla dzieci z rodzin z problemem uzależnień 	<ul style="list-style-type: none"> • zwiększająca się liczba rodzin dotkniętych problemem przemocy • występowanie wśród dzieci i młodzieży zjawiska cyberprzemocy • wzrost liczby osób uzależnionych • brak motywacji wśród osób uzależnionych do chęci zmiany stylu życia i podjęcia leczenia • obniżający się wiek inicjacji alkoholowej i narkotykowej wśród dzieci i młodzieży
<p>Szanse</p>	<p>Zagrożenia</p>
<ul style="list-style-type: none"> • zwiększająca się świadomość społeczna na temat problemu uzależnień i przemocy w rodzinie • interdyscyplinarność działań instytucji działających w obszarze przeciwdziałania przemocy i uzależnieniom • zwiększająca się reakcja społeczeństwa na przemoc w rodzinie i krzywdę wyrządzaną 	<ul style="list-style-type: none"> • łatwy dostęp oraz niska cena alkoholu i innych używek • rosnąca liczba rodzin wymagających wsparcia instytucji z powodu przemocy w rodzinie • korzystanie przez dzieci i młodzież z urządzeń elektronicznych przez znaczną ilość czasu

dzieciom	<ul style="list-style-type: none"> wzrost uzależnień behawioralnych
OBSZAR: STAROŚĆ I NIEPEŁNOSPRAWNOŚĆ	
Mocne strony	Słabe strony
<ul style="list-style-type: none"> świadczenie w gminie usług opiekuńczych oraz specjalistycznych usług opiekuńczych dla osób z zaburzeniami psychicznymi, realizacja Programu „Opieka 75 +” funkcjonowanie w gminie podmiotów działających na rzecz osób starszych funkcjonowanie na terenie gminy placówek dla osób z niepełnosprawnością, w tym: Warsztat Terapii Zajęciowej, Środowiskowy Dom Samopomocy darmowa komunikacja miejska podjmowanie inicjatyw i działań prozdrowotnych, integracyjnych na rzecz osób starszych funkcjonowanie stref aktywności dla seniorów (Zalew Wrzesiński, Park im. Dzieci Wrzesińskich) realizowanie programu osłonowego „Aktywizowanie i wyrównywanie szans seniorów w Gminie Września” zapewniającego posiadaczom Wrzesińskiej Karty Społecznej „Senior” system ulg i zniżek funkcjonowanie w gminie Domu Pomocy Społecznej funkcjonowanie Zakładu Opiekuńczo Leczniczego w Szpitalu Powiatowym we Wrześni 	<ul style="list-style-type: none"> brak Dziennego Domu Pomocy Społecznej dla osób starszych i Klubu Seniora brak specjalistów opieki geriatrycznej narastający problem braku opieki ze strony rodziny nad osobami starszymi długie terminy oczekiwania na usługi rehabilitacyjne i zabiegi medyczne finansowane przez NFZ brak prywatnego transportu (taxi) przystosowanego do przewozu osób niepełnosprawnych
Szanse	Zagrożenia
<ul style="list-style-type: none"> rozwijanie nowych form aktywności dla seniorów i osób niepełnosprawnych stała likwidacja barier architektonicznych na terenie miasta prowadzenie kampanii społecznej na rzecz tolerancji względem osób starszych i niepełnosprawnych 	<ul style="list-style-type: none"> zwiększająca się liczba osób starszych i niepełnosprawnych w gminie niewystarczające świadczenia finansowe dla osób starszych i niepełnosprawnych niski poziom życia osób starszych i niepełnosprawnych zanikanie modelu rodzin wielopokoleniowych konieczność kierowania osób starszych do Domów Pomocy Społecznej i związane z tym wysokie koszty utrzymania ponoszone przez Gminę niewystarczająca liczba miejsc w Zakładzie opiekuńczo-leczniczym
OBSZAR: KAPITAŁ SPOŁECZNY I AKTYWNOŚĆ OBYWATELSKA	
Mocne strony	Słabe strony
<ul style="list-style-type: none"> wysokie kwalifikacje i zaangażowanie osób 	<ul style="list-style-type: none"> niechęć beneficjentów pomocy społecznej

<ul style="list-style-type: none"> zajmujących się pomocą społeczną pozyskiwanie dodatkowych środków finansowych na realizację zadań z zakresu pomocy społecznej funkcjonowanie w gminie Wrzesińskiego Centrum Wolontariatu i rozwinięta działalność wolontariacka (zbiórki żywności, aktywne uczestnictwo w akcjach charytatywnych) duża liczba organizowanych przez Gminę, Sołtysów, Koła Gospodyń Wiejskich, Rady Rodziców oraz inne organizacje imprez integracyjnych, kulturalnych i sportowych 	<ul style="list-style-type: none"> do aktywności społecznej rozluźnienie więzi społecznych spowodowanych przeniesieniem aktywności ze świata realnego do cyberprzestrzeni
Szanse	Zagrożenia
<ul style="list-style-type: none"> dalszy rozwój wolontariatu, angażowanie wolontariuszy do nowych inicjatyw zmieniający się na korzyść wizerunek sektora pomocy społecznej podnoszenie kompetencji kadry działającej w obszarze pomocy społecznej 	<ul style="list-style-type: none"> nakładanie na gminy nowych zadań bez odpowiedniego zabezpieczenia finansowego nadmierne sformalizowanie działań w pomocy społecznej wzrost liczby osób przejawiających postawę roszczeniową

16. WNIOSKI Z DIAGNOZY

Przeprowadzona w kilkunastu obszarach diagnoza sytuacji społecznej w gminie Września, pozwoliła na zidentyfikowanie najważniejszych problemów oraz wyzwań, przed którymi w najbliższych latach stanie samorząd lokalny. Zaliczono do nich:

- dalsze wspieranie osób znajdujących się w trudnej sytuacji materialnej i bytowej (także osób bezdomnych) poprzez wsparcie finansowe, rzeczowe i pracę socjalną. Zachęcanie osób bezrobotnych do podnoszenia kwalifikacji zawodowych poprzez udział w kursach, szkoleniach, stażach organizowanych na terenie gminy;
- rosnącą liczbę rodzin zmagających się z bezradnością w sprawach opiekuńczo-wychowawczych oraz utrzymująca się na relatywnie wysokim poziomie liczba rodzin wymagających ochrony macierzyństwa. Wymaga to m.in. dalszego wsparcia ze strony pracowników socjalnych i asystentów rodziny, zwiększenie dostępu do poradnictwa specjalistycznego;
- konieczność kontynuowania prowadzonej działalności profilaktycznej dotyczącej przemocy i uzależnień poprzez podejmowanie współpracy pomiędzy instytucjami i organizacjami działającymi w w/w obszarze;
- niekorzystne zmiany demograficzne – starzenie się społeczności lokalnej. Sytuacja ta zwiększa ryzyko powstawania chorób i niepełnosprawności. Wpływa to na potrzebę rozwijania usług opiekuńczych i specjalistycznych usług opiekuńczych, w tym dla osób z zaburzeniami psychicznymi. Istotne jest podejmowanie działań mających na celu zwiększenie udziału osób starszych i niepełnosprawnych w życiu społeczności lokalnej, organizacji czasu wolnego. Zauważalny jest brak wystarczającej opieki medycznej, w tym geriatrycznej oraz długie terminy oczekiwania na usługi rehabilitacyjne i zabiegi medyczne finansowane przez NFZ;
- zaspokojenie potrzeb w zakresie ochrony zdrowia, m.in. poprzez kontynuowanie działań prozdrowotnych;
- utrzymanie poziomu bezpieczeństwa publicznego, m.in. poprzez kontynuowanie przedsięwzięć profilaktycznych, edukacyjnych i informacyjnych poświęconych przestępczości oraz rozwijanie systemu monitoringu miejskiego;

- dalsze podnoszenie kwalifikacji pracowników służb społecznych, rozwój wolontariatu oraz utrzymywanie dobrej współpracy ze stowarzyszeniami i fundacjami działającymi w obszarze pomocy społecznej.

Wyniki diagnozy, po ich nałożeniu na kompetencje samorządu gminnego, posłużyły do sformułowania misji oraz wyznaczenia celów strategicznych, operacyjnych i kierunków działań niezbędnych do podjęcia w latach 2021-2025. Wdrożenie zaplanowanych przedsięwzięć powinno przyczynić się do poprawy jakości życia mieszkańców gminy, zmniejszenia skali występujących problemów społecznych oraz zminimalizowania ich skutków społecznych. Inicjatywy te zostały ujęte w poniżej przedstawionych obszarach.

Zapewnienie bezpieczeństwa socjalnego oraz stwarzanie mieszkańcom gminy warunków do rozwoju: wspieranie osób znajdujących się w trudnej sytuacji materialnej, bytowej i wymagających aktywizacji, w tym pozostających bez pracy oraz zagrożonych bezdomnością i bezdomnych;

Wspieranie rodzin w pełnieniu funkcji opiekuńczo-wychowawczych oraz dzieci i młodzieży w prawidłowym rozwoju: pomoc rodzinom mającym trudności w sprawowaniu opieki i w wychowaniu oraz zapewnienie dzieciom i młodzieży odpowiedniego poziomu kształcenia i warunków do wszechstronnego rozwoju;

Poprawa skuteczności wsparcia w obszarze przeciwdziałania uzależnieniom i przemocy w rodzinie oraz dostępności do opieki zdrowotnej: udzielanie pomocy osobom i rodzinom dotkniętym problemami uzależnień i przemocy w rodzinie oraz prowadzenie działalności profilaktycznej w tym zakresie;

Utrzymanie seniorów i osób niepełnosprawnych w środowisku zamieszkania: zapewnienie osobom starszym odpowiedniej opieki oraz zwiększenie ich udziału w życiu społeczności lokalnej, a także ograniczenie skutków niepełnosprawności oraz tworzenie warunków do społecznej i zawodowej aktywności osób nią dotkniętych;

Podnoszenie poziomu bezpieczeństwa publicznego w gminie: przeciwdziałanie przestępczości, w tym wśród nieletnich, oraz podejmowanie przedsięwzięć profilaktycznych, edukacyjnych i informacyjnych poświęconych przestępczości;

Wzmacnianie lokalnych służb społecznych oraz rozwijanie społeczeństwa

obywatelskiego: doskonalenie sektora pomocy społecznej w gminie oraz wspieranie sektora obywatelskiego, a także rozszerzanie współpracy z należącymi do niego organizacjami.

III. MISJA, CELE I KIERUNKI DZIAŁAŃ

Misją samorządu gminy Września w realizacji Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych na lata 2021-2025 jest:

***Stwarzanie mieszkańcom gminy warunków do rozwoju,
wzmacnianie rodzin, aktywizowanie osób zagrożonych lub dotkniętych
marginalizacją i wykluczeniem społecznym
oraz integrowanie społeczności lokalnej***

Wypełnienie tak sformułowanej misji wymaga wdrożenia wyznaczonych celów strategicznych i operacyjnych oraz kierunków działań. Zostały one przedstawione poniżej w formie kart strategicznych, w których uwzględniono również realizatorów i partnerów w realizacji poszczególnych zapisów, źródła ich finansowania, czas realizacji oraz prognozę zmian.

Cel strategiczny 1.:

Zapewnienie bezpieczeństwa socjalnego oraz stwarzanie mieszkańcom gminy warunków do rozwoju.

Cele operacyjne:

1. Wspieranie osób znajdujących się w trudnej sytuacji bytowej i wymagających aktywizacji, w tym pozostających bez pracy.
2. Przeciwdziałanie bezrobociu i ograniczenie jego negatywnych skutków.

Kierunki działań do celów operacyjnych:

- kontynuowanie pracy socjalnej z osobami pozostającymi w trudnej sytuacji materialnej i bezrobotnymi, obejmującej m.in. motywowanie do podnoszenia kwalifikacji, poszukiwania zatrudnienia i rozwiązywania własnych problemów
- podejmowanie wśród osób i rodzin znajdujących się w trudnej sytuacji materialnej działań edukacyjnych służących poprawie ich położenia oraz zapobieganiu zjawisku dziedziczenia bezrobocia i biedy, m.in. poprzez edukowanie w zakresie umiejętności

gospodarowania budżetem domowym

- udzielanie przez OPS osobom i rodzinom znajdującym się w trudnej sytuacji materialnej pomocy finansowej
- udzielanie przez OPS świadczeń wychowawczych i „Dobry Start”
- kontynuacja Programu Operacyjnego Pomoc Żywnościowa – prowadzenie Magazynu Żywności
- zachęcanie osób zagrożonych utratą bezpieczeństwa socjalnego do aktywnych postaw
- udzielanie pomocy dzieciom pochodzącym z rodzin ubogich, m.in. Poprzez przyznanie posiłku w ramach programu „Posiłek w szkole i w domu”
- realizacja pomocy materialnej dla uczniów poprzez wypłatę stypendiów
- zacieśnianie współpracy z Powiatowym Urzędem Pracy w zakresie aktywizacji zawodowej bezrobotnych mieszkańców gminy
- kontynuowanie organizowania przez OPS prac społecznie użytecznych
- współpraca ze stowarzyszeniami i fundacjami, organizującymi szkolenia i staże dla osób niepełnosprawnych i wykluczonych społecznie
- wspieranie tworzenia i rozwoju podmiotów ekonomii społecznej w gminie
- podejmowanie działań na rzecz osób zagrożonych i dotkniętych bezdomnością, m.in. poprzez zapewnienie schronienia, pracę socjalną, opracowywanie indywidualnych programów wychodzenia z bezdomności, udzielanie wsparcia finansowego i rzeczowego oraz możliwość udziału w terapii uzależnień
- wspieranie małej i średniej przedsiębiorczości; tworzenie warunków do rozwoju usług i handlu oraz przemysłu

Czas realizacji:

Lata 2021-2025.

Realizatorzy:

Urząd Miasta i Gminy, Ośrodek Pomocy Społecznej, Stowarzyszenie „Krag”, gminne publiczne placówki oświatowe i kulturalne.

Partnerzy w realizacji:

Powiatowy Urząd Pracy, Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie, gminne niepubliczne placówki oświatowe, szkoły ponadpodstawowe, inwestorzy, pracodawcy, placówki zapewniające schronienie poza gminą, Katolickie Porozumienie Samorządowe, placówki ochrony zdrowia, organizacje pozarządowe, społeczność lokalna.

Źródła finansowania:

Budżet samorządowy i centralny, Państwowy Fundusz Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych, Fundusz Pracy, fundusze zewnętrzne, m.in. fundusze strukturalne Unii Europejskiej, inne programy, organizacje pozarządowe, sponsorzy indywidualni.

Prognoza zmian:

- aktywizacja zawodowa i usamodzielnienie jak największej liczby dotychczasowych beneficjentów systemu pomocy społecznej,
- poprawa warunków ekonomicznych osób zagrożonych utratą bezpieczeństwa socjalnego,
- utrzymanie na wysokim poziomie aktywności gospodarczej w gminie.

Cel strategiczny 2.:

Wspieranie rodzin w pełnieniu funkcji opiekuńczo-wychowawczych oraz dzieci i młodzieży w prawidłowym rozwoju.

Cele operacyjne:

1. Pomoc rodzinom mającym trudności w sprawowaniu opieki i w wychowaniu.
2. Zapewnienie dzieciom i młodzieży odpowiedniego poziomu kształcenia i warunków do wszechstronnego rozwoju.

Kierunki działań do celów operacyjnych:

- kontynuowanie pracy socjalnej z rodzinami, w szczególności z rodzinami mającymi trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych oraz wymagającymi ochrony macierzyństwa lub wielodzietności
- utrzymanie, a w razie konieczności, zwiększenie liczby asystentów rodziny dla rodzin przeżywających trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo wychowawczych
- prowadzenie wśród rodzin edukacji w zakresie właściwego wypełniania ról rodzicielskich oraz promowanie prawidłowego modelu rodziny, m.in. przez asystentów rodziny i pracowników socjalnych
- zapewnienie rodzinom oraz osobom samotnie wychowującym dzieci dostępu do poradnictwa specjalistycznego (pedagogicznego, psychologicznego i prawnego)
- w razie potrzeby zwiększenie w gminie dostępu do opieki przedszkolnej oraz opieki nad dziećmi do lat 3
- kontynuowanie i wspieranie działań integracyjnych na rzecz rodzin, m.in. organizowanie imprez integracyjnych dla rodzin
- poszerzenie oferty spędzania czasu wolnego dla rodzin, dzieci i młodzieży,

m.in. poprzez rozwijanie służącej temu infrastruktury oraz zwiększenie liczby zajęć pozalekcyjnych i pozaszkolnych przy wykorzystaniu zasobów oświatowych, kulturalnych i sportowo-rekreacyjnych gminy

- kontynuowanie zajęć świetlicowych dla dzieci i młodzieży z rodzin zagrożonych wykluczeniem

- wyrównywanie szans edukacyjnych dzieci i młodzieży, m.in. poprzez przyznawanie stypendiów i zasiłków szkolnych, a także zapewnienie posiłku w ramach realizowanego programu „Posiłek w szkole i w domu”

- opracowywanie i wdrażanie programów i projektów na rzecz rodziny i dziecka, podejmowanie współpracy w tym zakresie z organizacjami pozarządowymi (m.in. Program Operacyjny Pomoc Żywnościowa)

- integrowanie i koordynowanie działań na rzecz rodziny i dziecka poprzez stałą współpracę służb

---

Czas realizacji:

Lata 2021-2025.

Realizatorzy:

Urząd Miasta i Gminy, Ośrodek Pomocy Społecznej, Pełnomocnik Burmistrza Miasta i Gminy ds. Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, Stowarzyszenie „Kraąg”, gminne publiczne placówki przedszkolne i oświatowe szczebla podstawowego, gminne placówki kulturalne, jednostki sportowo-rekreacyjne, Policja, Straż Miejska, kuratorzy sądowi, Wrzeșińskie Centrum Wolontariatu.

Partnerzy w realizacji:

Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie, Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna, niepubliczne placówki przedszkolne i oświatowe szczebla podstawowego, placówki ponadpodstawowe, placówki ochrony zdrowia, organizacje pozarządowe, Kościół oraz społeczność lokalna.

Źródła finansowania:

Budżet samorządowy i centralny, fundusze zewnętrzne, m.in. fundusze strukturalne Unii Europejskiej, inne programy, organizacje pozarządowe, sponsorzy indywidualni.

Prognoza zmian:

- podniesienie poziomu wiedzy w zakresie właściwego wypełniania ról rodzicielskich,
- skuteczniejsze wsparcie dla rodziców mających trudności opiekuńczo-wychowawcze, rodziców samotnych i wychowujących dzieci niepełnosprawne,
- zwiększenie dostępności do poradnictwa specjalistycznego, w tym dla osób samotnie wychowujących dzieci,
- podwyższenie szans edukacyjnych dla uczniów uzdolnionych i dzieci mających problemy w nauce.

Cel strategiczny 3.:

Poprawa skuteczności wsparcia w obszarze przeciwdziałania uzależnieniom i przemocy w rodzinie oraz dostępności opieki zdrowotnej.

Cele operacyjne:

1. Udzielanie pomocy osobom dotkniętym problemami uzależnień i przemocy w rodzinie oraz prowadzenie działalności profilaktycznej w tym zakresie.
2. Zaspokajanie potrzeb mieszkańców w zakresie ochrony zdrowia.

Kierunki działań do celów operacyjnych:

- kontynuowanie działań związanych z pomocą terapeutyczną, rehabilitacyjną, psychologiczną, prawną i społeczną dla osób i rodzin dotkniętych problemami uzależnień i przemocy w rodzinie
- kontynuowanie w gminie profilaktycznej działalności informacyjnej, edukacyjnej i szkoleniowej w zakresie rozwiązywania problemów alkoholowych, narkomanii i przemocy w rodzinie, w szczególności kierowanej do dzieci i młodzieży, ich rodziców oraz nauczycieli
- działalność Zespołu Interdyscyplinarnego ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz grup roboczych, w tym realizacja procedury „Niebieskie Karty”
- zapewnienie ofiarom przemocy w rodzinie wsparcia psychologicznego i prawnego oraz schronienia, a także kierowanie sprawców przemocy do udziału w programach korekcyjno-edukacyjnych
- współpraca z Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie we Wrześni przy programach korekcyjno-edukacyjnych dla sprawców przemocy
- współpraca z Poradnią Leczenia Uzależnień i Współuzależnienia „Centrum U” i Wrzesińskim Stowarzyszeniem Abstynentów „Jantar” oraz z innymi organizacjami

pozarządowymi działającymi na rzecz osób dotkniętych problemami alkoholowymi, narkomanii i przemocy w rodzinie

- promowanie zdrowia i prowadzenie profilaktyki zdrowotnej
- podejmowanie działań wynikających z rozeznaczonych potrzeb zdrowotnych i stanu zdrowia mieszkańców
- udział w lokalnych przedsięwzięciach mających na celu zaznajomienie mieszkańców z czynnikami szkodliwymi dla zdrowia oraz ich skutkami
- upowszechnianie wśród mieszkańców gminy informacji na temat dostępności i możliwości skorzystania ze specjalistycznych usług medycznych, w tym wykonania badań specjalistycznych
- rozwój istniejącej oraz budowa nowej infrastruktury sprzyjającej rekreacji i wypoczynkowi

Czas realizacji:

Lata 2021-2025.

Realizatorzy:

Urząd Miasta i Gminy, Ośrodek Pomocy Społecznej, Zespół Interdyscyplinarny, Pełnomocnik Burmistrza Miasta i Gminy ds. Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, Punkt Konsultacyjno-Informacyjny ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie, gminne publiczne placówki oświatowe i kulturalne, Policja, Straż Miejska, Wrzeșińskie Centrum Wolontariatu.

Partnerzy w realizacji:

Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie, Poradnia Leczenia Uzależnień i Współzależnienia „Centrum U”, Wrzeșińskie Stowarzyszenie Abstynentów „Jantar”, gminne niepubliczne placówki oświatowe, szkoły ponadpodstawowe, placówki ochrony zdrowia, ośrodki wsparcia, Prokuratura Rejonowa, Sąd Rejonowy, kuratorzy sądowi, organizacje pozarządowe, w tym organizacje udzielające pomocy osobom i rodzinom dotkniętym problemami alkoholowymi, narkomanii i przemocy w rodzinie, Kościół, społeczność lokalna.

Źródła finansowania:

Budżet samorządowy i centralny, fundusze zewnętrzne, m.in. fundusze strukturalne Unii Europejskiej, inne programy, organizacje pozarządowe, sponsorzy indywidualni.

Prognoza zmian:

- większy poziom świadomości mieszkańców w zakresie profilaktyki uzależnień

i przemocy w rodzinie,

- dostęp do wsparcia dla osób uzależnionych i współuzależnionych oraz dotkniętych przemocą w rodzinie,
- obniżenie liczby przypadków przemocy w rodzinie,
- większy poziom świadomości mieszkańców w zakresie profilaktyki zdrowotnej oraz zdrowego trybu życia.

Cel strategiczny 4.:

Utrzymanie seniorów i osób niepełnosprawnych w środowisku zamieszkania.

Cele operacyjne:

1. Zapewnienie osobom starszym odpowiedniej opieki oraz zwiększenie ich udziału w życiu społeczności lokalnej.
2. Ograniczenie skutków niepełnosprawności oraz tworzenie warunków do społecznej i zawodowej aktywności osób nią dotkniętych.

Kierunki działań do celów operacyjnych:

- udzielanie osobom starszym i niepełnosprawnym wsparcia w postaci pracy socjalnej oraz pomocy finansowej i rzeczowej
- rozwijanie usług opiekuńczych i specjalistycznych usług opiekuńczych, w tym dla osób z zaburzeniami psychicznymi; kontynuowanie realizacji programu „Opieka 75+”
- zapewnienie posiłku w ramach programu :Posiłek w szkole i w domu” wraz z dowozem
- utworzenie w OPS stanowiska: asystent osoby niepełnosprawnej
- inicjowanie i promowanie wśród mieszkańców gminy działań samopomocowych, np. pomocy sąsiedzkiej
- kontynuowanie działań prozdrowotnych wśród osób starszych i niepełnosprawnych
- rozwijanie oferty spędzania czasu wolnego kierowanej do osób starszych i niepełnosprawnych – zapewnienie im odpowiedniego dostępu do edukacji, kultury i rekreacji poprzez organizowanie imprez środowiskowych, wycieczek, zajęć, spotkań integracyjnych
- podjęcie działań w kierunku utworzenia w gminie klubu seniora, a w sprzyjających okolicznościach dziennego domu pobytu
- realizowanie i wspieranie inicjatyw służących zwiększeniu aktywności osób starszych i niepełnosprawnych, kontynuowanie programu osłonowego

pn. „Aktywizowanie i wyrównywanie szans seniorów w Gminie Września”

- współpraca z Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie, Powiatowym Urzędem Pracy oraz Państwowym Funduszem Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych w zakresie rehabilitacji społecznej i zawodowej osób niepełnosprawnych
- zacieśnianie i rozszerzanie współpracy z działającymi na terenie gminy Warsztatem Terapii Zajęciowej, Środowiskowym Domem Samopomocy i Domem Pomocy Społecznej oraz instytucjami i organizacjami pozarządowymi działającymi na rzecz osób starszych i niepełnosprawnych
- pozyskiwanie wolontariuszy mogących wspierać osoby starsze i niepełnosprawne w codziennym życiu.

Czas realizacji:

Lata 2021-2025.

Realizatorzy:

Urząd Miasta i Gminy, Ośrodek Pomocy Społecznej, Warsztat Terapii Zajęciowej, Środowiskowy Dom Samopomocy, gminne publiczne placówki oświatowe i kulturalne, Wrzesińskie Centrum Wolontariatu.

Partnerzy w realizacji:

Powiatowy Urząd Pracy, Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie, Dom Pomocy Społecznej, Państwowy Fundusz Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych, niepubliczne placówki oświatowe, placówki ponadpodstawowe, placówki ochrony zdrowia, grupy samopomocowe, organizacje pozarządowe działające na rzecz osób starszych i niepełnosprawnych, Kościół, społeczność lokalna.

Źródła finansowania:

Budżet samorządowy i centralny, Państwowy Fundusz Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych, Fundusz Pracy, fundusze zewnętrzne, m.in. fundusze strukturalne Unii Europejskiej, inne programy, organizacje pozarządowe, sponsorzy indywidualni.

Prognoza zmian:

- efektywniejszy udział seniorów i osób niepełnosprawnych w życiu społecznym,
- poprawa funkcjonowania i jakości życia osób starszych i niepełnosprawnych w środowisku zamieszkania.

Cel strategiczny 5.:

Podniesienie poziomu bezpieczeństwa publicznego w gminie.

Cele operacyjne:

1. Przeciwdziałanie przestępczości, w tym wśród nieletnich.
2. Podejmowanie przedsięwzięć profilaktycznych, edukacyjnych i informacyjnych poświęconych przestępczości.

Kierunki działań do celów operacyjnych:

- podejmowanie działań profilaktyczno-edukacyjnych wśród dzieci i młodzieży, m.in. opracowywanie i realizowanie programów w placówkach oświatowych i włączanie w ich realizację Policji i Straży Miejskiej
- rozwijanie systemu monitoringu miejskiego oraz patrolowanie przez Policję i Straż Miejską miejsc najbardziej zagrożonych przestępczością
- kontynuowanie przez jednostki gminne współpracy z Policją, Prokuraturą Rejonową, Sądem Rejonowym i kuratorami sądowymi na rzecz przeciwdziałania przestępczości.
- zapewnienie mieszkańcom bezpieczeństwa na drogach, m.in. poprzez remont dróg gminnych, budowę ścieżek pieszo-rowerowych, budowę przejść dla pieszych, oświetlenia i miejsc parkingowych
- zapewnienie mieszkańcom bezpieczeństwa podczas imprez plenerowych organizowanych na terenie gminy.

Czas realizacji:

Lata 2021-2025.

Realizatorzy:

Urząd Miasta i Gminy, Policja, Straż Miejska, Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, Ośrodek Pomocy Społecznej, gminne publiczne placówki oświatowe.

Partnerzy w realizacji:

Gminne niepubliczne placówki oświatowe, placówki ponadpodstawowe, Prokuratura Rejonowa, Sąd Rejonowy, kuratorzy sądowi, organizacje pozarządowe, placówki ochrony zdrowia, społeczność lokalna.

Źródła finansowania:

Budżet samorządowy i centralny, fundusze zewnętrzne, m.in. fundusze strukturalne Unii Europejskiej, inne programy, organizacje pozarządowe, sponsorzy indywidualni.

Prognoza zmian:

- wzrost zasobu wiedzy mieszkańców na temat przestępczości i jej skutków,
- ograniczenie przestępczości, w tym wśród młodocianych,
- poprawa bezpieczeństwa na drogach.

Cel strategiczny 6.

Wzmacnianie lokalnych służb społecznych oraz rozwijanie społeczeństwa obywatelskiego.

Cele operacyjne:

1. Doskonalenie sektora pomocy społecznej w gminie.
2. Rozwijanie sektora obywatelskiego oraz zacieśnienie z nim współpracy.

Kierunki działań do celów operacyjnych:

- systematyczne podnoszenie kwalifikacji zawodowych przez kadre OPS-u, m.in. poprzez uczestnictwo w szkoleniach i superwizjach
- rozwój programu „Asystent Rodziny i Koordynator Rodzinnej Pieczy Zastępczej”
- projektowanie i wdrażanie nowych instrumentów i usług służących rozwojowi i podniesieniu jakości świadczonej pomocy - zatrudnienie asystenta osoby niepełnosprawnej
- zapewnienie mieszkańcom szerszego dostępu do informacji o możliwościach uzyskania i dostępnych formach świadczeń pomocowych, m.in. poprzez zamieszczanie informacji na stronie internetowej OPS-u, w Wieściach z Ratusza oraz w lokalnych mediach
- opracowywanie i realizowanie projektów współfinansowanych z funduszy zewnętrznych, np. z funduszy strukturalnych Unii Europejskiej oraz z budżetu państwa (w ramach konkursów)
- realizowanie zadań z zakresu rozwiązywania problemów społecznych przy współpracy z sektorem pozarządowym oraz innymi podmiotami prowadzącymi działalność pożytku publicznego
- zachęcanie mieszkańców gminy do aktywnego uczestnictwa w życiu społeczności lokalnej
- wspieranie lokalnych inicjatyw społecznych
- rozwijanie wolontariatu m.in. poprzez pozyskiwanie nowych wolontariuszy do udziału w realizacji zadań zakresu pomocy osobom potrzebującym wsparcia

Czas realizacji:

Lata 2021-2025.

Realizatorzy:

Urząd Miasta i Gminy, Ośrodek Pomocy Społecznej i inne jednostki organizacyjne gminy, Wrzesińskie Centrum Wolontariatu.

Partnerzy w realizacji:

Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie, instytucje rządowe, organizacje pozarządowe, społeczność lokalna.

Źródła finansowania:

Budżet samorządowy i centralny, fundusze zewnętrzne, m.in. fundusze strukturalne Unii Europejskiej, inne programy, organizacje pozarządowe, sponsorzy indywidualni.

Prognoza zmian:

- systematyczne podnoszenie kwalifikacji pracowników pomocy społecznej,
  - zwiększenie oferty świadczonych usług,
  - rozwój aktywności mieszkańców,
  - zwielokrotnienie inicjatyw społecznych,
- rozmaitość form i większa efektywność współpracy z sektorem pozarządowym.

IV. PROGRAMY I PROJEKTY

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Września na lata 2021-2025 będzie realizowana w szczególności poprzez następujące programy:

- Gminny Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych
- Gminny Program Przeciwdziałania Narkomanii
- Gminny Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie i Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie
- Gminny Program Wspierania Rodziny
- Program Współpracy Gminy Września z organizacjami pozarządowymi oraz innymi podmiotami prowadzącymi działalność pożytku publicznego
- Program „Opieka 75+”
- Gminny Program „Aktywizowanie i wyrównywanie szans Seniorów w gminie Września”
- Gminny program osłonowy pn. „Wspieranie środowiska długotrwale ubogich w celu poprawy sytuacji mieszkaniowej w/w środowisk i przeciwdziałanie zjawisku bezdomności w Gminie Września”
- Wieloletni Program gospodarowania mieszkaniowym zasobem gminy Września na lata 2019-2024
- Program „Asystent rodziny i Koordynator Rodzinnej Pieczy Zastępczej”
- Program „Posiłek w szkole i w domu”
- Program Operacyjny Pomoc Żywnościowa

Skuteczność wdrożenia dokumentu będzie również zależała od środków finansowych – posiadanych i pozyskanych przez samorząd gminy lub inne podmioty uczestniczące w realizacji strategii – na opracowanie i realizację innych programów oraz projektów, które będą zgodne z przyjętymi w dokumencie kierunkami działań.

Programy i projekty powinny cechować efektywność, skuteczność i celowość. Mogą być one przyjmowane stosownymi uchwałami przez Radę Miejską i w zależności od charakteru realizowane w różnych przedziałach czasowych.

Zaprojektowane zgodnie z zapisami strategicznymi przedsięwzięcia mogą być finansowane z różnych środków.

V. WDROŻENIE, MONITOROWANIE I EWALUACJA STRATEGII |

Zgodnie z art. 110, pkt 4 ustawy o pomocy społecznej, koordynatorem realizacji Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Września na lata 2021-2025 będzie Ośrodek Pomocy Społecznej we Wrześni. Sformułowane w dokumencie kierunki działań będą wdrażane przez wyznaczonych realizatorów oraz partnerów w realizacji, w zależności od posiadanych i pozyskanych środków finansowych. Poniższa tabela przedstawia ramy finansowe strategii.

Tabela 16. Ramy finansowe strategii w latach 2021-2025 (w zł)

Dział	Wyszczególnienie	2021 r.	2022 r.	2023 r.	2024 r.	2025 r.
851	Ochrona zdrowia	1 100 000,00	1 200 000,00	1 300 000,00	1 400 000,00	1 500 000,00
852	Pomoc społeczna	13 828 297,00	14 700 000,00	15 400 000,00	16 000 000,00	16 500 000,00
853	Pozostałe zadania w zakresie polityki społecznej	275 000,00	285 000,00	295 000,00	300 000,00	310 000,00
854	Edukacyjna opieka wychowawcza	2 950 031,00	3 100 000,00	3 200 000,00	3 300 000,00	3 500 000,00
855	Rodzina	78 000 000,00	81 000 000,00	83 000 000,00	85 000 000,00	87 000 000,00
	Razem	96 153 328,00	100 285 000,00	103 195 000,00	106 000 000,00	108 810 000,00

Źródło danych: Urząd Miasta i Gminy we Wrześni.

Do przygotowania ram finansowych strategii wykorzystano prognozowaną w budżecie gminy wielkość wydatków w pomocy społecznej oraz w innych obszarach polityki społecznej (dział 851 Ochrona zdrowia, dział 852 Pomoc społeczna, dział 853 Pozostałe zadania w zakresie polityki społecznej, 854 Edukacyjna opieka wychowawcza, dział 855 Rodzina). Prognozę tę oparto o wysokość środków finansowych poniesionych na realizację zadań w ww. działach w latach 2017-2019.

Monitoring zapisów strategicznych, polegający na zbieraniu i analizowaniu informacji dotyczących realizowanych bądź zrealizowanych już działań, będzie prowadzony przez podmioty realizujące strategię i współdziałające w jej realizacji.

Gromadzone dane pozwolą zidentyfikować i rozwiązać problemy, które pojawiają się w trakcie wdrażania dokumentu. Pozwolą także zweryfikować czy realizacja wyznaczonych działań zmierza we właściwym kierunku. Monitoring strategii dostarczy również informacji pozwalających na przeprowadzenie jej ewaluacji, która umożliwi ustalenie rzeczywistych rezultatów wdrożenia dokumentu – czy uzyskane efekty są zgodne z przyjętymi wcześniej zamierzeniami i na co miały wpływ.

Informacja na temat realizacji strategii oraz osiągniętych rezultatów będzie przygotowywana corocznie w formie raportu monitoringowego. Poza oceną wdrożenia zapisów strategicznych, będzie on zawierał propozycje rozwiązań (np. programów celowych) oraz, w przypadku stwierdzenia istotnych zmian społecznych lub nowych potrzeb, podjęcie działań korygujących i wszelkich prac mających na celu aktualizację obowiązującej strategii.

W celu skutecznego i sprawnego opracowywania raportu monitoringowego, Burmistrz Wrześni może powołać zespół zadaniowy, w skład którego wejdą przedstawiciele podmiotów realizujących strategię i współdziałających w jej realizacji, w tym pracownicy Ośrodka Pomocy Społecznej.

Do oceny stopnia wdrożenia strategii zostaną wykorzystane przedstawione poniżej wskaźniki monitoringowe. W większości są one dostępne w zbiorach statystyki publicznej oraz w zasobach informacyjnych podmiotów realizujących strategię i współdziałających w jej realizacji.

Przygotowany zestaw wskaźników monitoringowych ma charakter otwarty, co oznacza, że w trakcie wdrażania strategii, może być on zmodyfikowany, w tym poszerzony o nowe wskaźniki, które w odpowiedni sposób będą charakteryzowały przebieg realizacji zapisów strategicznych.

Cel strategiczny 1.:

- liczba osób bezrobotnych, ubogich i bezdomnych objętych pracą socjalną,
- liczba beneficjentów systemu pomocy społecznej objętych wsparciem z powodu bezrobocia, ubóstwa i bezdomności,
- liczba osób i rodzin objętych wsparciem w postaci świadczeń pomocy społecznej, świadczeń rodzinnych i z funduszu alimentacyjnego oraz w formie dodatków mieszkaniowych i dodatku energetycznego,
- liczba wypłaconych świadczeń wychowawczym i świadczeń „Dobry Start”,
- wielkość stopy bezrobocia,
- liczba osób bezrobotnych w gminie, w tym liczba osób objętych przez Powiatowy Urząd Pracy różnymi formami wsparcia,
- liczba osób korzystających z jadłodajni,
- liczba osób bezdomnych, którym zapewniono schronienie,
- liczba zawartych umów na najem socjalny i komunalny.

Cel strategiczny 2.:

- liczba rodzin objętych pracą socjalną,
- liczba asystentów rodziny oraz liczba rodzin objętych przez nich wsparciem,
- liczba osób i rodzin objętych poradnictwem specjalistycznym oraz liczba porad,
- liczba dzieci objętych opieką przedszkolną,
- liczba dzieci do lat 3. objętych opieką,
- liczba dzieci i młodzieży uczestniczących z zajęciach świetlicowych,
- liczba opracowywanych i realizowanych programów i projektów na rzecz rodziny i dziecka oraz liczba osób nimi objętych.

Cel strategiczny 3.:

- liczba osób uzależnionych biorących udział w terapii leczenia uzależnień,
- liczba osób objętych pomocą w Punkcie Konsultacyjnym ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie,
- liczba wszczętych procedur „Niebieskie Karty”,
- liczba osób objętych oddziaływaniem Zespołu Interdyscyplinarnego,
- liczba osób skierowanych do udziału w programach korekcyjno-edukacyjnych,
- liczba spraw o przymusowe leczenie skierowanych przez GKRPA do sądu,

- liczba osób uzależnionych, z którymi przeprowadzono rozmowy motywujące.

Cel strategiczny 4.:

- liczba osób w wieku poprodukcyjnym i ich udział w ogóle mieszkańców,
- liczba osób niepełnosprawnych objętych pracą socjalną,
- liczba osób niepełnosprawnych objętych pomocą społeczną,
- liczba osób objętych usługami opiekuńczymi i specjalistycznymi usługami opiekuńczymi, w tym dla osób z zaburzeniami psychicznymi,
- liczba słuchaczy Uniwersytetu III Wieku,
- liczba osób posiadających Wrzeșińską Kartę Społeczną Senior,
- liczba ofert pracy dla osób niepełnosprawnych,
- liczba osób z gminy umieszczonych w domach pomocy społecznej,
- liczba osób uczestniczących w zajęciach Warsztatu Terapii Zajęciowej we Wrześni i Środowiskowego Domu Samopomocy w Gozdowie oraz liczba osób oczekujących na przyjęcie,
- liczba wolontariuszy wspierających osoby starsze i niepełnosprawne.

Cel strategiczny 5.:

- liczba popełnionych i wykrytych przestępstw, w tym przez nieletnich,
- liczba przedsięwzięć edukacyjno-informacyjnych,
- zrealizowane przez Gminę inwestycje w celu poprawy bezpieczeństwa mieszkańców.

Cel strategiczny 6.:

- liczba pracowników OPS-u, w tym liczba pracowników socjalnych,
- liczba asystentów rodziny oraz liczba rodzin objętych przez nich wsparciem,
- liczba asystentów osób niepełnosprawnych oraz liczba osób objętych przez nich wsparciem,
- liczba szkoleń, w których uczestniczyła kadra pomocy społecznej,
- liczba wspieranych przez samorząd gminy organizacji pozarządowych,
- liczba wolontariuszy.

SPIS TABEL I WYKRESÓW

Tabele:

Tabela 1. Dodatki mieszkaniowe i energetyczne przyznane w gminie w latach 2017-2019	23
Tabela 2. Placówki oświatowe oraz opieki nad dziećmi do lat 3 w gminie.....	29
Tabela 3. Placówki kulturalne w gminie.....	34
Tabela 4. Obiekty sportowo-rekreacyjne w gminie.....	35
Tabela 5. Opieka zdrowotna w gminie.....	37
Tabela 6. Populacje osób, u których występują różne kategorie problemów alkoholowych.....	46
Tabela 7. Podmioty mogące wspierać mieszkańców gminy dotkniętych problemami uzależnień i przemocy w rodzinie.....	49
Tabela 8. Wybrane przestępstwa popełnione w gminie w 2019 roku.....	53
Tabela 9. Kadra OPS-u w 2019 roku.....	55
Tabela 10. Wydatki na realizację zadań z zakresu pomocy społecznej i innych obszarów polityki społecznej w gminie w latach 2017-2019.....	55
Tabela 11. Formy świadczeń pomocy społecznej udzielonych w gminie przez OPS w latach 2017-2019.....	59
Tabela 12. Świadczenia rodzinne przyznane w gminie w latach 2017-2019.....	63
Tabela 13. Świadczenia z funduszu alimentacyjnego .....przyznane w gminie w latach 2017-2019	65
Tabela 14. Instytucje wsparcia w gminie.....	66
Tabela 15. Organizacje pozarządowe w gminie.....	70
Tabela 16. Ramy finansowe strategii w latach 2021-2025 (w zł).....	118

Wykresy:

Wykresy 1-2. Ludność gminy oraz jej struktura wiekowa w latach 2017-2019.....	17
Wykresy 3-4. Ruch naturalny i saldo migracji ludności gminy w latach 2017-2019.....	18
Wykres 5. Mieszkania w gminie w latach 2017-2019.....	22
Wykres 6. Mieszkania pozostające w zasobach gminy w latach 2017-2019.....	22
Wykres 7. Podmioty gospodarcze w gminie w latach 2017-2019.....	25
Wykres 8. Podmioty gospodarcze w gminie w poszczególnych sekcjach Polskiej Klasyfikacji Działalności (PKD) w 2019 roku (z uwzględnieniem 10 najliczniejszych).....	25
Wykres 9. Mieszkańcy gminy posiadający zatrudnienie w latach 2017-2019*.....	26
Wykres 10. Bezrobotni w gminie według płci w latach 2017-2019.....	26
Wykres 11. Stopa bezrobocia w powiecie wrzesińskim, w województwie wielkopolskim i w kraju w latach 2017-2019 (w %)......	27

Wykresy 12-14. Bezrobotni w gminie na koniec 2019 roku według czasu pozostawiania bez pracy, stażu pracy oraz poziomu wykształcenia.....	28
Wykres 15. Schorzenia najczęściej stwierdzane u dzieci i młodzieży w 2019 roku.....	41
Wykres 16. Schorzenia najczęściej stwierdzane u osób dorosłych w 2019 roku.....	41
Wykres 17. Opieka profilaktyczna nad matką i dzieckiem w 2019 roku.....	41
Wykres 18. Osoby niepełnosprawne w ogóle mieszkańców gminy w 2002 roku.....	43
Wykres 19. Struktura wiekowa osób niepełnosprawnych w gminie w 2002 roku.....	43
Wykres 20. Osoby niepełnosprawne w wieku 13 lat i więcej w gminie według poziomu wykształcenia w 2002 roku.....	44
Wykres 21. Osoby niepełnosprawne w gminie według aktywności ekonomicznej w 2002 roku.....	44
Wykres 22. Mieszkańcy powiatu wrzeńskiego zaliczeni przez PZON we Wrześni do osób niepełnosprawnych i stopnia niepełnosprawności w latach 2017-2019.....	45
Wykres 23. Środki finansowe wydatkowane na profilaktykę i rozwiązywanie problemów uzależnień i przemocy w rodzinie w gminie w latach 2017-2019.....	47
Wykres 24. Wybrane dane dotyczące rynku napojów alkoholowych w gminie oraz działalności GKRPA w latach 2017-2019.....	48
Wykres 25. Osoby w gminie, którym w latach 2017-2019 udzielono pomocy i wsparcia.....	57
Wykres 26. Osoby i rodziny w gminie, którym w latach 2017-2019 przyznano świadczenie.....	57
Wykres 27. Osoby i rodziny w gminie, którym w latach 2017-2019 przyznano świadczenie pieniężne.....	57
Wykres 28. Osoby i rodziny w gminie, którym w latach 2017-2019 przyznano świadczenie niepieniężne....	57
Wykres 29. Powody przyznawania pomocy społecznej w gminie w latach 2017-2019 (liczba osób w rodzinach).....	58
Wykres 30. Warunki życia w gminie.....	79
Wykresy 31-32. Problemy najczęściej dotyczące mieszkańców gminy.....	80
Wykresy 33-34. Grupy zagrożone wykluczeniem społecznym w gminie.....	81
Wykres 35. Poziom bezrobocia w gminie.....	82
Wykresy 36-37. Jakie działania należałoby podjąć w celu poprawy sytuacji osób bezrobotnych?.....	82
Wykresy 38-39. Przyczyny ubóstwa wśród mieszkańców gminy.....	83
Wykresy 40-41. Jakie działania powinny być podejmowane na rzecz dotkniętych problemem ubóstwa?.....	84
Wykres 42. Jaka jest skala problemu bezdomności w gminie?.....	85
Wykresy 43-44. Jakie działania byłyby najskuteczniejsze w zapobieganiu i rozwiązywaniu problemu bezdomności?.....	85
Wykresy 45-46. Przyczyny bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych oraz w prowadzeniu gospodarstwa domowego w gminie.....	86
Wykresy 47-48. Jakie działania poprawiłyby sytuację rodzin niewydolnych wychowawczo w gminie?.....	87

Wykresy 49-50. Na jakie negatywne zjawiska społeczne najbardziej narażone są dzieci i młodzież z gminy?	88
Wykresy 51-52. Przyczyny występowania problemu uzależnień wśród mieszkańców gminy.....	89
Wykresy 53-54. Jakie działania powinny być podejmowane na rzecz osób uzależnionych i ich rodzin?.....	90
Wykres 55. Znajomość przypadków przemocy w rodzinie w gminie.....	91
Wykresy 56-57. Jakie kroki byłyby najskuteczniejsze w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie?...91	
Wykresy 58-59. Problemy najczęściej dotyczące osoby starsze z gminy.....	92
Wykresy 60-61. Jakie działania poprawiłyby sytuację osób starszych w gminie?.....	93
Wykresy 62-63. Problemy najczęściej dotyczące osoby niepełnosprawne z gminy.....	94
Wykresy 64-65. Jakie działania umożliwiłyby osobom niepełnosprawnym pełniejszy udział w życiu społecznym?.....	95
Wykres 66. Czy czuje się Pani/Pan bezpiecznie w gminie?.....	96
Wykresy 67-68. Przyczyny braku bezpieczeństwa w gminie.....	96
Wykresy 69-70. Co wpłynęłoby na zwiększenie bezpieczeństwa publicznego w gminie?.....	97